

Civilutskottets betänkande 2024/25:CU13

Bostadspolitik

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete eller aviserade reformer. Motionsyrkandena handlar bl.a. om åtgärder för ökat bostadsbyggande, finansiering av bostadsbyggande, bostadsförsörjning, allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag, minskad segregation och utanförskap, bostadsförmedling och förtur till bostad, klimatanpassning samt innovativt, miljövänligt och hållbart byggande. I betänkandet finns 33 reservationer (S, SD, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (SD).

Behandlade förslag

Cirka 160 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	9
Utskottets överväganden	10
Åtgärder på bostadsmarknaden	10
Finansiering av bostadsbyggande	22
Bostadsbyggande vid grön industrietablering	28
Redovisningsregler	32
Bostadsförsörjning	35
Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag	44
Bostadsförmedling och förtur för vissa grupper	50
Studentbostäder	55
Bostäder för äldre personer	59
Åtgärder mot segregation och utanförskap	62
Trygga och levande bostadsområden	68
Bostadsanpassningslagen	73
Energieffektivisering av bostäder	76
Innovativt, miljövänligt och hållbart byggande	81
Klimatanpassning av bebyggd miljö	94
Reservationer	101
1. Åtgärder på bostadsmarknaden, punkt 1 (S)	101
2. Åtgärder på bostadsmarknaden, punkt 1 (V)	102
3. Åtgärder på bostadsmarknaden, punkt 1 (C)	104
4. Åtgärder på bostadsmarknaden, punkt 1 (MP)	105
5. Finansiering av bostadsbyggande, punkt 2 (S)	107
6. Finansiering av bostadsbyggande, punkt 2 (C)	108
7. Finansiering av bostadsbyggande, punkt 2 (MP)	109
8. Bostadsbyggande vid grön industrietablering, punkt 3 (C)	110
9. Bostadsbyggande vid grön industrietablering, punkt 3 (MP)	111
10. Redovisningsregler, punkt 4 (SD, V, C)	112
11. Bostadsförsörjning, punkt 5 (S)	113
12. Bostadsförsörjning, punkt 5 (MP)	114
13. Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag, punkt 6 (V)	115
14. Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag, punkt 6 (C)	116
15. Bostadsförmedling och förtur för vissa grupper, punkt 7 (S)	117
16. Bostadsförmedling och förtur för vissa grupper, punkt 7 (V)	118
17. Bostadsförmedling och förtur för vissa grupper, punkt 7 (C)	119
18. Bostadsförmedling och förtur för vissa grupper, punkt 7 (MP)	120
19. Studentbostäder, punkt 8 (S)	121
20. Studentbostäder, punkt 8 (SD)	121
21. Bostäder för äldre personer, punkt 9 (MP)	122
22. Åtgärder mot segregation och utanförskap, punkt 10 (S)	123
23. Åtgärder mot segregation och utanförskap, punkt 10 (C, MP)	124
24. Trygga och levande bostadsområden, punkt 11 (SD)	125
25. Trygga och levande bostadsområden, punkt 11 (MP)	126
26. Energieffektivisering av bostäder, punkt 13 (MP)	126
27. Cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn, punkt 14 (S, V, C) ..	127
28. Cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn, punkt 14 (MP)	128
29. Ökat byggande i trä, punkt 15 (SD)	130

30. Ökat byggande i trä, punkt 15 (C)	130
31. Takytor som strategisk resurs, punkt 16 (S, C).....	131
32. Klimatanpassning av bebyggd miljö, punkt 17 (S).....	132
33. Klimatanpassning av bebyggd miljö, punkt 17 (MP)	132
Särskilt yttrande	134
Cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn, punkt 14 (SD)	134
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	135
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	135

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Åtgärder på bostadsmarknaden

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:45 av Martina Johansson (C),

2024/25:475 av Josef Fransson (SD),

2024/25:537 av Yasmine Bladelius (S),

2024/25:620 av Rasmus Ling (MP) yrkande 6,

2024/25:792 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1,

2024/25:882 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:947 av Amalia Rud Stenlöf och Johan Büser (båda S) yrkande 1,

2024/25:1386 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 9 och 10,

2024/25:1485 av Amalia Rud Stenlöf och Adrian Magnusson (båda S) yrkande 3,

2024/25:1587 av Lawen Redar (S),

2024/25:1700 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 1,

2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 2 och 7,

2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 1,

2024/25:2190 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),

2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 5,

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 29,

2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 1 och 30,

2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 30,

2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 3,

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 1, 2, 16 och 36,

2024/25:3087 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 och

2024/25:3090 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 1–3.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (MP)

2. Finansiering av bostadsbyggande

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:792 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,

2024/25:883 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:946 av Heléne Björklund m.fl. (S),

2024/25:1513 av Malin Larsson och Peder Björk (båda S),

2024/25:1575 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),

2024/25:1700 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 3,
2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 12,
2024/25:1807 av Annika Strandhäll (S) yrkande 1,
2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 2,
2024/25:2205 av Linus Sköld m.fl. (S) yrkandena 1–3,
2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 2,
2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 37 och 38,
2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 21 och 22,
2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 2 och
2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 9.

Reservation 5 (S)

Reservation 6 (C)

Reservation 7 (MP)

3. Bostadsbyggande vid grön industrietablering

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:466 av Isak From och Malin Larsson (båda S) yrkande 2,
2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 5,
2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt
2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 20.

Reservation 8 (C)

Reservation 9 (MP)

4. Redovisningsregler

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1386 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 8,
2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21,
2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 36 och
2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 19.

Reservation 10 (SD, V, C)

5. Bostadsförsörjning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:947 av Amalia Rud Stenlöf och Johan Büser (båda S) yrkande
2,
2024/25:2191 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),
2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkandena 3–6,
2024/25:2623 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 2, 3, 19, 23 och
25,
2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 5–7, 28 och 37 samt
2024/25:3197 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 9.

Reservation 11 (S)

Reservation 12 (MP)

6. Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1562 av Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C),
2024/25:1989 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) yrkandena 14, 15,
17 och 19–22 samt
2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 1.

Reservation 13 (V)

Reservation 14 (C)

7. Bostadsförmedling och förtur för vissa grupper

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:854 av Alexandra Völker och Azadeh Rojhan (båda S) yrkande
2,
2024/25:899 av Magnus Manhammar (S),
2024/25:1487 av Aida Birinxhiku (S) yrkandena 1–6,
2024/25:1989 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) yrkandena 27 och
29,
2024/25:2623 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 11,
2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 40,
2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 87,
2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 5 och
2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 40.

Reservation 15 (S)

Reservation 16 (V)

Reservation 17 (C)

Reservation 18 (MP)

8. Studentbostäder

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1383 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 10 och
11,
2024/25:1485 av Amalia Rud Stenlöf och Adrian Magnusson (båda S)
yrkande 1,
2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 3 och
2024/25:2205 av Linus Sköld m.fl. (S) yrkande 4.

Reservation 19 (S)

Reservation 20 (SD)

9. Bostäder för äldre personer

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1311 av Katarina Luhr m.fl. (MP) och
2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 21 (MP)

10. Åtgärder mot segregation och utanförskap

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:427 av Serkan Köse (S),

2024/25:1586 av Lawen Redar (S),

2024/25:1651 av Lawen Redar (S),

2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 6,

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 23,

2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 20 och

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 3 och 15.

Reservation 22 (S)

Reservation 23 (C, MP)

11. Trygga och levande bostadsområden

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:620 av Rasmus Ling (MP) yrkande 3,

2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 4 och

2024/25:1386 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkandena 1–3.

Reservation 24 (SD)

Reservation 25 (MP)

12. Bostadsanpassningslagen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2078 av Kjell Jansson (M) och

2024/25:2448 av Lena Hallengren och Tomas Kronståhl (båda S).

13. Energieffektivisering av bostäder

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:447 av Serkan Köse (S),

2024/25:858 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1–3 och

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 152.

Reservation 26 (MP)

14. Cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1228 av Larry Söder (KD),

2024/25:1383 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 19,

2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 14, 17, 18, 37, 38
och 42–49,

2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12 och

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 117.

Reservation 27 (S, V, C)

Reservation 28 (MP)

15. Ökat byggande i trä

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:466 av Isak From och Malin Larsson (båda S) yrkande 1,
2024/25:749 av Magnus Manhammar (S),
2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 31,
2024/25:2724 av Sten Bergheden (M) och
2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 120.

Reservation 29 (SD)

Reservation 30 (C)

16. Takytor som strategisk resurs

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 12 och
2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 119.

Reservation 31 (S, C)

17. Klimatanpassning av bebyggd miljö

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 160,
2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 4, 14 och 15 samt
2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 14.

Reservation 32 (S)

Reservation 33 (MP)

Stockholm den 3 april 2025

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilandersson (SD), Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S), Rashid Farivar (SD), Anna-Belle Strömberg (S), Jennie Wernäng (M), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Märta Stenevi (MP), Helene Odenjung (L), Mats Hellhoff (SD), Adam Reuterskiöld (M) och Magnus Resare (M).

Redogörelse för ärendet

I ärendet behandlar utskottet ca 160 motionsyrkanden som väckts under allmänna motionstiden 2024/25 i bostadspolitiska frågor. Det handlar bl.a. om åtgärder för ökat bostadsbyggande, finansiering av bostadsbyggande, bostadsförsörjning, allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag, minskad segregation och utanförskap, bostadsförmedling och förtur till bostad för vissa grupper samt innovativt, miljövänligt och hållbart byggande.

Utskottet behandlar under skilda rubriker de olika frågor som aktualiseras i motionerna.

Motionsyrkandena finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Åtgärder på bostadsmarknaden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder på bostadsmarknaden. Utskottet hänvisar främst till vidtagna åtgärder och aviserade reformer.

Jämför reservation 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Motionerna

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet motioner med förslag om tillkännagivanden till regeringen om olika åtgärder på bostadsmarknaden. Motionsförslagen handlar bl.a. om inriktningen för bostadspolitiken, behovet av ett ökat bostadsbyggande och åtgärder för att utbudet av bostäder ska bli mer blandat. Det föreslås även att regeringen tillsätter en bred bostads- och infrastrukturberedning och att regeringen samlar olika aktörer och politiken för att gemensamt möta utmaningarna på bostadsmarknaden. Det finns vidare förslag om en social bostadspolitik, bostaden som en social rättighet och ett statligt byggbolag.

Nedan följer en kortfattad redovisning av motionsförslagen, först i partiernas parti- och kommittémotioner och sedan i övriga motioner.

Socialdemokraterna

I kommittémotion 2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) anser motionärerna att goda bostäder för alla ska ses som en social rättighet i stället för att reduceras till en marknadsvara för vissa (yrkande 1). Motionärerna begär ett tillkännagivande till regeringen om att skillnaderna i boendekostnader mellan de som hyr och de som äger ett boende behöver minska (yrkande 2). Motionärerna anser vidare att det är viktigt med långsiktiga spelregler och vill därför att regeringen samlar branschen, arbetsmarknadens parter och politiken i en bostadskommission, för att på ett konstruktivt sätt gemensamt möta utmaningarna på såväl kort som lång sikt (yrkande 16). Därutöver anser motionärerna att bostadsbristen måste byggas bort, vilket skapar en balans som kan bidra till att lösa trångboddheten (yrkande 36).

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2024/25:1386 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) anför motionärerna att man behöver ta ett helhetsgrepp om frågor som rör

bostadsbyggande och infrastruktur och begär ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en bostads- och infrastrukturberedning (yrkande 5). Motionärerna föreslår vidare att regeringen bör prioritera åtgärder som möjliggör eget boende i villa (yrkande 6). För en positiv tillväxt och för att kunna behålla verksamheter i Sverige anför motionärerna att regeringen dels bör arbeta för att skapa fler företagsbostäder (yrkande 9), dels bör tillgodose behovet av flexibla företagsbostäder genom delningsbostäder (yrkande 10).

Vänsterpartiet

I partimotion 2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör ta fram en nationell strategi för att säkerställa allas rätt till en bostad till en överkomlig kostnad. Vidare begärs ett tillkännagivande till regeringen om att se över hur ett statligt byggbolag kan upprättas med uppgift att bygga bostäder, främst billiga hyresrätter (yrkande 7).

Centerpartiet

I kommittémotion 2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör tillsätta en kommission som ska lägga förslag som kan åtgärda de strukturproblem som genomsyrar bostads- och fastighetsmarknaderna (yrkande 1). Slutligen anser motionärerna att Sverige behöver reformer som leder till en modern social bostadspolitik och begär därför ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör inleda ett utrednings- och reformarbete (yrkande 30).

Miljöpartiet

I kommittémotion 2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 29 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att införa krav på aktiva åtgärder mot diskriminering på bostadsmarknaden. I kommittémotion 2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 30 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att säkerställa att nya kollektiva boendeformer som passar för olika ändamål kan bildas. Motionärerna anser att möjligheten att bo tillsammans med andra tydligt behöver finnas med i den strategi mot ofrivillig ensamhet som Folkhälsomyndigheten fått i uppdrag av regeringen att ta fram i samverkan med Socialstyrelsen. I kommittémotion 2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 3 föreslår motionärerna att det införs stöd till bo- och byggemenskaper och till kollektiv- och generationsboenden.

Övriga motioner

I motion 2024/25:45 begär Martina Johansson (C) ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda vilka hinder och möjligheter det finns för byggnation på landsbygden, både när det gäller regelverk och kostnader, i syfte att få en levande landsbygd.

I motion 2024/25:475 av Josef Fransson (SD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda möjligheterna att genomföra ett program för att köpa upp och riva nedgångna lägenheter och villor i avfolkningskommuner.

I motion 2024/25:537 begär Yasmine Bladelius (S) ett tillkännagivande till regeringen om behovet av en social bostadspolitik.

I motion 2024/25:620 framhåller Rasmus Ling (MP) att få saker kan vara sämre för ens livskvalitet än att stå utan ett hem och begär därför ett tillkännagivande om att det behövs reformer för att förebygga vräkningar men också för att se till att fler bostäder byggs som vanliga människor har råd med (yrkande 6).

I motion 2024/25:792 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att det behöver byggas fler hyresrätter för unga.

I motion 2024/25:882 begär Magnus Manhammar (S) ett tillkännagivande om att regeringen bör bilda ett statligt fastighetsbolag. Ett motsvarande förslag finns i motion 2024/25:1485 av Amalia Rud Stenlöf och Adrian Magnusson (båda S) yrkande 3.

I motion 2024/25:947 av Amalia Rud Stenlöf och Johan Büser (båda S) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att rätten till bostad ska tillgodoses och prioriteras av samhället.

I motion 2024/25:1587 av Lawen Redar (S) föreslås att man utreder hur allmännyttans andel av det totala bostadsbeståndet ska öka.

I motion 2024/25:1700 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att införa åtgärder som ökar allmännyttig småhusbyggnation. Det skulle enligt motionärerna kunna öka antalet individer som har möjlighet att förverkliga sin dröm om ett eget hus.

I motion 2024/25:2190 begär Kristoffer Lindberg m.fl. (S) ett tillkännagivande till regeringen om att överväga att äldre bostadsbestånd ska kunna omfattas av statliga bidrag för renovering, t.ex. stambyten och åtgärder för att minska klimatpåverkan.

I motion 2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att beakta behovet av fler bostäder för en växande Stockholmsregion.

I motion 2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att stärka ungas ställning på bostadsmarknaden.

I motion 2024/25:3087 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att göra en översyn av hur behövlig och obebyggd mark kan utnyttjas bättre. Ett motsvarande förslag lämnas av samma motionärer i motion 2024/25:3090 (SD) yrkande 1. I den motionen begär motionärerna även ett tillkännagivande om att regeringen bör låta utreda nya former för småhusrörelsen (yrkande 2) och hur en modern egnahemsrörelse kan utformas, bl.a. genom att det införs en säljoption (yrkande 3).

Bostadsbyggandet i siffror

Boverket har i uppdrag att två gånger per år analysera utvecklingen på bygg- och bostadsmarknaden och ta fram prognoser för bostadsbyggandet. Boverkets analys bygger på uppgifter från olika källor, bl.a. ur den egna statistiken och från Statistiska centralbyrån (SCB). Boverkets senaste prognos publicerades i december 2024. I prognosen bedömer Boverket att ca 31 000 bostäder påbörjades under 2024, varav nästan 29 000 genom nybyggnation och 2 000 genom ombyggnation. Det motsvarar ungefär samma nivåer som för 2023. För 2025 bedömer Boverket att byggandet vänder uppåt något så att antalet påbörjade bostäder blir ca 35 000, varav ca 33 000 genom nybyggnad. Prognosen från december indikerar fler påbörjade bostäder jämfört med den prognos som Boverket publicerade i maj 2024. Bakgrunden till den ändrade prognosen är att marknadsförutsättningarna har förbättrats under 2024 och förväntas bli ännu bättre under 2025.

Antalet färdigställda bostäder under ett år påverkas av hur många bostäder som påbörjades åren innan. Antalet färdigställda bostäder nådde en topp 2023, då ca 68 900 bostäder färdigställdes genom ny- och ombyggnation. Takten på antalet färdigställda bostäder har därefter avtagit betydligt och förväntas fortsätta minska under 2025. För 2024 beräknas ett tillskott av ca 40 000 bostäder och för 2025 ca 33 000 bostäder.

Boverket presenterade i december 2024 även nya beräkningar av det nationella behovet av bostäder för perioden 2024–2033. Enligt beräkningarna behöver det tillkomma ca 52 300 nya bostäder per år för att bl.a. svara mot den förväntade framtida befolkningsökningen och samtidigt hantera det latenta behov av bostäder som byggts upp historiskt eftersom bostadsbyggandet inte motsvarat befolkningsökningen. Boverkets nya beräkningar innebär en sänkning av byggbehovet jämfört med tidigare beräkningar. Sänkningen beror dels på att SCB:s befolkningsframskrivning är lägre, dels på att det latenta behovet har blivit lägre bl.a. på grund av ett stort antal färdigställda bostäder 2023. Boverket framhåller att det är oroväckande att bostadsbyggandet har stagnerat den senaste tiden, samtidigt som befolkningen fortsätter att öka. Boverket påpekar dock att myndighetens senaste byggprognos indikerar att antalet färdigställda bostäder möter det tillkommande behovet de närmaste åren, vilket gör att bostadsunderskottet i närtid förblir oförändrat.

Boverkets analys visar att det nationella beräknade byggbehovet är ojämnt fördelat över landet och över landets 60 arbetsmarknadsregioner. Det beräknade byggbehovet är koncentrerat till relativt få regioner. De tio regioner med högst beräknat byggbehov står för sammanlagt drygt 90 procent av det totalt beräknade byggbehovet. Vissa aspekter fångas inte upp av byggbehovsberäkningen. Den befolkningsframskrivning som används tar t.ex. inte hänsyn till de stora investeringar som görs i norra Norrland, och på andra platser i landet, vilka kan medföra en annan befolkningsutveckling än den som ligger till grund för beräkningen.

Budgetpropositionen för 2025

I budgetpropositionen för 2025 utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:CU1, rskr. 2024/25:95) anför regeringen bl.a. följande när det gäller regeringens inriktning på bostadspolitiken:

En väl fungerande bostadsmarknad i hela landet med tillgång till bostäder i varierande upplåtelseformer är en viktig förutsättning för människors trygghet och livskvalitet, och för en konkurrenskraftig ekonomi och tillväxt. Fler ska kunna förverkliga sina boendedrömmar och människor ska kunna flytta dit arbeten finns. Det behöver byggas fler bostäder över hela landet. Människors behov och efterfrågan ska vara styrande för hur bostadsbeståndet utvecklas. Samtidigt som det behöver byggas fler bostäder behöver det befintliga byggnadsbeståndet utnyttjas effektivare.

Det är viktigt att fler har möjlighet att äga sitt boende. Ett ökat eget ägande innebär att fler känner ett ansvar för sitt boende och sin boendemiljö. Ett ökat eget ägande och en blandning av upplåtelseformer är viktiga faktorer för att få till stånd en positiv utveckling i bostadsområden som präglas av utanförskap. Regeringen avser att utvidga det befintliga statsbidraget till byggemenskaper, både vad avser stödmottagare och projekt som kan få stöd.

Takten på bostadsbyggandet har avtagit till följd av omvärldsfaktorer som hög inflation och höjda räntor, vilket kraftigt försämrat förutsättningarna för byggandet av bostäder. Det är centralt att åtgärda de strukturella hinder som präglar bygg- och bostadsmarknaden för att Sverige ska stå bättre rustat och möjliggöra ett ökat byggande av bostäder. Regeringen avser att återkomma med reformer på detta område.

Krängliga regelverk och bristande tillgång till byggbar mark hämmar bostadsbyggandet. Därför avser regeringen att genomföra regelförenklningar och lättnader i byggkraven för bostäder, i de fall det är möjligt och lämpligt utifrån bostadens avsedda funktion. Detta kan möjliggöra att fler bostäder byggs och ett mer differentierat utbud. Därutöver avser regeringen att se över kommunernas roll i relevanta tillståndsärenden samt verka för att tillståndsprocesserna kortas, blir effektivare och mer förutsebara samt för att beslutsprocesser i större utsträckning utgår från en samhällsekonomisk analys. Plan- och bygglagen (2010:900) samt tillståndsprövningen enligt miljöbalken ska förenklas betydligt. Regeringen avser att ytterligare reformera strandskyddet med inriktningen att öka möjligheterna för bebyggelse nära vatten. Regeringen avser även att genomföra betydande lättnader i byggkraven för studentbostäder. Därtill ska Boverket ges i uppdrag att undersöka möjligheterna till lättnader i byggkraven i samband med ombyggnation. [...]

Effektiviteten i lovregelverket har stor betydelse för bl.a. kommuner, byggherrar och andra enskilda samt för plan- och byggprocessen som helhet. Regeringen bedömer därför att regelverket för bygglov behöver bli enklare, effektivare och mer ändamålsenligt. Det arbete som påbörjades med Attefallsreformen ska fortsätta för att det ska bli ännu lättare att bygga komplementbostäder och inreda ytterligare en bostad i enbostadshus, bl.a. för att stimulera privatuthyrning och öka fastighetsägares möjligheter att bestämma över hur den egna fastigheten ska utvecklas.

För att regeringens ambitioner om ökad effektivitet i planering och byggande ska kunna förverkligas är det även avgörande att kommunerna har tillgång till rätt kompetens och vägledning på detta område. Med anledning av kommande förändringar i Boverkets byggregler och i regelverket kring bygglov avser regeringen att ge Boverket i uppdrag att

genomföra en ny satsning på kompetens inom tillämpningen av plan- och bygglagen riktad mot kommunerna. [...]

Boverket ska få i uppdrag att ta fram förslag på hur typgodkännande av småhus kan genomföras, och undersöka förutsättningarna för att, med vissa begränsningar, bygglovsbefria uppförande av sådana typgodkända småhus, det s.k. ”Sverigehuset”. [...]

Regeringen avser även att införa en möjlighet att subventionera kreditgarantiavgifter i syfte att underlätta anordnandet av nya bostäder i s.k. etablerings- och omställningskommuner.

Regeringens förslag i budgetpropositionen innebär att 150 000 000 kronor tillfördes till anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling för 2025 för bostadspolitisk utveckling i norra Sverige och för subventionering av kreditgarantiavgifter. För 2026 och 2027 beräknas anslaget av samma skäl öka med 400 000 000 kronor respektive 525 000 000 kronor.

Planeringsstimulanser för ökat småhusbyggande och omvandlingsåtgärder

Regeringen beslutade i december 2023 om förordningen (2023:903) om stöd till kommuner för detaljplaner som möjliggör småhusbebyggelse och omvandlingar från lokaler till bostäder. Stödet är temporärt och medel har avsatts för åren 2024–2026. Syftet med stödet är att bättre utnyttja det befintliga bostadsbeståndet genom att omvandla lokaler till bostäder samt att möta efterfrågan på bostäder i form av småhus. Stödet kan sökas av kommuner som antar detaljplaner som möjliggör omvandling av lokaler till bostäder eller som tillgängliggör mark för småhusbebyggelse. Med småhus avses i förordningen en- eller tvåbostadshus som är friliggande eller sammanbyggt till par-, rad- eller kedjehus. Alla slags lokaler omfattas av stödet för omvandling till bostäder. Stöd kan fås oavsett upplåtelseform av bostaden och markägareförhållanden påverkar inte rätten till stöd. Alla kommuner som antar detaljplaner efter den 31 december 2023 kan ansöka om stöd, oavsett när planerna påbörjades. Den 13 februari 2025 beslutade regeringen om höjda stödnivåer fr.o.m. den 1 april 2025.

Stödet kan sökas hos Boverket fr.o.m. den 2 april 2024 och fram till den 1 oktober 2026.

Boverket ska göra en årlig uppföljning av hur stöden har fördelats och hur många av de antagna detaljplanerna som vunnit laga kraft. Enligt Boverkets senaste utgiftsprognos i oktober 2024 (nr 4) hade det t.o.m. den 8 oktober 2024 lämnats in 29 ansökningar motsvarande 25,2 miljoner kronor i stöd.

Byggemenskaper

Den 1 januari 2020 infördes en möjlighet för byggemenskaper som bygger bostäder för sina medlemmar att söka statligt stöd. Stödet administreras av Boverket enligt förordningen (2019:676) om stöd till byggemenskaper. Startbidraget uppgår till högst 400 000 kronor. För att få del av stödet måste

byggemenskapen vara organiserad i en ekonomisk förening där minst sex medlemmar deltar med en insats om 10 000 kronor var. Boverket ansvarar för uppföljning och utvärdering av stödet.

För 2023 var 4 miljoner kronor avsatta för stödet, men ingen ansökan lämnades in under året.

I enlighet med vad regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2025 beslutade regeringen i november 2024 om ändringar i förordningen om stöd till byggemaskaper. Ändringarna syftar till att främja bostadsbyggande genom att fler kommer att kunna ansöka om stöd. Ändringarna innebär bl.a. att även byggemaskaper i form av vissa lokala utvecklingsbolag omfattas av förordningen och att kravet på flerbostadshus tagits bort och ersatts av bostadshus, vilket innefattar en- eller tvåbostadshus och flerbostadshus. Det innebär att även småhus omfattas. Ändringarna trädde i kraft den 31 december 2024.

Pågående och planerade utredningar

Uppdrag att verka för ökat småhusbyggande genom en ny egnahemsrörelse

Den 2 maj 2024 tillsatte regeringen en bokstavsutredare som fick titeln egnahemskommissionär, med uppdrag att verka för ökat småhusbyggande genom en ny egnahemsrörelse (dnr LI2024/01020 m.fl.). Utredaren ska dels analysera och klarlägga orsakerna till småhusens låga andel av nyproduktionen av bostäder, dels arbeta aktivt för att de parter som bedöms ha möjlighet att bidra till ett ökat småhusbyggande gör det. Utredaren ska också verka för att nya trädgårdsstäder anläggs. Syftet är även att verka för en ny egnahemsrörelse och att långsiktigt öka småhusens andel av nyproduktionen av bostäder.

Den 15 november 2024 lämnades en delredovisning av uppdraget med en bedömning av förutsättningarna för att kunna bidra till att avtal om småhusbyggande sluts och för att nya trädgårdsstäder planeras. I delredovisningen redovisas bl.a. tänkbara faktorer som begränsar småhusbyggandet och en plan för det fortsatta arbetet för att höja småhusbyggandets andel av bostadsproduktionen, verka för att nya trädgårdsstäder anläggs och främja en ny egnahemsrörelse.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 januari 2027.

Utredning om privatuthyrning och ändring av presumtionshyror

En särskild utredare fick i juni 2023 i uppdrag att föreslå hur reglerna om privatpersoners uthyrning av bostäder kan ändras för att underlätta sådan uthyrning (dir. 2023:92). Utredaren ska också se över reglerna om ändring av presumtionshyror. Syftet med uppdraget är att främja bättre utnyttjande av det befintliga bostadsbeståndet och att säkerställa ett väl fungerande presumtionshyressystem som ger goda förutsättningar för nyproduktion av hyresbostäder.

I september 2024 fick utredningen ett tilläggsdirektiv om att även föreslå regeländringar för att underlätta uthyrning av företagsbostäder i syfte att underlätta för företag att rekrytera personal och att göra det lättare för enskilda att flytta dit det finns arbeten (dir. 2024:73). Samtidigt förlängdes utredningstiden. Uppdraget ska slutredovisas senast den 2 maj 2025.

Utredningen presenterade i september 2024 delbetänkandet En förbättrad modell för presumtionshyra (SOU 2024:62). Utredningen föreslår bl.a. att huvudregeln ska vara att presumtionshyror ska ha samma procentuella hyresutveckling som det övriga beståndet på orten. Utredningen bedömer att det kan leda till att inflyttningshyran kan sättas något lägre utan att kalkylen för ett byggprojekt blir olönsam. I syfte att göra modellen mer flexibel föreslår utredningen också att hyran ska kunna ändras i fler fall än vad som gäller i dag, t.ex. på grund av en hyresgästs individuella önskemål om utrustning till sin lägenhet eller för att kunna genomföra angelägna förändringar som att utrusta fastigheten med solceller. Förslagen väntas leda till att det i fler fall bedöms lönsamt att investera i nybyggnation av hyresbostäder. Delbetänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Uppdrag att verka som samordnare för avyttring av statlig mark för bostadsbyggande

I mars 2024 fick en samordnare i uppdrag att verka för att genom avyttring av statlig mark få till stånd bostadsbyggande på statens fastigheter. En delredovisning av uppdraget, med bl.a. en redogörelse av samordnarens bedömning av förutsättningarna för avyttring av statlig mark för bostadsbyggande samt en tidsplan för det fortsatta arbetet, lämnades den 30 september 2024 (LI 2024:01047). Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 september 2025.

Produktivitetskommissionen

I april 2023 beslutade regeringen om direktiv till en kommitté – Produktivitetskommissionen – som ska analysera vilka faktorer som påverkar produktivitetstillväxten, identifiera hinder mot och möjligheter till att höja produktivitetstillväxten i Sverige samt lämna förslag för att höja produktivitetstillväxten i både näringslivet och offentlig sektor (dir. 2023:58).

Kommissionen presenterade i maj 2024 delbetänkandet Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29), där bl.a. bostadsmarknaden och byggsektorn analyseras med inriktning på de förhållanden som kommissionen bedömer påverkar produktiviteten. Produktivitetskommissionen bedömer att det finns särskilda faktorer som över tid har begränsat utbudet av bostäder och att bostadsbyggandet skulle kunna öka om dessa hinder undanröjdes. Produktivitetskommissionen föreslår därför en översyn av bostadspolitiken med målsättningen att förbättra marknadsförutsättningarna för bostads-

byggande. Regelverken behöver förenklas, processer kortas och planmonopolet ses över enligt kommissionen. Därtill föreslås fri hyressättning i nyproduktion och förändringar av strandskyddet.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 oktober 2025.

Reformering av strandskyddet

I budgetpropositionen för 2025 har regeringen aviserat reformer av strandskyddet med inriktningen att öka möjligheterna för bebyggelse nära vatten.

I februari 2025 presenterade regeringen proposition 2024/25:102 Lättnader i strandskyddet – ett första steg. Förslagen i propositionen innebär bl.a. att fler land- och vattenområden undantas från strandskydd och att möjligheterna att bygga eller vidta åtgärder i strandnära lägen ökar. Vidare innebär förslagen att undantaget för areella näringar blir mer generöst. I propositionen framhåller regeringen att strandskydd på samhällsnivå kan innebära en begränsning av markanvändningen för angelägna samhällsintressen som bostadsbyggande och näringsverksamhet och att en sådan begränsning kan få särskilda konsekvenser på landsbygden. För att hela Sverige ska ges förutsättningar att utvecklas är det enligt regeringen angeläget att göra det lättare att bygga i attraktiva strandnära lägen på landsbygden. Förslagen i propositionen syftar till att skapa ett tydligare och mer ändamålsenligt strandskydd med bättre förutsättningar att kunna bygga i strandnära lägen. Propositionen bereds för närvarande i riksdagens miljö- och jordbruksutskott. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Regeringen har vidare meddelat att man har för avsikt att tillsätta en utredning med uppdrag att ytterligare reformera strandskyddet med inriktningen att öka möjligheterna för bebyggelse nära stränder och ge kommunerna en större roll i frågor som rör strandskyddet. Beredning av direktivet pågår i Regeringskansliet.

Avslutade utredningar under beredning

Utredningen om ett nytt regelverk för bygglov

I juni 2021 överlämnade Bygglövsutredningen sitt slutbetänkande Ett nytt regelverk för bygglov (SOU 2021:47). I betänkandet föreslås omfattande förändringar av dagens bestämmelser om lov, förhandsbesked och anmälan. Bland annat föreslås att lovplikten blir mer områdesdifferentierad och att lovplikten minskas utanför skyddade och särskilt värdefulla områden. Betänkandet har remitterats.

Den 20 februari beslutade regeringen om en lagrådsremiss om ett nytt regelverk för bygglov. I lagrådsremissen föreslås ändringar i plan- och bygglagen som innebär ett nytt, enklare, effektivare och mer ändamålsenligt regelverk för bygglov m.m. Förslagen innebär att antalet åtgärder som kan utföras utan krav på bygglov och som kan tillåtas utan hinder i detaljplan och

områdesbestämmelser utökas, i syfte att både skapa fler bostäder och öka fastighetsägares möjligheter att bestämma över hur den egna fastigheten ska utvecklas. Vidare föreslås att lovplikten blir områdesdifferentierad. Fler och större åtgärder ska kunna vidtas utan lov i områden som inte omfattas av en detaljplan, exempelvis nybyggnad av komplementbyggnader och komplementbostadshus. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2025. En proposition har aviserats under våren 2025.

Utredningen om ägarlägenheter och hyrköp

I maj 2023 gav regeringen en utredare i uppdrag att föreslå en utvidgning av systemet med ägarlägenheter och en ny modell för hyrköp av bostäder (dir. 2023:62). Syftet var att göra det möjligt för fler att äga sitt boende och att öka mångfalden av boendeformer.

Utredningen presenterade i december 2024 slutbetänkandet Fler vägar till att äga sitt boende (SOU 2024:83). I del 1 av betänkandet lämnas förslag om en utvidgning av systemet med ägarlägenheter. Utredningen föreslår bl.a. att det ska införas en ny lag som gör det möjligt att omvandla hyreslägenheter till ägarlägenheter. En omvandling ska kunna göras på fastighetsägarens initiativ. De som är hyresgäster vid tidpunkten för omvandlingen ska erbjudas att köpa sina lägenheter. Den hyresgäst som inte köper sin lägenhet ska ha rätt att bo kvar på i huvudsak samma villkor som tidigare, och ha förköpsrätt till lägenheten om fastighetsägaren senare säljer den. Utredningen föreslår även att ett en- eller tvåbostadshus ska kunna delas upp i två separata fastigheter på höjden, varav minst en ägarlägenhet.

I del 2 av betänkandet lämnas förslag om en lagreglerad modell för hyrköp av bostäder. Utredningen föreslår att modellen regleras i en ny lag. Lagens tillämpningsområde föreslås vara begränsat till hyrköpsavtal som ingås mellan en näringsidkare, hyrsäljaren, och en konsument, hyrköparen. Avtalet ska innehålla en option som ger hyrköparen en rätt att vid en senare tidpunkt köpa en viss bostad av hyrsäljaren. Hyrsäljaren ska samtidigt upplåta bostaden för nyttjande till hyrköparen under den tid som optionen gäller.

Betänkandet har remitterats och remissvaren ska ha kommit in till Regeringskansliet senast den 22 april 2025.

Regeringsuppdrag till myndigheter

Uppdrag till länsstyrelserna att redovisa åtgärder för ökat bostadsbyggande

I regleringsbrevet för 2025 gav regeringen länsstyrelserna i uppdrag att inom ramen för sina uppgifter i fråga om samhällsplanering och boende redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i samverkan med kommunerna för att främja ett ökat bostadsbyggande och ett bostadstillskott där det finns underskott av bostäder. Länsstyrelserna ska återrapportera till regeringen i samband med årsredovisningen för 2025.

Uppdrag till Konkurrensverket att utreda pristransparensen inom byggmaterialsektorn

Bristande konkurrens inom byggsektorn har återkommande identifierats som en möjlig orsak till stigande byggkostnader och utgör ett hinder för bostadsbyggandet. Regeringen gav därför i oktober 2024 Konkurrensverket i uppdrag att kartlägga pristransparensen inom byggmaterialmarknadens olika led och utreda hur denna påverkar prisbildningen, konkurrensen och kostnadsutvecklingen inom byggsektorn. Konkurrensverket ska vidare analysera hur bristande pristransparens genom påverkan på prisbildning och marknadsvillkor i sin tur påverkar bostadsbyggandet. Konkurrensverket ska lämna förslag på konkreta åtgärder för att förbättra pristransparensen på byggmaterialmarknaden i syfte att skapa bättre förutsättningar för effektiv prisbildning och priskonkurrens och en bättre fungerande byggmaterialmarknad. Boverket och SCB ska bistå Konkurrensverket.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 november 2025.

Uppdrag till Boverket att föreslå lättnader i byggkraven vid ändring och ombyggnad

Regeringen gav i oktober 2024 Boverket i uppdrag att föreslå lättnader i byggkraven i plan- och bygglagstiftningen vid ändring och ombyggnad. Boverket ska lämna förslag till författningsändringar för att ändra de tekniska egenskapskrav och utformningskrav som i plan- och bygglagstiftningen ställs på byggnader i syfte att påtagligt minska kravnivån med ambitionen att därigenom kraftigt minska kostnaderna vid ändring, ombyggnad och omvandling av byggnader för att möjliggöra ett betydligt bättre nyttjande av det befintliga byggnadsbeståndet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 13 juni 2025.

Uppdrag till Boverket om höjd kompetens i tillämpningen av plan- och bygglagen

Boverket har i regleringsbrevet för 2025 fått i uppdrag att genomföra en satsning för att höja kommunernas kompetens inom tillämpningen av plan- och bygglagen med anslutande författningar. Uppdraget ges med anledning av Boverkets nya byggregler och kommande förändringar i regelverket för bygglov. Boverket ska genomföra informations- och utbildningsinsatser och upprätthålla PBL-kunskapsbanken (dvs. Boverkets handbok till plan- och bygglagen).

Boverkets underlag för ökat småhusbyggande

I september 2023 gav regeringen Boverket i uppdrag att samla in och sammanställa ett underlag som beskriver det svenska småhusbeståndet och

förutsättningarna för att bygga småhus i Sverige. Boverket redovisade uppdraget i februari 2024 i rapporten Uppdrag att ta fram underlag för ökat småhusbyggande (2024:3).

Av rapporten framgår bl.a. att det 2022 fanns ungefär 2 814 000 småhus enligt lägenhetsregistret. Beståndet är fördelat över hela landet, även om det finns stora kommunala skillnader i hur stor del av det totala bostadsbeståndet som består av småhus. Av det totala småhusbeståndet hade ungefär 689 000 småhus ingen folkbokförd befolkning. Det fanns vidare ungefär 118 000 obebyggda tomter avsedda för småhus i Sverige 2022. Av dessa tomter ligger knappt 30 procent i storstadslänen. Det ligger även en relativt stor andel obebyggda tomter i de norra delarna av landet.

Många tomter som bebyggs är inte lönsamma rent fastighetsekoniskt. Av rapporten framgår att runt 45 procent av de tomter som har 2022 som värdeår, dvs. det är nybyggt eller ombyggt 2022, har ett taxeringsvärde som understiger den gräns där det bedöms vara lönsamt att bygga. En förklaring till detta kan enligt Boverket vara att det finns ett förväntat värde som är högre än taxeringsvärdet eller att den som bygger gör det till en lägre byggkostnad än det antagna.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden som i stort överensstämmer med flera av de motionsförslag som nu är aktuella, senast i betänkandena 2023/24:CU13 och 2022/23:CU10. Utskottet hänvisade till vidtagna åtgärder, pågående arbete och aviserade reformer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att läget på bostadsmarknaden fortfarande är ansträngt. Det behöver byggas fler bostäder i hela landet och det befintliga beståndet behöver utnyttjas effektivare. För att möjliggöra ett ökat byggande är det enligt utskottet nödvändigt att komma till rätta med de strukturella hinder som präglar bygg- och bostadsmarknaden. Det handlar bl.a. om krångliga regelverk, bristande konkurrens inom byggsektorn och bristande tillgång till byggbar mark. Utskottet välkomnar därför det omfattande reformarbete som regeringen påbörjat inom bostadspolitik. Som framgår ovan har regeringen vidtagit flera åtgärder, och ytterligare åtgärder har aviserats. Utskottet vill i det sammanhanget bl.a. framhålla att regeringen har aviserat en proposition om förändringar i regelverket för bygglov under våren och, som framgår i avsnittet Studentbostäder, nyligen överlämnat en proposition om lättnader i byggkraven för studentbostäder. Därtill har Boverket fått i uppdrag att föreslå lättnader i byggkraven vid ändring och ombyggnation. För att nå ambitionerna om ökad effektivitet i planering och byggande är det avgörande att kommunerna har tillgång till rätt kompetens och vägledning, och det är därför positivt att

Boverket även fått i uppdrag att genomföra riktade informations- och utbildningsinsatser.

För att möta människors olika behov och efterfrågan är det viktigt att det finns bostäder i varierande upplåtelseformer på bostadsmarknaden. Utskottet ser därför positivt på de förändringar av förordningen om statsbidrag till byggemenskaper som nyligen genomförts och som innebär att fler stödmottagare och projekt kan omfattas. Utskottet välkomnar också de åtgärder som regeringen vidtagit för att fler ska kunna bo i småhus eller på annat sätt äga sitt boende. Bland annat har en bokstavsutredare med titeln egnahemskommissionär tillsatts för att verka för ett ökat småhusbyggande genom en ny egnahemsrörelse, och inom Regeringskansliet bereds förslag om ägarlägenheter och möjlighet till hyrköp som syftar till att göra det möjligt för fler att äga sitt boende och öka mångfalden av boendeformer. Utskottet noterar vidare att utredningen om privatuthyrning och ändring av presumtionshyror genom tilläggsdirektiv har fått i uppdrag att föreslå regeländringar för att underlätta uthyrning av företagsbostäder.

Mot den redovisade bakgrunden anser utskottet att regeringens inriktning för bostadspolitiken kan möta de behov och utmaningar som finns på området. Därmed saknas det skäl för riksdagen att göra något tillkännagivande till regeringen med anledning av de förslag om övergripande åtgärder på bostadsmarknaden som behandlas i detta avsnitt. Samtliga motionsyrkanden bör därmed avslås.

Finansiering av bostadsbyggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om finansiering av bostadsbyggande. Utskottet hänvisar till vidtagna åtgärder och pågående beredning i Regeringskansliet.

Jämför reservation 5 (S), 6 (C) och 7 (MP).

Motionerna

I partimotion 2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) anförs att Sverige alltför länge dopat bostadsmarknaden med generella subventioner. Däremot anser partiet att regeringen bör låta utreda ett investeringsstöd riktat till bostadsbyggande i landsbygdskommuner (yrkande 21). Vidare föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att se över förslag om ett landsbygdslån för bostadsbyggande (yrkande 22).

I kommittémotion 2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) anförs motionärerna att staten bör kunna bidra med fler aktiva åtgärder som exempelvis landsbygdslån. Formerna för ett sådant lån behöver dock utredas vidare. Motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om att regeringen bör låta

utreda hur staten ska kunna bidra med fler aktiva åtgärder inom bostadspolitiken (yrkande 9).

I kommittémotion 2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att de statliga kreditgarantierna tydligare bör riktas för att stödja byggande i landsbygdskommuner (yrkande 37). Vidare föreslås ett tillkännagivande om att ett återinförande av kreditgarantier för småhus bör övervägas (yrkande 38).

I kommittémotion 2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att låta utreda statliga lån för renovering av hus som står öde eller renovering av hus i områden med lågt fastighetsvärde.

I kommittémotion 2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att förbättra förutsättningarna för finansiering för att bygga på landsbygden.

I motion 2024/25:883 av Magnus Manhammar (S) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att undersöka möjligheterna att införa ett nytt investeringsstöd vid byggnation av hyresbostäder och bostäder för studenter. Motsvarande förslag finns i motionerna 2024/25:946 av Heléne Björklund m.fl. (S), 2024/25:1513 av Malin Larsson och Peder Björk (båda S), 2024/25:1700 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 3, 2024/25:1807 av Annika Strandhäll (S) yrkande 1 och 2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 2. Även i motion 2024/25:792 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att återinföra det statliga investeringsstödet.

I motion 2024/25:1575 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S) anför motionärerna att det behövs någon form av statlig stimulans eller säkerhet för bostadsbyggande, t.ex. investeringsstöd eller statliga lånegarantier. Motionärerna föreslår därför att regeringen ska se över formerna för hur staten ska kunna bidra med fler aktiva åtgärder inom bostadspolitiken.

I motion 2024/25:2205 begär Linus Sköld m.fl. (S) ett tillkännagivande till regeringen om att underlätta lånefinansieringen av bostadsbyggande i de delar av landet där marknadsvärdena i bostadsbeståndet är låga (yrkande 1). Vidare föreslår motionärerna att ett tydligt riktat investeringsstöd för klimatsmarta lägenheter på landsbygden och i mindre samhällen övervägs (yrkande 2) och att regeringen låter utreda möjligheten att inrätta ett upprustningsstöd för egnahem i glesbygden (yrkande 3).

I motion 2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att ett konjunkturdämpande system bör utvecklas för förmånliga statliga lån till bostadsbyggande och att kreditvillkoren tydligt bör styra mot sänkta boendekostnader och klimatneutralt byggande.

Bakgrund

Statlig kreditgaranti för lån till bostadsbyggande

Systemet med statliga kreditgarantier för lån till bostadsbyggande är ett sätt att finansiera bostadsbyggande. Garantin ger långivaren ett skydd mot kreditförluster och minskar behovet av toplån eller egen kapitalinsats för den som bygger bostäder.

Den 1 juni 2020 trädde en ny kreditgarantiförordning i kraft, förordningen (2020:255) om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande. Kreditgarantier lämnas för lån för nybyggnad av bostäder och för anordnande av bostäder i en byggnad som inte tidigare har använts till bostäder. Förordningen omfattar även lån för ändringar av en befintlig bostadsbyggnad som innebär att byggnadens värde ökar och för förvärv av hus för ombildning till kooperativ hyresrätt. En kreditgaranti kan lämnas under byggtiden och/eller för slutfinansieringen. Vid nybyggnation, anordnade och förvärv av bostäder får kreditgarantin avse högst 90 procent av fastighetens marknadsvärde när projektet är klart. För att öka möjligheten att finansiera nybyggnationer och anordnande av bostäder på svaga marknader, där marknadsvärdet på fastigheter är lägre, finns möjligheten att i stället utgå från produktionskostnaden för nybyggnaden eller anordnandet. Det innebär att om produktionskostnaden överstiger det framtida marknadsvärdet får kreditgarantin i stället lämnas med ett belopp som motsvarar 90 procent av produktionskostnaden, dock bara upp till ett schablonbelopp om 22 000 kronor per kvadratmeter uppvärmd boarea. Vid ändring av en befintlig bostadsbyggnad får kreditgarantin avse högst ett belopp som motsvarar 90 procent av den ökning av marknadsvärdet som uppstår genom ändringen.

Kreditgarantierna administreras av Boverket.

Garantin finansieras utanför statens budget genom avgifter som ska täcka både statens förväntade förlust och förvaltningskostnaderna. Avgifterna ska också täcka finansieringen av sådana fastighetsförvärv som Boverket undantagsvis får göra för att skydda statligt garanterade lånefordringar.

Under 2023 beviljades totalt 15 nya garantier, som omfattar närmare 1 300 lägenheter, varav de flesta avsåg garantier under byggtiden. Det var en minskning jämfört med 2022, då totalt 60 nya kreditgarantier för drygt 2 300 lägenheter ställdes ut. Vid utgången av 2023 uppgick beloppet för utfärdade garantier till drygt 4,4 miljarder kronor (prop. 2024/25:1 utg.omr. 18 s. 21).

Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande

Investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande infördes hösten 2016. Syftet med stödet var att det skulle byggas fler energieffektiva hyresrätter och studentbostäder med rimliga hyresnivåer. Stödet kunde lämnas för byggande av hyresbostäder i områden med bostadsbrist och för att bygga bostäder till studerande. Stöd kunde även lämnas om det i en kommun fanns brist på en viss typ av bostäder och behovet inte

kunde tillgodoses på annat sätt, se förordningen (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande.

I samband med behandlingen av statens budget för 2022 beslutade riksdagen att stödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande (anslaget 1:8) skulle avvecklas efter årsskiftet 2021/22 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 18, bet. 2021/22:CU1, rskr. 2021/22:79).

I budgetpropositionen för 2023 konstaterade regeringen att stödet är under avveckling. I samband med behandlingen av statens budget för 2023 beslutade riksdagen, i enlighet med regeringens förslag, att tillföra medel för att kunna betala ut stöd till alla som beviljats detta före den 31 december 2022. Därefter har inga nya ansökningar beviljats (prop. 2022/23:1 utg. omr. 18, bet. 2022/23:CU1, rskr. 2022/23:76). Anslaget kommer att vara helt avvecklat fr.o.m. budgetåret 2026 (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:CU1, rskr. 2024/25:95).

Från det att stödet infördes 2016 fram t.o.m. den 31 augusti 2024 betalades 20,8 miljarder kronor ut för ca 58 600 färdigställda bostäder. Av dessa var knappt 51 200 hyresbostäder och drygt 7 400 var bostäder för studerande.

Pågående arbete

Åtgärder som beslutats i budgetpropositionen för 2025

I beslutet om statens budget för 2025 har medel avsatts för två aviserade åtgärder som syftar till att stödja bostadsbyggande (prop. 2024/25:1, utg. omr. 18 anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling, bet. 2024/25:CU1, rskr. 2024/25:95).

För det första har regeringen aviserat ett förslag om att införa en möjlighet att subventionera kreditgarantiavgifter i syfte att underlätta bostadsbyggande i s.k. etablerings- och omställningskommuner i hela Sverige. Den närmare utformningen av förslaget bereds inom Regeringskansliet.

För det andra har regeringen aviserat insatser för att stödja den gröna industriomställningen och bostadspolitisk utveckling i norra Sverige. Anslagsvillkoret har utökats till att även omfatta utgifter för lån till bostadsinvesteringar i vissa kommuner. Den närmare utformningen av förslaget bereds inom Regeringskansliet.

Förslag för fler bostäder i etablerings- och expansionskommuner

Som beskrivs närmare i avsnittet Bostadsbyggande vid grön industrietablering gav regeringen i juni 2023 en bokstavsutredare i uppdrag att främja koordinering av statliga insatser i den samhällsomvandling som sker med anledning av större företagsetableringar och företagsexpansioner i Norrbottens och Västerbottens län.

Utredaren lämnade en delrapport i februari 2024 (dnr LI2024/00382). I delrapporten föreslår utredaren ett paket om tre insatser för fler bostäder i attraktiva livsmiljöer i etablerings- och expansionskommuner. För det första

föreslås att Norrlandsfonden får ett kapitaltillskott fördelat över flera år, för att möjliggöra finansiering av bostadsbyggande i norra Sverige. Norrlandsfonden erbjuder lån, konvertibla skuldebrev och olika typer av garantier till företag i norra Sverige. Förslaget syftar till att möjliggöra för små och medelstora företag inom bygg- och bostadsutvecklingsbranschen i Norrland att få ihop andelen eget kapital i kalkylen. För det andra föreslår utredaren en ny statlig kreditgaranti för lån för byggande och anordnande av nya bostäder i etablerings- och expansionskommuner. Förslaget omfattar dels en subventionerad kreditgarantiavgift, dels en justering av schablonbeloppet för produktionskostnad vid beräkning av kreditgarantin. Slutligen föreslår utredaren en hyresförlustgaranti för nya bostäder i etablerings- och expansionskommuner som delvis utgår från motsvarande förslag i betänkandet Lån och garantier för fler bostäder (SOU 2017:108).

Utredaren slutredovisade uppdraget i juni 2024 i slutrapporten Rapport från ett skeende – om bostäders betydelse för klimatomställning och återindustrialisering.

Förslagen bereds inom Regeringskansliet. Som framgår ovan har medel i budgetpropositionen för 2025 avsatts dels för bostadspolitisk utveckling i norra Sverige, dels för att finansiera subventionerade kreditgarantiavgifter.

Utredningen om förbättrad bostadsfinansiering

I betänkandet Lån och garantier för fler bostäder (SOU 2017:108) föreslog Utredningen om förbättrad bostadsfinansiering ett antal åtgärder som syftar till att förbättra tillgången till finansiering på svaga marknader och på landsbygden. Utöver de förslag om mer riktade och bredare kreditgarantier som redan genomförts i en ny förordning om statliga kreditgarantier (se ovan) föreslog utredningen bl.a. att det införs statliga marknadskompletterande toplån som ska erbjudas via statliga Almi när det inte går att få tillräcklig finansiering på den ordinarie kreditmarknaden. Utredningen föreslog också att en statlig förlustgaranti ska kunna erbjudas aktörer som bygger hyresbostäder för egen förvaltning i kommuner som till följd av befolkningsökning har brist på bostäder men där det råder osäkerhet om framtida efterfrågan.

Betänkandet har remitterats och beredning pågår inom Regeringskansliet.

Boverkets förslag till statliga toplån

Boverket har haft i uppdrag att utarbeta förslag på kostnadseffektiva statliga åtgärder som kan underlätta finansieringen av bostadsbyggande på landsbygden. Boverket redovisade uppdraget i mars 2019 i rapporten Finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder på landsbygden (2019:11). I rapporten lämnar Boverket ett förslag till statliga toplån med delvis kommunalt förlustansvar för uppförande, ombyggnad eller omfattande tillbyggnad av egna hem. Boverket har också övervägt om finansieringsmodellen med statliga toplån skulle kunna erbjudas till byggaktörer som bygger hyresrätter, bostadsrätter eller kooperativa hyresrätter på svagare marknader, där det på

grund av låga marknadsvärden inte går att få tillräcklig belåning på den ordinarie kreditmarknaden. Boverkets bedömning är att topplånet, med vissa anpassningar, skulle kunna tillämpas även för byggande av andra upplåtelseformer än egnahem, utan att det skulle bli fråga om ett statligt stöd i EU-rättslig bemärkelse. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Utredningen En socialt hållbar bostadsförsörjning

I betänkandet Sänk tröskeln till en god bostad (SOU 2022:14) anför utredningen att frågan om förstärkt finansiering till bostadsbyggande på landsbygden har utretts vid flera tillfällen de senaste 15 åren. Utredningen redogör för de två ovannämnda förslagen om marknadskompletterande statligt topplån via Almi och Boverkets förslag om statligt topplån med delvis kommunalt förlustansvar för uppförande och ombyggnad av egnahem på landsbygden samt för byggande av andra upplåtelseformer.

Utredningen bedömer att det med grund i tidigare genomförda utredningar om topplån finns förutsättningar för regeringen att utveckla en modell som kan underlätta idéburna bostadsaktörers finansiering av bostadsprojekt på landsbygden. Utredningens bedömning bör därför ses som ett komplement till de tidigare framlagda förslagen om topplån.

Betänkandet har remitterats och vissa förslag har regeringen tagit vidare i propositionen Åtgärder för en bättre bostadsförsörjning (prop. 2024/25:42). Övriga förslag bereds fortfarande inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat motionsförslag om finansiering av bostadsbyggande, senast våren 2023 i betänkande 2022/23:CU10. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till bl.a. en ny kreditförordning och pågående beredningsarbete. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

I flera motioner framförs förslag om att införa riktade statliga stöd eller lån för finansiering av bostadsbyggande eller renovering av bostäder på landsbygden och på svaga bostadsmarknader, se motionerna 2024/25:2955 (C) yrkandena 21 och 22, 2024/25:3075 (S) yrkande 9, 2024/25:2950 (C) yrkande 37, 2024/25:1753 (MP) yrkande 12, 2024/25:3057 (MP) yrkande 2 och 2024/25:2205 (S) yrkandena 1–3. I motion 2024/25:2950 (C) yrkande 38 föreslås återinförande av kreditgarantier för småhus.

Till att börja med vill utskottet framhålla att kreditgarantiförordningen som trädde i kraft 2020 bl.a. innehåller bestämmelser om beräkning av kreditgarantin som syftar till att öka möjligheten att finansiera nybyggnationer och anordnande av bostäder på svaga marknader där marknadsvärdet på fastigheter är lägre. Utöver lån för ny- och ombyggnader omfattar kreditgarantin även andra ändringar av en byggnad som höjer värdet på byggnaden. Utskottet

konstaterar vidare att förslag om att införa en möjlighet att subventionera kreditgarantiavgifter i syfte att underlätta anordnande av nya bostäder i s.k. etablerings- och omställningskommuner bereds inom Regeringskansliet. Därtill bereds den närmare utformningen av hur de medel som avsatts i budgeten för 2025 för bostadspolitisk utveckling i norra Sverige ska användas. Utskottet kan konstatera att enligt anslagsvillkoret kan medlen bl.a. användas för lån till bostadsinvesteringar i vissa kommuner.

Som redovisas ovan bereds även andra förslag inom Regeringskansliet som syftar till att underlätta finansieringen av bostadsbyggandet. Bland annat bereds ett förslag om statliga marknadskompletterande topplån via statliga Almi och Boverkets förslag till statliga topplån med delvis kommunalt förlustansvar för ny- och ombyggnad av egnahem samt även för byggande av andra upplåtelseformer på svagare marknader.

Utskottet anser att resultatet av den beredning som pågår inom Regeringskansliet inte bör föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Motionsyrkandena ovan avstyrks.

På utskottets förslag beslutade riksdagen hösten 2021 att investeringsstödet för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande skulle avvecklas. I samband med besluten om statens budget för efterkommande år har såväl utskottet som riksdagen ställt sig bakom regeringens förslag i budgetpropositionen att fullfölja avvecklingen av stödet. Utskottet anser fortfarande att den här typen av stöd är ineffektivt och kostsamt. Något nytt stöd ska inte införas. Motionerna 2024/25:883 (S), 2024/25:946 (S), 2024/25:1513, 2024/25:1700 (S), 2024/25:1807 (S) och 2024/25:792 (-) bör därför avslås.

Bostadsbyggande vid grön industrietablering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bostadsbyggande vid grön industrietablering. Utskottet hänvisar till vidtagna åtgärder och pågående arbete.

Jämför reservation 8 (C) och 9 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) anför motionärerna att flera av de förslag som lämnats av samordnaren för samhällsomställningen i övre Norrland är värda att överväga och föreslår därför att regeringen tar förslagen vidare (yrkande 11). Därtill menar motionärerna att ytterligare åtgärder i fler delar av landet kan komma att bli aktuella om utvecklingen fortsätter och anser därför att samordningen med anledning av den gröna nyindustrialiseringen bör fortsätta (yrkande 12).

I kommittémotion 2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att det bör införas stöd till bostadsbyggande i små kommuner som upplever ett behov av inflyttning på grund av grön omställning. Det är avgörande för att de ska kunna hantera den ökade efterfrågan på bostäder.

I kommittémotion 2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 20 föreslår motionärerna statliga garantier så att tillfälliga bostäder snabbt kan tas fram där utbildning och etablering leder till en dramatisk ökning av bostadsbehov i närheten av gröna industrietableringar.

I motion 2024/25:466 av Isak From och Malin Larsson (båda S) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande till regeringen om behovet av fler bostäder i den gröna industriella omställningens spår.

Bakgrund

Regeringens samlade strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län

I juni 2024 beslutade regeringen om en samlad strategi för nyindustrialiseringen och den omfattande samhällsomvandling som den innebär i Norrbottens och Västerbottens län (KN2024/01434). Strategin innehåller insatser inom följande sju målområden som regeringen bedömer som särskilt viktiga för att nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen ska gå i takt:

- Högt tempo genom innovativa arbetsformer
- Effektivare miljötillståndsprocesser
- Säkrad energiförsörjning
- Förstärkt transportinfrastruktur
- Utvecklad befolknings- och bostadsförsörjning
- Ökad kapacitet och flexibilitet i utbildning samt bättre kompetensförsörjning
- Stärkta förutsättningar för kommunal kapacitet.

Strategin syftar till att ta vara på erfarenheter och förslag från regeringens tidigare samordnare för näringslivets hållbara omställning och samhällsomvandling i Norrbottens och Västerbottens län samt regeringens bokstavsutredare med uppdrag att främja koordinering av insatser för hållbart samhällsbyggande i Norrbottens och Västerbottens län (se vidare nedan).

När det gäller området utvecklad befolknings- och bostadsförsörjning bedömer regeringen att nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i norra Sverige behöver gå i takt och att växande och attraktiva samhällen genom stärkt befolknings- och bostadsförsörjning är en central del av detta. Det är enligt regeringen önskvärt att inflyttad arbetskraft väljer att stanna kvar och bosätta sig i de berörda kommunerna. Ett väl genomfört bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer där kulturen är en del av samhällsbygget är betydelsefullt för att skapa ökad attraktionskraft så att fler kvinnor och män väljer att bosätta sig och sina familjer i norra Sverige.

När det gäller insatser på området hänvisar regeringen bl.a. till beredningen av förslagen från regeringens bokstavsutredare (se vidare nedan) och till flera insatser som beskrivs närmare i avsnittet Åtgärder på bostadsmarknaden: uppdrag till en egnahemskommissionär att verka för ökat småhusbyggande, beslut om förordningen (2023:903) om stöd till kommuner för detaljplaner som möjliggör småhusbebyggelse och omvandlingar från lokaler till bostäder och uppdrag till en samordnare att verka för avyttring av statlig mark för bostadsbyggande. Dessutom avser regeringen att reformera strandskyddet.

Regeringens samordnare av insatser i Norrbottens och Västerbottens län

I december 2020 beslutade regeringen att ge en samordnare i uppdrag att för regeringens räkning främja koordineringen av arbetet med insatser av betydelse för större företagsetableringar och företagsexpansioner i Norrbottens och Västerbottens län (N2020/03132). En slutrapport lämnades till regeringen i november 2022 (KN2023/00603). I december 2022 beslutade regeringen om ett fortsatt uppdrag att främja koordineringen av arbetet (N2022/02328).

I juni 2023 gav regeringen en bokstavsutredare i uppdrag att för regeringens räkning främja koordinering av statliga insatser som verkar möjliggörande för hållbart samhällsbyggande och snabb befolkningsökning i Norrbottens och Västerbottens län (LI2023/02853). En delrapport, som beskrivs närmare i avsnittet Finansiering av bostadsbyggande, presenterades i februari 2024 (LI2024/00382). Uppdraget slutredovisades i Rapport från ett skeende – om bostäders betydelse för klimatomställning och återindustrialisering. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Budgetpropositionen för 2025

I budgetpropositionen för 2025 anför regeringen bl.a. att stora investeringar och företagsetableringar på orter som under en längre tid haft en låg eller stagnerande befolkningstillväxt innebär stora utmaningar för samhällsbyggandet, inte minst när det gäller att få fram nya bostäder och möta behoven av ökad inflyttning till de berörda kommunerna. Regeringen har mot den bakgrunden avsatt medel i budgeten för 2025 för bostadspolitisk utveckling för att stödja den gröna industriomställningen i norra Sverige och för att subventionera kreditgarantiavgifter i s.k. etablerings- och omställningskommuner i hela Sverige, se närmare beskrivning i avsnittet Finansiering av bostadsbyggande.

Pågående arbete

Tillväxtverkets samordningsuppdrag i Norrbotten och Västerbotten

I juni 2023 fick Tillväxtverket i uppdrag att samordna arbetet på nationell nivå för att stödja och skapa goda förutsättningar för den pågående nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län (KN2023/03505 och KN2023/04630). Uppdraget är en fortsättning på tidigare samordningsuppdrag och syftar till att säkerställa att staten fortsätter arbeta för ökad samordning.

Tillväxtverket ska bl.a. främja etableringen av långsiktiga samverkansformer. Syftet är att dessa ska bidra till ökad samordning och synergier mellan relevanta statliga myndigheter, bistå berörda regioner och kommuner samt erbjuda näringslivet och andra relevanta aktörer möjligheter till samverkan. Vidare ska Tillväxtverket främja och genomföra insatser inom områden där utmaningarna är särskilt stora.

Tillväxtverket ska delredovisa uppdraget i april 2025 och april 2026. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 mars 2027.

Utskottets ställningstagande

Stora investeringar och företagsetableringar på orter som under en längre tid haft en låg eller stagnerande befolkningstillväxt innebär stora utmaningar för samhällsbyggandet, inte minst när det gäller tillgången till bostäder. Det är viktigt att nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen går i takt, och utskottet ser därför positivt på att regeringen beslutat om en samlad strategi för att stärka utvecklingen i Norrbottens och Västerbottens län. Utskottet konstaterar att strategin bl.a. syftar till att ta vara på erfarenheter och förslag från regeringens tidigare samordnare av insatser i Norrbottens och Västerbottens län. Vidare har Tillväxtverket fått i uppdrag att fortsätta samordningsarbetet på nationell nivå och bl.a. främja etableringen av långsiktiga samverkansformer som t.ex. ska bistå berörda regioner och kommuner.

Som redovisats ovan bereds inom Regeringskansliet den närmare utformningen av hur de medel som avsatts i budgeten för 2025 för bostadspolitisk utveckling i norra Sverige ska användas. Därtill bereds förslag om subventionerade kreditgarantiavgifter i syfte att underlätta anordnande av nya bostäder i s.k. etablerings- och omställningskommuner i hela Sverige. Vidare fortsätter beredningen av de förslag som lämnats av regeringens bokstavsutredare för koordinering av statliga insatser i Norrbottens och Västerbottens län.

I detta sammanhang vill utskottet även framhålla andra åtgärder på bostadsmarknaden som regeringen vidtar och som är viktiga för att skapa förutsättningar för etablerings- och omställningskommuner att utveckla attraktiva bostäder och livsmiljöer, t.ex. de aviserade reformerna av strandskyddet.

Mot bakgrund av de åtgärder som redan vidtagits på området och det arbete som pågår anser utskottet att det inte finns skäl för ett tillkännagivande från riksdagen. Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Redovisningsregler

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändring av redovisningsreglerna för att underlätta bostadsbyggande på svagare bostadsmarknader. Utskottet hänvisar till tidigare och pågående beredning. Jämför reservation 10 (SD, V, C).

Motionerna

I partimotion 2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att ändra nedskrivningsreglerna så att fler hyresbostäder kan byggas i landsbygdskommuner.

I partimotion 2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att en reformering av nedskrivningsreglerna bör genomföras för bostadsbyggnation på svagare bostadsmarknader. Nedskrivningsreglerna måste förändras för att skapa bättre förutsättningar för byggande på landsbygden. Ett motsvarande förslag läggs även fram i kommittémotion 2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 36.

I kommittémotion 2024/25:1386 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att ta initiativ till att ändra de s.k. K3-redovisningsreglerna så att bostadsbyggande på svaga bostadsmarknader inte hindras i onödan.

Bakgrund

Regelverket

Årsredovisningslagen (1995:1554) bygger på EU:s redovisningsdirektiv. Bestämmelserna i årsredovisningslagen fylls ut genom kompletterande normgivning, s.k. god redovisningssed. Företag som omfattas av årsredovisningslagen ska upprätta sin redovisning i enlighet med god redovisningssed. Det är Bokföringsnämnden som ansvarar för att utveckla god redovisningssed, och det gör nämnden genom att ge ut allmänna råd. Bokföringsnämndens huvudregelverk för årsredovisning och koncernredovisning är det s.k. K3-regelverket.

Bostadsbyggande på svagare marknader

Bostadsbyggande på svagare marknader innebär inte sällan att produktionskostnaderna är högre än det färdigställda bostadshusets marknadsvärde. Enligt 4 kap. 5 § årsredovisningslagen ska värdet på en anläggningstillgång (bostadshus) skrivas ned om värdet på tillgången är lägre än det redovisade värdet och det kan antas att värdenedgången är bestående. Detta innebär i praktiken att bostadsbolag som bygger på svaga marknader med låga marknadsvärden ofta tvingas göra en nedskrivning av bostadshusets värde.

Avskrivningar är ett sätt att i bokföringen fördela kostnaderna över tid för en tillgång, t.ex. en byggnad som kommer att nyttjas i flera år. Enligt 4 kap. 4 § första stycket årsredovisningslagen ska anläggningstillgångar (såsom bostadshus) med begränsad nyttjandeperiod skrivas av systematiskt över denna period. Bestämmelsen innebär att anskaffningsvärdet på tillgången (utgifterna för bostadens förvärv eller tillverkning) fördelas som kostnad (avskrivning) över den period som tillgången nyttjas. Bestämmelsen grundar sig på EU:s redovisningsdirektiv. Bokföringsnämnden utvecklar i olika avseenden innebörden av denna bestämmelse i K3-regelverket, exempelvis hur nyttjandeperioden fastställs och vilken avskrivningsmetod som kan tillämpas.

Bestämmelserna om ned- och avskrivningar innebär att bostadsföretag i vissa fall redovisar förluster kopplade till nyproducerade bostadshus på svagare marknader, vilket i sin tur kan påverka bl.a. möjligheterna till finansiering.

Uppdrag till Bokföringsnämnden

Bokföringsnämnden har haft i uppdrag att se över nämndens allmänna råd om redovisning av anskaffningsvärde, avskrivning och nedskrivning av materiella anläggningstillgångar (Fi2019/03123/S3). Syftet var bl.a. att göra en översyn av K3-regelverket när det gäller på vilket sätt nyttjandevärdet av en nybyggd hyresfastighet ska beräknas och att utreda förenklade redovisningsregler som medger längre avskrivningstider för allmännyttan på svaga bostadsmarknader.

Bokföringsnämnden redovisade uppdraget i april 2020. Vad gäller frågan om K3-regelverket skulle kunna ändras för att ge bostadsföretag möjlighet att sprida ut sina kostnader (avskrivningar) över längre perioder fann Bokföringsnämnden att varken årsredovisningslagen eller EU:s redovisningsdirektiv medger längre avskrivningstider för bostadshus än vad som utifrån tekniska, juridiska och ekonomiska förhållanden utgör tillgångens (bostadshusets) nyttjandeperiod. Bokföringsnämnden såg inte heller att avskrivningarna kan fördelas på ett annat sätt än vad som följer av nuvarande K3-regelverk.

När det gäller frågan om hur nyttjandevärdet av en nybyggd hyresfastighet ska bestämmas när frågan om nedskrivningsbehov bedöms anförde Bokföringsnämnden att begreppet värde enligt årsredovisningslagen och dess förarbeten avser verkligt värde, dvs. marknadsvärde. Bestämmandet av ett

sådant värde måste göras helt oberoende av hur det enskilda företaget har finansierat förvärvet av tillgången eller vilket avkastningskrav företaget har. Vid nedskrivning av en anläggningstillgång (bostadshus) ska värdet enligt Bokföringsnämnden således bestämmas till det bedömda marknadsvärdet. Bokföringsnämnden drog slutsatsen att ändringar av de slag som efterlyses inte är förenliga med årsredovisningslagen och dess bakomliggande EU-direktiv.

Enligt uppgift från Regeringskansliet har nämndens redovisning lagts till handlingarna.

Tidigare behandling

Utskottet har behandlat motionsyrkanden om ändrade redovisningsregler för av- och nedskrivning i syfte att underlätta byggande av bostäder på landsbygden vid ett flertal tillfällen, senast våren 2023 i betänkande 2022/23:CU10. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning bl.a. till en ny kreditförordning och pågående beredning av förslag som syftar till att underlätta finansieringen av bostadsbyggande på svagare marknader och på landsbygden. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan har Bokföringsnämnden utrett om nämndens allmänna råd om av- och nedskrivningar kan ändras för att underlätta byggande av bostäder på landsbygden och funnit att sådana ändringar inte är förenliga med årsredovisningslagen och dess bakomliggande EU-direktiv. Utskottet konstaterar att regeringen har lagt Bokföringsnämndens rapport till handlingarna.

Det finns dock andra sätt att underlätta byggande på svaga marknader och landsbygd. Som utskottet anfört tidigare har regeringen i budgetpropositionen för 2025 avsatt medel för bostadspolitisk utveckling i norra Sverige för att möta behoven av ökad inflyttning till kommuner som under längre tid haft en låg eller stagnerande befolkningsutveckling. Därtill har regeringen för avsikt att införa en möjlighet att subventionera kreditgarantiavgifter i syfte att underlätta anordnande av nya bostäder i s.k. etablerings- och omställningskommuner. Vidare bereds inom Regeringskansliet ytterligare förslag från bl.a. regeringens bokstavsutredare som haft i uppdrag att främja koordinering av insatser för hållbart samhällsbyggande i Norrbottens och Västerbottens län. Det arbetet bör inte föregripas genom någon åtgärd från riksdagens sida. Samtliga motionsyrkanden avstyrks därför.

Bostadsförsörjning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bostadsförsörjning och åtgärder för att motverka social dumpning. Utskottet hänvisar till nyligen genomförda lagändringar och pågående beredning inom Regeringskansliet.

Jämför reservation 11 (S) och 12 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) anför motionärerna att det inte är rimligt att vissa kommuner bär en betydligt större börda än andra och föreslår därför att kommunerna ska kunna åläggas planering och byggande så att invånarna har tillgång till bra och hållbara bostäder (yrkande 5). De kommuner som överlåter bostadsförsörjningsansvaret till grannkommunerna ska inte kunna ta för givet att kunna räkna hem statens stöd för andra satsningar (yrkande 6). Motionärerna nämner i det sammanhanget t.ex. kommuner som överlåter bostadsförsörjningsansvaret genom att inte tillse adekvat byggande eller inte använda sig av möjligheten till förturer. Det kan också handla om s.k. social dumpning. Vidare ser motionärerna ett behov av att staten tydligare tar ledningen och hanterar bostadsförsörjningen som den tvärspektoriella fråga den är och föreslår därför att staten ska ta fram en nationell handlingsplan för bostadsförsörjningen (yrkande 7). Motionärerna anser att behovet av en nationell plan för bostadsförsörjning bör inkludera hänsyn till den utvidgade möjligheten till förverkande av hyresrätt (yrkande 28). Slutligen begärs ett tillkännagivande till regeringen om att på nytt tillsätta en utredning som kan föreslå åtgärder för att motverka social dumpning (yrkande 37). Motsvarande förslag finns i kommittémotion 2024/25:3197 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 9 och i motion 2024/25:2191 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S).

I kommittémotion 2024/25:2623 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att utreda hur kommunernas ansvar för att tillhandahålla långsiktiga boendelösningar för barnfamiljer kan stärkas lagstiftningsmässigt. Motionärerna föreslår att kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska förtydligas och inkludera en skyldighet att motverka hemlöshet (yrkande 3). Motionärerna vill vidare att kunskap och nationell statistik kring barns boendesituation kontinuerligt ska tas fram med syftet att stat och kommun bättre ska kunna planera för bostadsförsörjningen för dessa grupper (yrkande 19). Motionärerna ställer sig bakom förslagen i utredningen Sänk tröskeln till en god bostad (SOU 2022:14) och föreslår därför bl.a. att kommuner i början av varje mandatperiod ska dela en handlingsplan för bostadsförsörjning med regeringen, vilken ska ligga till

grund för en nationell handlingsplan för bostadsförsörjning (yrkande 23) och att ett råd för social bostadsförsörjning ska inrättas (yrkande 25).

I motion 2024/25:947 av Amalia Rud Stenlöf och Johan Büser (båda S) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga en nationell utredning som syftar till att följa upp hur kommunerna uppfyller sitt bostadsförsörjningsansvar och som återkommer med förslag på hur kommunerna på bästa sätt kan uppfylla sitt ansvar.

I motion 2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att statliga infrastrukturinvesteringar bör villkoras med att kommuner tar sitt bostadsförsörjningsansvar (yrkande 3). Motionärerna vill även införa en byggbonus för att gynna de kommuner som tar sitt bostadsförsörjningsansvar (yrkande 4). Motionärerna föreslår vidare att en nationell planeringskedja bör införas för bostadsförsörjningen och att regionala mål bör sättas för bostadsbyggande, infrastruktur och välfärdsverksamheter i hela landet (yrkande 5). Därtill föreslås att regelverket för regional fysisk planering bör införas på fler platser så att regioner därigenom ges ökade verktyg för att se till att bostäder planeras och byggs (yrkande 6).

Bakgrund

Kommunerna, länsstyrelserna och Boverket är de aktörer som har författningsreglerade uppgifter relaterade till bostadsförsörjningen. Nedan följer en kortfattad beskrivning av regelverket och myndigheternas uppgifter.

Kommunernas uppgifter

Enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (bostadsförsörjningslagen) ska kommunerna planera för bostadsförsörjningen i den egna kommunen. Syftet med planeringen är att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

Den 1 mars 2025 genomfördes ändringar i bl.a. bostadsförsörjningslagen som syftade till en bättre bostadsförsörjning (prop. 2024/25:42, bet. 2024/25:CU6, rskr. 2024/25:137). Lagändringarna innebär bl.a. att kommunerna varje mandatperiod ska ta fram en handlingsplan för bostadsförsörjningen i kommunen, i stället för riktlinjer som tidigare (2 §). Dokumentet ska vara ett instrument för planering och beslutsfattande och syftet med ändringen var att skapa bättre förutsättningar för att samordna kommunala bostadsförsörjningsåtgärder och planeringen för bostadsbyggande. Samtidigt infördes ett nytt krav på att kommunerna i handlingsplanen ska redovisa en bedömning av behovet av tillskott av bostäder för att möta framtida behov. Uppgifterna i handlingsplanen ska särskilt grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, marknadsförutsättningarna och de bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Analysen ska genomföras med stöd av ett underlag som Boverket förser kommunen med och det ytterligare underlag som kommunen behöver för

analysen. Om förutsättningarna för den antagna planen ändras under mandatperioden, ska kommunfullmäktige anta en ny uppdaterad handlingsplan.

I samma lagstiftningsärende utvidgades kommunernas skyldighet att samråda med andra kommuner (7 §). Förändringen innebär att kommunen ska ta hänsyn till behovet av samordning med andra kommuner vid såväl planeringen som när kommunen vidtar åtgärder för bostadsförsörjningen. I propositionen anges exempel på utmaningar där samordning av åtgärder kan vara aktuellt, bl.a. ekonomiskt svaga hushålls boendesituation, hemlöshet, boendesituationen för våldsutsatta och frågor om boendesegregation (prop. 2024/25:42 s. 29).

Kommunerna ska beakta behovet av bostäder vid den fysiska planeringen. I det nämnda lagstiftningsärendet flyttades regleringen om att kommunens handlingsplan för bostadsförsörjning ska vara vägledande vid planläggning av bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet till plan- och bygglagen (2010:900). Vidare infördes en ändring i lagen (2014:899) om riktlinjer för kommunala markanvisningar som innebär att det ska framgå av riktlinjerna hur markanvisningar används för att följa handlingsplanen enligt bostadsförsörjningslagen. Syftet var att få en tydligare koppling mellan kommunens bostadsförsörjningsarbete och dess markanvisningsarbete.

Bostadsförsörjningslagen innehåller ingen sanktionsmöjlighet gentemot kommunerna. Om det finns vissa brister i en kommuns handlingsplan för bostadsförsörjningen, kan dock regeringen förelägga kommunen att anta en ny handlingsplan (6 §).

Länsstyrelsernas uppgifter

Länsstyrelsen ska enligt bostadsförsörjningslagen lämna råd, information och underlag till kommunerna i länet för deras planering av bostadsförsörjningen. Vidare ska länsstyrelsen uppmärksamma kommunerna på behovet av samordning mellan kommuner i frågor om bostadsförsörjning och verka för att sådan samordning kommer till stånd (3 § bostadsförsörjningslagen). Enligt bostadsförsörjningslagen ska kommunen ge länsstyrelsen tillfälle att yttra sig över kommunens arbete med bostadsförsörjningen (1 §). I flera län har länsstyrelserna tillsammans med övriga regionala aktörer och kommunerna i länet skapat olika forum för att arbeta med bostadsförsörjningsfrågorna.

Enligt förordningen (2011:1160) om regionala bostadsmarknadsanalyser och kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska länsstyrelsen varje år i en rapport till Boverket redovisa hur planeringen av bostadsförsörjningen samordnas inom kommunen, med andra kommuner och regionalt. I samma rapport ska länsstyrelsen också redovisa hur kommunerna och länsstyrelsen lever upp till sina uppgifter enligt bostadsförsörjningslagen. Rapporten ska därutöver innehålla en analys av bostadsmarknaden i länet.

Sedan 2017 har länsstyrelserna ett övergripande uppdrag att verka för att behovet av bostäder tillgodoses enligt 5 § 9 förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion. Vidare har länsstyrelserna sedan 2023 haft i uppdrag

enligt regleringsbrevet att inom ramen för sina uppgifter i fråga om samhällsplanering och boende redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i samverkan med kommunerna för att främja ett ökat bostadsbyggande och ett bostadstillskott där det finns underskott av bostäder.

Länsstyrelserna får också återkommande särskilda uppdrag riktade mot bostadsförsörjningsfrågor. Flera sådana uppdrag redovisas i de årliga regionala bostadsmarknadsanalyserna.

Boverkets uppgifter

Enligt Boverkets instruktion ska myndigheten i fråga om boende aktualisera statistik, följa och ur olika perspektiv analysera utvecklingen på bostadsmarknaden, dess olika segment och funktionssätt samt bedöma och redovisa vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på bostadsmarknaden (11 § förordningen [2022:208] med instruktion för Boverket).

Boverket ska vidare förse kommunerna med det underlag de behöver för den analys som ska ligga till grund för uppgifterna i handlingsplanen för bostadsförsörjningen, se 2 § bostadsförsörjningslagen och 4 § förordningen (2011:1160) om regionala bostadsmarknadsanalyser och kommunernas bostadsförsörjningsansvar. I januari 2025 beslutade regeringen om en förordningsändring som innebär att Boverkets beräkningar av bostadsbyggnadsbehovet har formaliserats, och att Boverket årligen ska redovisa beräkningarna på nationell nivå, länsnivå och kommunal nivå, se 5 § förordningen (2011:1160).

Boverket ska även stödja länsstyrelserna i deras arbete med att lämna råd, information och underlag till kommunerna i deras planering av bostadsförsörjningen, liksom i arbetet med att analysera bostadsmarknaderna. Boverket ska årligen i en rapport till regeringen lämna en redovisning av arbetet samt en sammanfattning och analys av de rapporter med regionala analyser av bostadsmarknaderna och kommunernas bostadsförsörjningsansvar som respektive länsstyrelse lämnat till Boverket, se 3 § förordningen (2011:1160).

Boverket har tagit fram en digital handbok för kommunernas arbete med planeringen för bostadsförsörjningen.

Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun – social dumpning

Statskontoret presenterade i rapporten Aktiv medverkan till bosättning i annan kommun – En kartläggning (2020:19) en kartläggning av i vilken utsträckning kommuner medverkar till bosättning i annan kommun. Enligt Statskontoret vidtar kommuner åtgärder för att personer ska flytta både mellan kommuner inom ett och samma län och mellan kommuner i olika län. I rapporten anges att sådana åtgärder främst riktas till nyanlända och personer med missbruk eller andra sociala problem. Inflyttningen kan enligt Statskontoret leda till resursmässiga och sociala problem i de mottagande kommunerna och

svårigheter för dem att planera verksamheten, särskilt om de inte ges möjlighet till förberedelser inför mottagandet.

Bland annat med utgångspunkt i rapporten från Statskontoret, fick länsstyrelserna i uppdrag av regeringen att initiera samverkan mellan kommuner för att motverka aktiv medverkan till bosättning i annan kommun (Fi2020/04520 och Fi2021/01884). I sin redovisning av uppdraget framhåller länsstyrelserna att det är svårt att bedöma när aktiv medverkan faktiskt sker. Det finns en gränsdragningsproblematik som gör det svårt att avgöra t.ex. när aktiv medverkan börjar och slutar och var gränsen går mellan att ge stöd och att aktivt medverka till bosättning i annan kommun (Fi2021/03996). Av redovisningen framgår att social dumpning oftast sker mellan kommuner i olika län. Länsstyrelserna lyfter upp ett antal exempel på vad som kan behöva analyseras ytterligare för att en samverkan och samordning som motverkar social dumpning ska fungera.

Den 22 juni 2022 beslutade regeringen om direktiv till en särskild utredare som fick i uppdrag att främja samverkan mellan kommuner och lämna förslag till åtgärder för att motverka social dumpning, dvs. kommunalt agerande som syftar till att personer som är i behov av kommunala stödinsatser ska flytta till en annan kommun, utan att personen själv uttryckt en tydlig vilja att flytta. Regeringen beslutade den 22 december 2022 att lägga ned utredningen.

Boverkets bostadsmarknadsenkät 2024

Boverkets bostadsmarknadsenkät är en årlig nationell undersökning som riktar sig till landets 290 kommuner. Svaren i enkäten består av kommunernas bedömningar i olika frågor och speglar därmed bostadsmarknaden i hela landet. Under 2024 besvarade 288 kommuner enkäten. Av 2024 års enkät framgår att majoriteten av landets befolkning (70 procent) bor i kommuner som bedömer att det råder underskott på den lokala bostadsmarknaden som helhet, men andelen har minskat från 80 procent 2023. År 2024 var det 148 av landets kommuner som angav att det råder underskott på bostadsmarknaden, vilket är 32 kommuner färre än 2023 och 59 kommuner färre än 2022. I de tre storstadsregionerna bedömer de flesta kommuner att det råder underskott på bostadsmarknaden i kommunen som helhet. Av de större högskolekommunerna är det 9 av 18 som bedömer underskott i kommunen som helhet, vilket är en minskning från förra året då 14 kommuner i denna grupp bedömde underskott. Totalt 119 kommuner bedömer att bostadsmarknaden är i balans. Det är en ökning med 22 kommuner jämfört med 2023 och med 53 kommuner jämfört med 2022. Endast 21 kommuner uppger att det råder överskott på bostadsmarknaden i kommunen som helhet. Det är dock en ökning med 9 kommuner jämfört med föregående år. I årets enkät får kommunerna bl.a. svara på frågan om vilken typ av bostäder som det främst finns behov av i kommunen. En majoritet av kommunerna, hela 218 kommuner eller 75 procent av samtliga kommuner svarar att det främsta behovet är bostäder med rimliga boendekostnader.

Av 2024 års bostadsmarknadsenkät framkommer att det är fler kommuner som bedömer att läget på bostadsmarknaden kommer att vara sämre om tre år jämfört med i dag. Av de kommuner som har svarat på frågan om hur kommunens bostadsmarknadsläge förväntas se ut om tre år uppger 173 kommuner, motsvarande 60 procent, att det kommer att råda underskott på bostadsmarknaden i kommunen som helhet.

Regionala bostadsmarknadsanalyser 2024

Enligt Boverkets rapport Regionala bostadsmarknadsanalyser 2024 (2021:22) rapporterar länsstyrelserna bl.a. att bostadsbyggandet fortsätter att kraftigt bromsa in till följd av ett försämrat ekonomiskt läge. De senaste årens många byggstarter medför visserligen att färdigställandet fortfarande ligger på en hög nivå men antalet påbörjade bostäder är lågt. Hög inflation och höga räntor försämrar hushållens köpkraft och driver upp produktionskostnaderna. Länsstyrelserna befarar att det kan bli svårare att flytta till arbete eller etablera sig på bostadsmarknaden. Dessutom riskerar de hushåll som redan har små ekonomiska marginaler att få svårare att tillgodose sina bostadsbehov. Den kraftiga inbromsningen i bostadsbyggandet slår särskilt hårt mot regioner där behovet av nya bostäder är stort till följd av att arbetsmarknaden är i tillväxt. Det handlar framför allt om industrietableringar i norra delen av landet men också om län där såväl näringslivet som försvarsindustrin har stora rekryteringsbehov. Även storstadsregionerna påverkas och riskerar att tappa fart som tillväxtmotorer och problematiken för de grupper som står längre ifrån bostadsmarknaden förstärks.

Av länsstyrelsernas analyser framgår att det är många kommuner som inte har aktuella riktlinjer för bostadsförsörjningen. Vidare framgår att det är många kommuner som inte använder alla de verktyg som de har till förfogande. Bland annat anger flera länsstyrelser att det finns förutsättningar för kommunerna att se över sina möjligheter att ställa krav i ägardirektiv för allmännyttan för att bättre kunna styra mot en långsiktigt hållbar bostadsförsörjning och att det finns förutsättningar för länets kommuner att se över sin markpolitik för att bidra i arbetet med att styra mot en långsiktigt hållbar bostadsförsörjning. Många länsstyrelser lyfter fram ett fortsatt stort behov av att vidareutveckla samverkan. Det framhålls bl.a. att de enskilda bostadsmarknaderna är för små för att betraktas isolerat och att det är viktigt att se strukturella samband inom den egna arbetsmarknadsregionen. Kommunernas storlek, läge och resurser påverkar kommunernas möjligheter att lösa bostadsförsörjningens utmaningar. I de regionala analyserna kan man också utläsa att utvecklingen i en kommun eller region även påverkar närliggande kommuner eller regioner.

Pågående arbete

Utredningen En socialt hållbar bostadsförsörjning

I betänkandet Sänk tröskeln till en god bostad (SOU 2022:14) föreslår utredningen att regeringen ska ta fram en nationell handlingsplan för bostadsförsörjningen året efter det att ordinarie val till riksdagen har hållits. Enligt förslaget ska handlingsplanen bl.a. innehålla en redovisning och bedömning av utvecklingen på bostadsmarknaden och vilka bostadsbehov som inte tillgodoses, en redovisning och bedömning av vidtagna åtgärder inom relevanta politik- och utgiftsområden samt en beskrivning av planerade åtgärder för att nå målet för bostadsförsörjningen. Som skäl för förslaget anför utredningen bl.a. att det är staten som sätter de grundläggande spelreglerna för bostadsmarknadens funktionssätt samt utgångspunkter och förutsättningar för kommunernas arbete. Det finns därför enligt utredningen all anledning för staten, genom regeringen, att samlat reflektera över sin roll inom bostadsförsörjningen och förutsättningarna för att den ska vara socialt hållbar i hela landet.

I betänkandet föreslås vidare att en kommun ska vara skyldig att lämna hyresgaranti till kommuninvånare under vissa förutsättningar. Barnfamiljer anges vara en särskilt angelägen grupp.

Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Uppdrag till länsstyrelserna om bostadsförsörjning

I regleringsbrevet för 2024 fick länsstyrelserna i uppdrag att redogöra för hur kommunernas riktlinjer för bostadsförsörjningen kan bidra till att främja ett ökat bostadsbyggande och om det finns behov av kompetenshöjande insatser för att förbättra eller påskynda kommunernas arbete med att ta fram aktuella riktlinjer som kan möta de behov som finns på bostadsmarknaden i en situation då bostadsbyggandet faller snabbt. Redovisningen ska ske i 2025 års bostadsmarknadsanalys.

I regleringsbrevet för 2025 gav regeringen länsstyrelserna i uppdrag att följa upp kommunernas arbete med handlingsplaner för bostadsförsörjningen och riktlinjer för kommunala markanvisningar i enlighet med de nya bestämmelser som trädde i kraft den 1 mars 2025. Myndigheterna ska redogöra för antalet kommuner som antagit en handlingsplan för bostadsförsörjningen och antalet kommuner som uppdaterat sina riktlinjer för markanvisningar. Länsstyrelserna ska också vidta lämpliga åtgärder för att underlätta kommunernas anpassning till de nya bestämmelserna. Uppdraget ska redovisas i 2026 års bostadsmarknadsanalys.

Som redovisades i avsnittet Åtgärder på bostadsmarknaden har länsstyrelserna i regleringsbrevet för 2025 även fått i uppdrag att, inom ramen för sina uppgifter i fråga om samhällsplanering och boende, redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i samverkan med kommunerna för att bl.a. främja ett ökat bostadsbyggande.

Uppdrag till länsstyrelserna om aktiv medverkan till bosättning i annan kommun

I regleringsbrevet för 2024 fick länsstyrelserna i uppdrag att redovisa om kommunerna aktivt medverkar till att deras kommuninvånare bosätter sig i en annan kommun. Rapporteringen ska göras inom ramen för länsstyrelsernas befintliga verksamhet, t.ex. arbete som avser hållbar samhällsplanering och boende, integration och främjande av samverkan mellan kommunerna.

Av rapporteringen i årsredovisningarna för 2024 framgår att erfarenheterna skiljer sig mellan länen och mellan olika kommuner i länen. Flera länsstyrelser rapporterar att vissa kommuner i länet har erfarenhet av aktiv medverkan till bosättning i annan kommun. Det gäller bl.a. länsstyrelserna i Stockholms län, Örebro län, Västra Götalands län, Norrbottens län och Jämtlands län. Av de åtta kommuner i Stockholms län som aktivt hjälper hushåll till bostad någon annanstans anger länsstyrelsen att det främst rör våldsutsatta, nyanlända, hemlösa och klienter inom missbruksvård och psykiatri. Länsstyrelsen i Skåne län rapporterar att kommunerna främst upplever aktiv medverkan till bosättning som problematiskt när det gäller målgruppen nyanlända. Länsstyrelsen i Örebro län framhåller att några kommuner upplever att kommuner utanför länet bidrar till aktiv medverkan och att de ser ett tydligt samband mellan en ökad inflyttning av hushåll i behov av bostad och sociala och ekonomiska utmaningar, inklusive ökad kriminalitet. Detta är enligt länsstyrelsen särskilt utmanande för mindre kommuner med begränsade resurser och infrastruktur. Länsstyrelserna i bl.a. Dalarnas län, Södermanlands län, Västerbottens län och Gävleborgs län rapporterar antingen att aktiv medverkan till bosättning i annan kommun inte är något problem i länets kommuner eller att inga av länets kommuner själva medverkar.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om bostadsförsörjning med hänvisning till nyligen genomförda lagändringar och pågående beredningsarbete, senast våren 2023 i betänkande 2022/23:CU10. I samma betänkande behandlades även ett motionsyrkande om social dumpning. Utskottet avstyrkte yrkandet med hänvisning till pågående arbete. Riksdagen följde utskottets förslag när det gäller såväl yrkanden om bostadsförsörjning som yrkandet om social dumpning.

Utskottets ställningstagande

Det finns ett stort behov av bostäder i landet. En väl fungerande bostadsmarknad där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot deras behov är en viktig förutsättning för människors trygghet och livskvalitet. Bostadsbyggandet och utvecklingen av det befintliga bostadsbeståndet behöver svara upp mot den efterfrågan och de behov som finns på bostadsmarknaden. Här vill utskottet framhålla de åtgärder som nyligen har

vidtagits för att förbättra bostadsförsörjningen. Bland annat har ändringar gjorts i bostadsförsörjningslagen som innebär att de tidigare kommunala riktlinjerna för bostadsförsörjningen ersatts av en handlingsplan för bostadsförsörjningen. Ändringen syftar till att understryka vikten av att kommunernas planering leder till handling i form av konkreta åtgärder för bostadsförsörjningen. Det har också införts ett nytt krav om att handlingsplanerna ska innehålla uppgifter om vilka behov av tillskott av bostäder som finns i kommunen. Bedömningen av behovet ska bl.a. utgå från en analys av vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. I propositionen nämns t.ex. att kommunerna bör redogöra för eventuell hemlöshetsproblematik i kommunen. Det har också införts utvidgade krav i bostadsförsörjningslagen på kommunernas samordning med andra berörda kommuner, både i planeringen och när kommuner vidtar åtgärder för bostadsförsörjningen. Därtill har ändringar gjorts i plan- och bygglagen och i lagen om kommunala markanvisningar för att förstärka kopplingen till bostadsförsörjningen. Enligt utskottet kan dessa ändringar skapa bättre förutsättningar för att samordna kommunala bostadsförsörjningsåtgärder och planeringen för bostadsbyggande.

Som redovisas ovan har Boverket ett löpande uppdrag att förse kommunerna med det underlag de behöver för den analys som ska ligga till grund för uppgifterna i handlingsplanen för bostadsförsörjningen. Utskottet välkomnar att regeringen har formaliserat Boverkets beräkningar av bostadsbyggnadsbehovet och att de ska göras mer användbara för kommunerna genom att beräkningarna, förutom att presenteras på nationell nivå och länsnivå, även ska presenteras på kommunnivå. Vidare har länsstyrelserna fått ett särskilt uppdrag att underlätta kommunernas genomförande av de nya bestämmelserna i bl.a. bostadsförsörjningslagen, vilket är positivt. Länsstyrelserna har ett viktigt uppdrag att stödja kommunerna i planeringen av bostadsförsörjningen och att underlätta kommunernas mellankommunala och regionala samverkan.

Utöver redan vidtagna åtgärder noterar utskottet att ytterligare förslag om bostadsförsörjning från utredningen En socialt hållbar bostadsförsörjning bereds inom Regeringskansliet, bl.a. förslag om en nationell handlingsplan för bostadsförsörjningen.

Mot bakgrund av de åtgärder som redan vidtagits på området och den beredning som pågår anser utskottet inte att det finns skäl för ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkandena om kommunernas och statens ansvar och uppgifter när det gäller bostadsförsörjningen. Motionerna 2024/25:3075 (S) yrkandena 5, 7 och 28, 2024/25:2623 (MP) yrkandena 2, 3, 19, 23 och 25, 2024/25:947 (S) yrkande 2 och 2024/25:2470 yrkandena 5 och 6 bör därför avslås.

Utskottet är inte heller berett att föreslå något initiativ med anledning av vad som anförs i motionerna 2024/25:3075 (S) yrkande 6 och 2024/25:2470 (S) yrkandena 3 och 4 om villkorade statliga stöd och ekonomiska incitament

för att få kommuner att ta sitt bostadsförsörjningsansvar. Även dessa motionsyrkanden bör avslås.

När det gäller förslagen om aktiv medverkan till bosättning i annan kommun, s.k. social dumpning, vill utskottet framhålla att det är en fråga som berör flera områden utöver bostadsförsörjning, t.ex. socialtjänst, integration och formerna för kommunernas samverkan. Utskottet noterar att regeringen har gett länsstyrelserna i uppdrag att följa frågan och rapportera till regeringen inom ramen för myndigheternas ordinarie verksamhet. Utskottet ser inte behov av något initiativ från riksdagens sida. Motionerna 2024/25:3075 (S) yrkande 37, 2024/25:3197 (S) yrkande 9 och 2024/25:2191 avstyrks därmed.

Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag. Utskottet hänvisar bl.a. till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 13 (V) och 14 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1989 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) begärs flera tillkännagivanden till regeringen om allmännyttiga kommunala aktiebolag. För det första föreslår motionärerna att kravet på att allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag ska bedriva sin verksamhet enligt affärsrättsliga principer tas bort ur lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala aktiebolag (yrkande 14). Därefter föreslås att det återinförs ett förfarande där det krävs tillstånd från länsstyrelsen vid försäljning av bostäder som ägs av kommunala bolag (yrkande 15). Dessutom vill motionärerna att regeringen skyndsamt låter utreda hur man kan säkerställa ett långsiktigt förbud mot utförsäljningar inom allmännyttiga bostadsbolag (yrkande 17). Ett tillkännagivande om att det ska finnas minst ett allmännyttigt bostadsaktiebolag i varje kommun såvida inte behovet kan uppfyllas genom regional samverkan framförs i yrkande 19.

I yrkandena 20–22 finns tre förslag till tillkännagivanden som gäller värdeöverföringar från allmännyttiga bostadsaktiebolag. Motionärerna anför att det i lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag finns bestämmelser som begränsar kommuners möjlighet att ta ut pengar från sina bostadsbolag för att använda till andra verksamheter. Ändå tar kommunerna ut pengar från bostadsbolagen för att finansiera annan verksamhet, och det finns ingen rättslig möjlighet för kommuninvånare eller hyresgäster att förhindra överföringar av detta slag. Därför anser motionärerna att den undantagsklausul i 5 § lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag som möjliggör överföringar vid överskott som uppkommit under föregående räkenskapsår

ska tas bort (yrkande 20). Vidare föreslår motionärerna att kommunerna ska bli skyldiga att tydligare redogöra för vilka ändamål en värdeöverföring har gått till i syfte att säkerställa att den är korrekt genomförd (yrkande 21). Dessutom anser motionärerna att det bör införas en regel i lagen som säkerställer att olovliga värdeöverföringar från allmännyttiga bostadsbolag återbetalas till det kommunala bostadsbolaget (yrkande 22).

I motion 2024/25:1562 av Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C) föreslår motionärerna ett tillkännagivande till regeringen om att reformera Allbolagen och dess tillämpning så att lagstiftningen inte försvårar bostadsbyggande på mindre orter för kommunala bostadsbolag.

Även i motion 2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 1 föreslår motionärerna att lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag reformeras. Motionärerna anför att allmännyttiga bostadsföretag, som är det bärande elementet i den sociala bostadspolitiken, åter behöver drivas med allmännytta som överordnad målsättning.

Bakgrund

Lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag

Enligt lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag (Allbolagen) ska ett kommunalt bostadsaktiebolag i allmännyttigt syfte förvalta fastigheter i vilka bostadslägenheter upplåts med hyresrätt. Det övergripande allmännyttiga syftet är att främja bostadsförsörjningen i den eller de kommuner som äger bolaget. Det allmännyttiga bostadsaktiebolaget ska även erbjuda hyresgästerna möjlighet till boendeinflytande och inflytande i bolaget. De allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagen ska bedriva verksamhet enligt affärsmässiga principer och åläggas marknadsmässiga avkastningskrav, vilket innebär ett avsteg från självkostnadsprincipen och kommunallagens förbud mot att driva företag i vinstsyfte.

Det allmännyttiga syftet kommer också till uttryck i hur överskott från de kommunala bostadsaktiebolagens verksamhet kan användas. Lagen innehåller särskilda bestämmelser om värdeöverföringar från ett allmännyttigt kommunalt bostadsaktiebolag. Kommunen har rätt till viss ersättning för tillskjutet kapital. Värdeöverföringar får emellertid inte överstiga hälften av det föregående verksamhetsårets vinst. Begränsningen av värdeöverföringar gäller inte för åtgärder inom ramen för kommunens bostadsförsörjningsansvar som främjar integration och social sammanhållning eller tillgodoser bostadsbehovet för personer för vilka kommunen har ett särskilt ansvar. Begränsningen gäller inte heller för överskott från fastighetsförsäljningar som uppkommit under föregående räkenskapsår. Högst hälften av ett sådant överskott får delas ut utan andra begränsningar än att överföringen ska ha föregåtts av ett beslut från kommunfullmäktige. Begränsningen gäller inte heller för värdeöverföringar mellan allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag inom samma koncern. De allmännyttiga bostadsaktiebolagen ska skriftligen varje år lämna uppgifter om beslutade värdeöverföringar och hur de har beräknats.

Lagen innehåller inga sanktioner om bostadsaktiebolagen lämnar värdeöverföringar utöver tillåtet belopp.

Utvärdering av lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag

Boverket fick 2017 i uppdrag av regeringen att utvärdera tillämpningen av lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag som trädde i kraft i januari 2011. Utgångspunkten för utvärderingen var de kommunala allmännyttiga bostadsbolagens uppdrag att agera affärsmässigt och samtidigt vara allmännyttiga. I november 2017 redovisade Boverket uppdraget i rapporten Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag – utvärdering av tillämpningen av gällande lagstiftning (2017:29).

Boverket konstaterade att de inte kunde se någon skillnad i de kommunala bolagens ambitioner vad gäller det allmännyttiga syftet men noterade samtidigt att kravet på affärsmässighet kan göra det svårare för vissa kommunala bostadsaktiebolag att genomföra dessa ambitioner. Enligt rapporten ansåg det stora flertalet av de allmännyttiga bostadsaktiebolagen att det varken var lättare eller svårare att främja bostadsförsörjningen sedan principen om affärsmässighet infördes i lagen. En knapp femtedel ansåg dock att det var svårare. Svårigheterna var företrädesvis kopplade till kravet på affärsmässiga avkastningskrav på investeringar. Ungefär hälften av bolagen uppgav att det nya lagkravet hade betydelse för hur verksamheten bedrivs och att ekonomisk hänsyn i allmänhet vägde tyngre än tidigare i olika beslutssituationer.

I rapporten framhöll Boverket att lagstiftningen är oprecis när det gäller avvägningen mellan det allmännyttiga syftet och kravet på affärsmässighet, vilket innebär att de kommunala bostadsaktiebolagen och deras ägare i stor utsträckning själva får tolka lagen och därmed avgöra vad som är en rimlig avvägning mellan det allmännyttiga syftet och kravet på att verksamheten ska bedrivas i enlighet med affärsmässiga principer. Den avvägningen, menade Boverket, kan givetvis utfalla på olika sätt beroende på vilken marknad bolaget verkar på.

Sammanfattningsvis drog Boverket slutsatsen att det nya kravet på att de kommunala bostadsaktiebolagen ska agera affärsmässigt inte tycks ha lett till några genomgripande förändringar för de bostadsaktiebolag som omfattas av lagstiftningen. Ett allmännyttigt syfte och ett affärsmässigt syfte behöver enligt Boverket inte nödvändigtvis stå i motsatsförhållande till varandra.

Förekomsten av allmännyttiga kommunala bostadsbolag och förändringar i allmännyttans bestånd

De flesta kommuner äger och förvaltar bostäder genom allmännyttiga kommunala bostadsbolag. Endast 16 kommuner uppgav i Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2024 att kommunen inte har några allmännyttiga bostadsaktiebolag. Utöver de allmännyttiga bostadsaktiebolagen finns kommunala bostadsstiftelser. Dessa lyder inte under lagen om kommunala

allmännyttiga bostadsaktiebolag. I 2024 års enkät uppger 3 kommuner att de enbart har bostadsbolag eller stiftelser som inte är att anse som allmännyttiga bostadsföretag men som förvaltar bostäder.

Enligt Boverkets sammanställning av statistik från Statistiska centralbyrån fanns det 2023 drygt 839 000 lägenheter i det allmännyttiga bostadsbeståndet. Det motsvarar 41 procent av hyresbeståndet och 16 procent av det totala bostadsbeståndet i Sverige. I bostadsmarknadsenkäten för 2024 uppger kommunerna att det allmännyttiga bostadsbeståndet ökade med ca 4 900 bostäder under 2023. Det var drygt 650 bostäder fler än 2022. Ökningen under 2023 beror framför allt på att det är fler bostäder som har tillkommit genom nybyggen än som har försvunnit genom försäljning. De allmännyttiga bostadsföretagen avyttrade drygt 1 600 lägenheter under 2023. De övriga förändringarna inom den allmännyttiga bostadssektorn är inköp av knappt 850 lägenheter under 2023, och ombyggnationer som har tillfört drygt 650 bostäder. Cirka 500 bostäder revs och ca 160 bostäder gick förlorade genom ombyggnationer.

Rapport från Boverket om värdeöverföringar

Boverket sammanställer årligen en redogörelse för de allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagens värdeöverföringar. I den senaste rapporten, som avser räkenskapsåret 2023, framgår att majoriteten av de allmännyttiga bostadsbolagen följer reglerna när det gäller värdeöverföringar (rapport 2024:28). Enligt rapporten gjorde 69 procent av bostadsbolagen inte några värdeöverföringar alls, 29 procent gjorde värdeöverföringar med tillåtet belopp och 2 procent gjorde värdeöverföringar utöver tillåtet belopp.

Totalt uppgick de otillåtna värdeöverföringarna under 2023 till knappt 3 miljoner kronor. Det är en betydligt lägre summa jämfört med räkenskapsåret 2022, när de otillåtna värdeföringarna uppgick till sammanlagt ca 15,5 miljoner kronor. De totala värdeöverföringarna från de allmännyttiga bostadsbolagen till sina kommunala ägare uppgick till ca 582 miljoner kronor 2023, varav överförda belopp enligt undantagen från värdeöverföringsbegränsningen uppgick till ca 464 miljoner kronor.

Pågående arbete

Utredningen En social bostadsförsörjning

Utredningen En social bostadsförsörjning har haft i uppdrag att bl.a. analysera hur de allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagen fungerar som verktyg för en socialt hållbar bostadsförsörjning. I betänkandet Sänk tröskeln till en god bostad (SOU 2022:14) konstaterar utredningen att de allra flesta kommuner har ett allmännyttigt bostadsbolag och att de ser det som ett av de mer kraftfulla verktygen för att uppfylla sitt bostadsförsörjningsansvar. Utredningen bedömer också sammantaget att de allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagen bidrar till att främja bostadsförsörjningen.

Utredningen gör vidare bedömningen att de allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagen drivs enligt affärsmässiga principer och i enlighet med intentionerna bakom lagstiftningen. Utredningen pekar på att denna bild inte framkommer bara genom utredningens egna undersökningar genomförda under 2021. Det ligger också i allt väsentligt i linje med det som Boverket har kommit fram till i samband med sina utvärderingar av de allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagen. Sammantaget anser utredningen att ingen av de relativt många undersökningar som genomförts och som refererats av utredningen har lyckats fånga något systematiskt avsteg från affärsmässigheten, vilket utredningen anser ger ett gott stöd för slutsatsen att det går att förena affärsmässighet och bostadsförsörjning (s. 326).

Utredningen har mot den bakgrunden inte identifierat något behov av att förändra eller precisera regleringen och föreslår inte några materiella ändringar. Enligt utredningen ger alltså lagen de allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagen ett handlingsutrymme som gör det möjligt att förena affärsmässighet med en socialt hållbar bostadsförsörjning. Utredningen konstaterar dock att allmännyttans handlingsutrymme inte används i särskilt stor utsträckning. För att säkra en medvetenhet om att de allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagen utgör ett av kommunens verktyg för att leva upp till sitt ansvar för bostadsförsörjningen föreslår utredningen att reglerna förs in i en ny bostadsförsörjningslag, där de får ett större sammanhang och där målsättningen är tydliggjord.

Utredningen bedömer vidare att tillämpningen av EU:s upphandlingsregelverk i Sverige, som går längre än vad direktivet kräver, hämmar de allmännyttiga företagens möjligheter att utföra sitt uppdrag inom ramen för bostadsförsörjningen. Utredningen föreslår därför en förändring av lagen (2016:1145) om offentlig upphandling som bedöms medföra att dessa företag inte längre behöver följa de detaljerade reglerna i lagen, vilket enligt utredningen kommer att främja deras förutsättningar för nyproduktion och renoveringar. Förslaget ger enligt utredningen bolagen bättre möjligheter att leva upp till de mål som ställs upp av deras ägare och bedöms leda till färre avyttringar (s. 514 f.).

När det sedan gäller regelverket för värdeöverföringar har utredningen inte funnit det motiverat att föreslå någon ändring. Som skäl anför utredningen följande (s. 488):

Utredningen konstaterar att nivåerna på otillåtna värdeöverföringar varierar kraftigt från år till år utan att det är möjligt att urskilja någon uppenbar systematik. Det senaste året gick det att urskilja en väsentlig minskning av vad som enligt Boverket utgjorde otillåtna värdeöverföringar i förhållande till ett extremvärde året dessförinnan. Boverket bedömer att otillåtna värdeöverföringar typiskt sett beror på slarv samt bristande kompetens och kännedom om regelverkets krav. Även om flera faktorer kan påverka statistiken bedömer Boverket att det ligger en reell förbättring av regel efterlevnaden bakom de senaste årens utveckling. Detta antas bero på ökad kännedom om regelverket och ökad förståelse för dess innebörd vilket även framgår i de kontakter som Boverket har med

bostadsaktiebolagen och i förekommande fall kommunerna i samband med rapporteringen.

Enligt utredningen framstår mot den bakgrunden några ändringar i regelverket om värdeöverföringar inte som motiverade i nuläget. Beroende på hur värdeöverföringarna fortsatt utvecklas kan det enligt utredningens bedömning även finnas förutsättningar att utmönstra den årliga rapporteringsskyldigheten för värdeöverföringar.

Betänkandet har varit på remiss och regeringen har tagit vidare vissa förslag från betänkandet inom ramen för behandlingen av propositionen Åtgärder för en bättre bostadsförsörjning (prop. 2024/25:42). Regeringen avser inte att gå vidare med bl.a. förslag om en ny bostadsförsörjningslag. Övriga förslag, bl.a. om en konkurrenskraftig allmännyttiga, bereds fortfarande inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat och avstyrkt motsvarande motionsförslag om allmännyttiga kommunala aktiebolag och förslag om värdeöverföringar, senast våren 2023 i betänkande 2022/23:CU10. Utskottet hänvisade till tidigare ställningstaganden och pågående beredning inom Regeringskansliet. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som redovisas ovan har utredningen En socialt hållbar bostadsförsörjning haft i uppdrag att bl.a. analysera hur de allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagen fungerar som verktyg för en socialt hållbar bostadsförsörjning. I betänkandet Sänk tröskeln för en god bostad (SOU 2022:14) konstaterar utredningen att de allra flesta kommuner har ett allmännyttigt bostadsbolag och att de ser det som ett av de mer kraftfulla verktygen för att uppfylla sitt bostadsförsörjningsansvar. Likaså visar Boverkets bostadsmarknadsenkät från 2024 att en övervägande majoritet av landets kommuner har ett kommunalt bostadsbolag. Utskottet ser därför inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av förslaget i motion 2024/25:1989 (V) yrkande 19 om att det ska finnas minst ett allmännyttigt bostadsaktiebolag i varje kommun. Motionsyrkandet avstyrks därför.

När det sedan gäller motionsförslagen om att införa krav på tillstånd från länsstyrelsen vid försäljning av bostäder som ägs av kommunala bolag och att utreda ett långsiktigt förbud mot utförsäljningar inom allmännyttiga bostadsbolag, vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att det är kommunerna som ska ta ställning till frågor om innehav och försäljning av kommunala bostadsbolag och att dessa frågor inte ska regleras av staten. Därmed avstyrks motion 2024/25:1989 (V) yrkandena 15 och 17.

I flera motioner framförs förslag om att lagstiftningen bör reformeras när det gäller kravet på att allmännyttans verksamhet ska bedrivas affärsmässigt. Utskottet konstaterar att frågan om det går att förena affärsmässighet med en

socialt hållbar bostadsförsörjning har utretts av den ovan nämnda utredningen. Som redovisas ovan gör utredningen bedömningen att lagen ger de allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolagen ett handlingsutrymme som gör det möjligt att förena affärsmässighet med en socialt hållbar bostadsförsörjning. Utredningen har mot den bakgrunden inte identifierat något behov av att förändra eller precisera regleringen och föreslår inte heller några materiella ändringar. Därmed avslår utskottet motionerna 2024/25:1989 (V) yrkande 14, 2024/25:2470 (S) yrkande 1 och motion 2024/25:1562 (C).

Inte heller när det gäller regelverket för värdeöverföringar har den nämnda utredningen funnit det motiverat att föreslå någon ändring. Som framgår ovan redovisas i utredningens betänkande bl.a. att Boverket bedömer att det ligger en reell förbättring av regelefterlevnaden bakom de senaste årens utveckling. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta ett initiativ med anledning av motionsförslagen om en skärpning av lagstiftningen för att förhindra otillåtna värdeöverföringar. Motion 2024/25:1989 (V) yrkandena 20–22 bör därför avslås.

Bostadsförmedling och förtur för vissa grupper

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bostadsförmedling och förtur för vissa grupper. Utskottet hänvisar bl.a. till nyligen genomförda lagändringar och tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 15 (S), 16 (V), 17 (C) och 18 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 40 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att se över möjligheten att införa en nationell bostadskö och andra åtgärder för att hjälpa våldsutsatta barn och vuxna. I motionen anges bl.a. att våldsutsatta kvinnor bör få förtur till allmännyttiga bostäder och att bostadsbyten över kommungränserna bör säkerställas. Motsvarande förslag finns i motion 2024/25:854 av Alexandra Völker och Azadeh Rojhan (båda S) yrkande 2, motion 2024/25:899 av Magnus Manhammar (S) och i motion 2024/25:1487 av Aida Birinxhiku (S) yrkandena 1–6. Ett tillkännagivande om kvinnors rätt till bostad begärs i kommittémotion 2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 87. I motionen anförts bl.a. att våldsutsatta bör få förtur till allmännyttiga bostäder i alla kommuner.

I kommittémotion 2024/25:1989 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att alla kommuner ska vara skyldiga att i egen regi, eller genom regional samverkan, i sin kommun tillhandahålla en bostadsförmedling som genom transparenta regler förmedlar hyresbostäderna, såväl privata som allmännyttiga (yrkande 27). Motionärerna

föreslår vidare att privata fastighetsägare ska vara skyldiga att fördela 80 procent av sitt lediga bostadsbestånd till en kommunal eller regional bostadsförmedling (yrkande 29).

I kommittémotion 2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör tillsätta en samordnare för att skapa en nationell bostadskö för våldsutsatta. Motionärerna anför bl.a. att syftet är att våldsutsatta snabbt ska ges förtur till ett tryggt boende, också i en annan kommun än där de för tillfället bor. Förslaget finns även i kommittémotion 2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 40.

I kommittémotion 2024/25:2623 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 11 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att bostadsförmedlingar ska få tydligare riktlinjer och större utrymme för förtur i bostadskön för prioriterade grupper. I motionen nämns barnfamiljer och våldsutsatta som exempel på prioriterade grupper.

Bakgrund

Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar

Enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (bostadsförsörjningslagen) ska en kommun anordna bostadsförmedling, om det behövs för att främja bostadsförsörjningen. Om två eller flera kommuner behöver en gemensam bostadsförmedling ska de kommunerna anordna en sådan bostadsförmedling. Regeringen har inte förelagt någon kommun att inrätta en bostadsförmedling sedan lagen trädde i kraft.

En kommunal bostadsförmedling har enligt lagen rätt att ta ut en avgift för rätten att stå i kö (köavgift), under förutsättning att den förmedlar lägenheter i turordning efter kötid. Den 1 mars trädde ändringar i bostadsförsörjningslagen i kraft som bl.a. innebär ett förtydligande om att kommunala bostadsförmedlingar får förmedla bostäder som reserverats utifrån olika behov och erbjuda förtur utan att det påverkar möjligheten att ta ut köavgift (prop. 2024/25:42, bet. 2024/25:CU6, rskr. 2024/25:137). Syftet med lagändringarna är att tydliggöra att det finns ett utrymme att fördela lägenheter i en kommunal bostadskö med större inslag av förmedling efter behov och att därigenom öka flexibilitet för kommunerna att förmedla bostäder på ett sätt som underlättar för hushåll som har svårt att hävda sig på bostadsmarknaden. Regeringen framhöll i propositionen att kommunerna tillsammans med de lokala fastighetsägarna har bäst möjlighet att avgöra vilken omfattning förtursverksamheten ska ha. På förslag av utskottet beslutade riksdagen samtidigt om ett tillkännagivande till regeringen om att se över hur användningen av reservationer och förtur vid kommunal bostadsförmedling kan begränsas (bet. 2024/25:CU6 förslagspunkt 6, rskr. 2024/25:137). Utskottet anförde bl.a. att det kan handla om att definiera hur stor andel av fastighetsbeståndet som får förmedlas på dessa sätt.

Vid samma tidpunkt infördes i bostadsförsörjningslagen också tydligare krav på kommunal samordning. Dels förtydligades att en kommun ska ta hänsyn till behovet av samordning i sin planering av bostadsförsörjningen, dels infördes en ny bestämmelse om att kommuner även ska ta hänsyn till behovet av samordning med andra kommuner när de vidtar åtgärder för bostadsförsörjningen. I propositionen anför regeringen att utgångspunkten bör vara att samordning sker i fråga om åtgärder där det kan finnas regionala och mellankommunala intressen och sådana utmaningar som en enskild kommun har svårt att lösa på egen hand. Ekonomiskt svaga hushålls boendesituation, hemlöshet och boendesituationen för våldsutsatta nämns som exempel på utmaningar som finns i många kommuner och där ett samordnat åtgärdsarbete kan bli effektivare än om varje kommun agerar var för sig (prop. 2024/25:42 s. 29).

Bostadsförmedling och förturssystem

Det finns inget enhetligt system för att söka bostad i Sverige. Fastighetsägare och bostadsföretag har således stor frihet att själva avgöra vilka villkor som ska gälla för att komma i fråga för ett hyreskontrakt och hur lediga bostäder ska förmedlas. När det gäller kommunala bostadsförmedlingar är det kommunerna själva som utifrån lokala förutsättningar får avgöra om en bostadsförmedling behövs. Det är också kommunerna själva som beslutar om vilka närmare principer som ska gälla för förmedlingen av bostäder inom ramen för bostadsförsörjningslagen (se ovan). En kommun kan t.ex. utöver förmedling enligt kötid använda sig av förtur i vissa fall. En kommun kan också reservera lägenheter för vissa kategorier av sökande. Innebörden av en reservation är att kötid fortfarande utgör grunden för rangordning av inkomna ansökningar, medan förtur innebär ett avsteg från principen om att bostäder förmedlas efter kötid.

De kommunala allmännyttiga bostadsbolagen är ett annat verktyg för kommunernas bostadsförsörjning. Genom ägardirektiven kan kommunen styra de allmännyttiga bostadsbolagen så att bostadsförsörjningen i kommunen säkerställs. Kommunerna kan i direktiven t.ex. ställa krav på riktade insatser till särskilda grupper, exempelvis att personer som lever med en allvarlig hotbild eller under hot ska erbjudas förtur i bostadskön. Det finns också en möjlighet för kommunen att vid markanvisning ställa som krav att en viss del av bostäderna ska fördelas med förtur genom kommunen.

Det finns sju kommunala bostadsförmedlingar i landet, som förmedlar bostäder i 66 kommuner. Den största kommunala bostadsförmedlingen finns i Stockholm. Övriga sex finns i Göteborg, Malmö, Uppsala, Växjö, Kungsbacka och Sigtuna. Samtliga bostadsförmedlingar tar ut köavgift och använder kötid som huvudsaklig förmedlingsprincip (SOU 2022:14 s. 189 f.). Av 2024 års bostadsmarknadsenkät framgår att det vanligaste sättet att söka bostad i kommunerna är att ansöka direkt hos det enskilda bostadsbolaget, oavsett om

de är kommun- eller privatägda. 247 kommuner anger att det kommunala bostadsbolaget har en egen kö.

Enligt 2024 års bostadsmarknadsenkät är det vidare 163 kommuner som uppger att det finns en möjlighet att ansöka om förtur till bostad i kommunen och 119 kommuner som anger att det inte finns en sådan möjlighet. Det framgår även att det är näringslivsförturerna, alltså personer som fått arbete i kommunen och bor utom pendlingsavstånd (dvs. för långt bort för att kunna pendla), som flest kommuner anger har fått förtur till bostad (88 kommuner). Därefter följer kvinnor utsatta för våld av närstående (58 kommuner), följt av personer med lättare funktionsnedsättning som behöver flytta till en lägenhet med bättre tillgänglighet (52 kommuner) och personer med medicinska skäl (51 kommuner).

Pågående arbete

Uppdrag till Boverket

Regeringen har i regleringsbrevet för 2025 gett Boverket i uppdrag att informera kommuner om de utökade möjligheterna att förmedla bostäder efter behov i kommunala bostadsförmedlingar, med anledning av de nya bestämmelser i bostadsförsörjningslagen som trädde i kraft den 1 mars 2025. Regeringen anger särskilt möjligheten till förtur till stadigvarande boende för våldsutsatta personer. Boverket ska inhämta synpunkter från Socialstyrelsen och samverka med länsstyrelserna i genomförandet av uppdraget. Uppdraget ska redovisas senast den 20 december 2025.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen, senast våren 2023 i betänkande 2022/23:CU10, behandlat motionsförslag om krav på att kommuner ska inrätta bostadsförmedling och att privata hyresvärdar ska vara skyldiga att förmedla en viss andel av sina lägenheter genom en kommunal bostadsförmedling. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till tidigare ställningstaganden om att det bör överlåtas på kommunerna att själva överväga frågor om kommunal bostadsförmedling och att lägenheter från privata hyresvärdar bör förmedlas genom frivilligt samarbete mellan hyresvärdar och den kommunala bostadsförmedlingen. Riksdagen följde utskottets förslag.

Samma år och i samma betänkande behandlade och avstyrkte utskottet även motionsförslag om förtur för våldsutsatta. Utskottet hänvisade till pågående beredning inom Regeringskansliet. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

I flera motioner framförs förslag om att våldsutsatta bör få förtur till bostad och att det bör införas en nationell bostadskö för våldsutsatta som behöver flytta till en annan kommun, se motionerna 2024/25:3075 (S) yrkande 40,

2024/25:3111 (S) yrkande 87, 2024/25:3157 (C) yrkande 5 och 2024/25:3164 (C) yrkande 40, 2024/25:854 (S) yrkande 2, 2024/25:899 (S), 2024/25:1487 (S) yrkandena 1–6. I motion 2024/25:2623 (MP) yrkande 11 föreslås att bostadsförmedlingar ska få större utrymme att ge förtur i bostadskön för prioriterade grupper.

Till att börja med anser utskottet, precis som motionärerna, att våldsutsatta snabbt måste få stöd och hjälp att lösa sin bostadssituation. Förturer och reservationer vid bostadsförmedling är viktiga bostadssociala verktyg för kommunerna för att kunna lösa bostadssituationen för vissa grupper som annars saknar möjlighet att få tillgång till en bostad. Utskottet konstaterar att riksdagen nyligen har beslutat om ändringar i bostadsförsörjningslagen som bl.a. innebär ett förtydligande om att en kommunal bostadsförmedling får reservera lägenheter för sökande i kön eller använda ett förturssystem, utan att det påverkar möjligheterna att ta ut köavgift. Boverket har vidare fått i uppdrag att informera kommunerna om möjligheterna att förmedla bostäder efter behov i kommunala bostadsförmedlingar, där frågan om förtur till stadigvarande boende för våldsutsatta personer särskilt pekas ut. De nyligen genomförda ändringarna i bostadsförsörjningslagen innebär vidare tydligare krav på kommunal samordning. Utgångspunkten är att kommuner ska samordna med varandra i fråga om bl.a. sådana utmaningar som en enskild kommun har svårt att lösa på egen hand. Ekonomiskt svaga hushålls boendesituation och boende för våldsutsatta är exempel på utmaningar som lyfts fram som lämpliga för sådan samordning. Mot bakgrund av de nyligen vidtagna åtgärderna och pågående arbete anser utskottet inte att det finns skäl för riksdagen att något initiativ med anledning av det som anförs i motionerna. Motionsyrkandena avstyrks.

När det sedan gäller förslag om att alla kommuner ska tillhandahålla en bostadsförmedling anser utskottet, i likhet med i tidigare ställningstaganden, att det bör överlåtas till kommunerna att själva överväga om kommunen ska bedriva bostadsförmedling eller inte. Behovet av en sådan förmedlingsverksamhet måste enligt utskottet bedömas utifrån förutsättningarna på den lokala bostadsmarknaden och om det finns andra sätt att förmedla kontakten mellan hyresvärdar och bostadssökande, exempelvis genom att kommunen tillhandahåller en bostadsportal. Det är enligt utskottet positivt att lägenheter från privata hyresvärdar kan förmedlas via kommunala bostadsförmedlingar, men utskottet är inte berett att ställa sig bakom förslaget att privata hyresvärdar ska vara skyldiga att förmedla en viss andel av sitt hyresbestånd via en kommunal bostadsförmedling. Utskottet avstyrker därmed motion 2024/25:1989 (V) yrkandena 27 och 29.

Studentbostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om studentbostäder. Utskottet hänvisar till nyligen genomförda lagändringar och pågående arbete. Jämför reservation 19 (S) och 20 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1383 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) anförs att byggandet av studentbostäder behöver underlättas och utökas. En orsak till att det inte byggs tillräckligt med studentbostäder är brist på markanvisningar för studentbostäder. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande till regeringen om att det bör göras markanvisningar för studentbostäder i orter där det behövs studentbostäder (yrkande 10). Vidare begärs ett tillkännagivande om att kommuner där det finns universitet eller högskolor tillsammans med lärosätena bör planera för tillräckligt med studentbostäder (yrkande 11).

I motion 2024/25:1485 av Amalia Rud Stenlöf och Adrian Magnusson (båda S) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att låta göra en bred översyn av boendesituationen för studenter och se över lämpliga åtgärder för att lösa den bostadskris som just nu håller Sveriges studenter i ett järngrepp (yrkande 1).

I motion 2024/25:2015 yrkande 3 föreslår Adrian Magnusson m.fl. (S) ett tillkännagivande om att studenter bör ha rätt till en god boendemiljö. Motionärerna hänvisar till att regeringen aviserat lättnader i byggreglerna när det gäller ljus och buller och framhåller att Sveriges studenter inte ska behöva bo i bunkerliknande lägenheter vid motorvägar.

I motion 2024/25:2205 av Linus Sköld m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att det ska byggas fler studentbostäder (yrkande 4).

Bakgrund

Boverkets bostadsmarknadsenkät 2024

I 2024 års bostadsmarknadsenkät uppger 22 av landets 38 högskolekommuner att det råder balans eller överskott på bostadsmarknaden för studenter. Av dessa är det 8 kommuner som bedömer att det råder balans och 14 som bedömer att det finns ett överskott av bostäder för studenter. Antalet högskolekommuner som bedömer att det är överskott är dubbelt så många som förra året. Det är vidare 15 högskolekommuner som uppger att det råder underskott på bostadsmarknaden för studenter, vilket är två färre än i 2023 års enkät. Boverket konstaterar att antalet högskolekommuner som anger underskott på bostadsmarknaden för studenter minskar något för varje år. Av enkäten framgår det dock att kommunerna i fråga om byggande förväntar att antalet påbörjade studentlägenheter minskar kraftigt under 2024 och 2025.

Av bostadsmarknadsenkäten framgår vidare att det finns ca 101 000 studentbostäder i hela landet.

Akademiska Hus AB

Akademiska Hus AB är ett statligt helägt fastighetsbolag som har i uppdrag att äga, utveckla och förvalta fastigheter för universitet och högskolor med huvudfokus på utbildnings- och forskarverksamhet. Verksamheten ska bedrivas på affärsmässig grund och generera marknadsmässig avkastning genom en hyressättning som beaktar verksamhetens risk. Akademiska Hus AB ska verka för en långsiktigt hållbar utveckling av universitets- och högskoleområden. Uppdraget möjliggör för bolaget att äga, utveckla och förvalta studentbostäder (prop. 2014/15:1 utg.omr. 24 s. 68). Bolaget har även ett eget markinnehav som tillåter expansion av verksamheten.

Riktlinjer för markanvisningar

En kommun kan genom att förfoga över sin mark skapa förutsättningar för bostadsbyggande genom markanvisning till en byggherre. En markanvisning är en överenskommelse mellan en kommun och en byggherre. Överenskommelsen ger byggherren ensamrätt att under en begränsad tid och under givna villkor förhandla med kommunen om att den ska överlåta eller upplåta ett kommunägt markområde för bebyggande.

Kommuner som anvisar mark ska anta riktlinjer för markanvisningar enligt lagen (2014:899) om riktlinjer för kommunala markanvisningar. Riktlinjerna ska ange utgångspunkter och mål för överlåtelser och upplåtelser av markområden för bebyggande, handläggningsrutiner och grundläggande villkor för markanvisningar och principer för prissättning av mark. Den 1 mars 2025 trädde ändringar i lagen om riktlinjer för kommunala markanvisningar i kraft som innebär att det ska framgå av riktlinjerna hur markanvisningarna används för att följa handlingsplanen enligt bostadsförsörjningslagen (prop. 2024/25:42, bet. 2024/25:CU6, rskr. 2024/25:137). Regeringen anför i propositionen att förändringen bl.a. innebär att en kommun, när riktlinjer för markanvisningar tas fram, bör utgå från de utmaningar och mål som identifierats i planeringen av bostadsförsörjningen och belysa hur det kommunala markinnehavet genom arbetet med markanvisningar kan bidra till att förverkliga mål och möta utmaningarna (s.34).

Av Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2024 framgår att antalet kommuner som uppger att de antagit riktlinjer för markanvisningar stadigt ökar. Enligt enkäten var det 243 kommuner som hade antagit riktlinjer för markanvisning 2024, till skillnad från 58 kommuner 2016.

I bostadsmarknadsenkäten ställs vidare frågor om innehav av mark. I enkäten uppger 285 av landets 290 kommuner att de äger mark som är lämplig för bostadsbyggande. Enligt Boverket har antalet kommuner som äger mark legat på ungefär samma nivå de senaste åren.

Kommunernas bostadsförsörjningsansvar

Som tidigare har redovisats i avsnittet Bostadsförsörjning har riksdagen beslutat om ändringar i bostadsförsörjningslagen som bl.a. innebär att alla kommuner ska bedöma behovet av tillskott av bostäder i kommunen och redogöra för bedömningen i en handlingsplan för bostadsförsörjningen. Behovet av tillskott av bostäder avser en kvantitativ uppgift baserad på kommunens analyser i fråga om demografisk utveckling, marknadsförutsättningar och de bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. De bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden kan bl.a. handla om att utbudet av bostäder i kommunen inte matchar behovet för befolkningssammansättningen i samma kommun. Kommunernas analys ska genomföras bl.a. med stöd av Boverkets beräkningar av bostadsbyggnadsbehovet och det underlag som Boverket tar fram över den behovsbaserade bostadsbristen.

Riksdagen har även beslutat om ändringar i bostadsförsörjningslagen som syftar till att tydliggöra att lagstiftningen ger utrymme att fördela lägenheter i en kommunal bostadskö med större inslag av förmedling efter behov utan att det påverkar möjligheten att ta ut köavgift. Detta redovisades i avsnittet Bostadsförmedling och förtur till bostad för vissa grupper. Regeringen framhåller i propositionen att en mer behovsinriktad kommunal bostadsförmedling kan underlätta för grupper som i dag har svårt att ta sig in på den ordinarie bostadsmarknaden. Regeringen anger bl.a. att reservationer kan utformas för att utöka antalet studentbostäder eller tillgängliggöra bostäder för ungdomar (prop. 2024/25:42 s. 17).

Pågående arbete

Lättnader i byggkraven för studentbostäder

Den 13 mars 2025 beslutade regeringen om proposition 2024/25:132 Lättnader i byggkraven för studentbostäder. I propositionen föreslås ändringar i plan- och bygglagen (2010:900) som innebär att det får göras undantag från kraven på tillgänglighet och användbarhet i en byggnad som innehåller studentbostäder. Undantag från kraven får gälla för högst 80 procent av antingen det totala antalet studentbostäder i en byggnad eller det antal studentbostäder som tillkommer i en byggnad när en åtgärd vidtas. En studentbostad som omfattas av undantaget ska dock kunna besökas av en person med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Det ska framgå av föreskrifter som meddelats med stöd av ett bemyndigande i lagen vad som krävs för att en studentbostad ska uppfylla kravet på att en person med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna besöka studentbostaden och sådana undantag från det kravet som det finns särskilda skäl för. Propositionen innehåller också förslag på en definition av termen studentbostad. Det definieras som en bostad avsedd för studerande på universitet, högskola, annan

eftergymnasial utbildning eller vuxenutbildning. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat och avstyrkt motsvarande motionsförslag om att prioritera markanvisningar för studentbostäder och förslag om att göra en bred översyn av boendesituationen för studenter, senast våren 2023 i betänkande 2022/23:CU10 där utskottet hänvisade till vidtagna åtgärder och pågående arbete. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, liksom motionärerna, att det är viktigt att det finns ändamålsenliga bostäder för studenter i hela landet. Som framgår ovan råder det fortfarande brist på studentbostäder i många universitets- och högskolekommuner, även om antalet kommuner som anger underskott på bostadsmarknaden för studenter har minskat något för varje år.

Utskottet noterar att regeringen nyligen har överlämnat en proposition till riksdagen med förslag om lättnader i byggkraven för studentbostäder. Lättnader i byggkraven kan bidra till att minska kostnaderna vid byggandet av studentbostäder och kan därmed möjliggöra ett ökat och mer varierat utbud. Utskottet vill även nämna Akademiska Hus AB, som sedan 2014 har i uppdrag att bygga och förvalta studentbostäder.

När det gäller bristen på markanvisningar för studentbostäder vill utskottet framhålla att antalet kommuner som antagit riktlinjer för markanvisning har ökat stadigt de senaste åren och 2024 uppgick det till 243. Som redovisas ovan har ändringar i lagen om riktlinjer för markanvisningar nyligen trätt i kraft. Det innebär att det nu ska framgå av riktlinjerna hur markanvisningarna används för att följa kommunens handlingsplan för bostadsförsörjningen. En tydligare koppling mellan bostadsbristen för studenter och riktlinjerna för markanvisning kan enligt utskottet bidra till att det anvisas mer mark för byggande av studentbostäder.

Slutligen vill utskottet nämna de förändringar som nyligen införts i bostadsförsörjningslagen som innebär att alla kommuner måste ta ställning till behovet av tillskott av bostäder i den egna kommunen och redovisa bedömningen i handlingsplanen för bostadsförsörjningen. Bedömningen ska grunda sig på en analys av bl.a. vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden, vilket innebär att t.ex. bostadsbrist för studenter ska beaktas i kommunernas handlingsplaner. Vidare innebär ändringarna i bostadsförsörjningslagen att det tydliggörs att kommunerna kan använda sig av t.ex. reservationer vid förmedling av bostäder för att underlätta för studenter att få en bostad.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns skäl för ett tillkännagivande från riksdagen om studentbostäder. Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Bostäder för äldre personer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bostäder för äldre. Utskottet hänvisar bl.a. att det nyligen genomförts lagändringar.

Jämför reservation 21 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:1311 av Katarina Luhr m.fl. (MP) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att utreda vilka åtgärder som kan vidtas för att understödja bostadsbyggande riktat mot äldre och vilka hinder som skulle behöva avhjälpas för att fler äldre ska kunna bo på det sätt som de önskar. Motionärerna anför bl.a. att samhället behöver planera bättre för en åldrande befolkning och ha en långsiktig bild av vilka bostäder som kommer att behövas framöver.

I kommittémotion 2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att ge Statens Bostadsomvandling AB ett utökat uppdrag att bygga äldreboenden i kommuner med svaga ekonomiska förutsättningar för att därigenom bidra dels till äldreboenden, dels till att befintliga bostäder kan erbjudas nya köpare.

Bakgrund

Olika typer av boenden för äldre personer

Enligt socialtjänstlagen (2001:453) har kommuner ansvar för att inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. För att få flytta till ett särskilt boende krävs en biståndsprövning och ett beslut av kommunen. Det som inte är särskilt boende räknas som ordinärt boende, t.ex. trygghetsboende och seniorboende. Trygghetsboende innebär tillgång till personal varje dag samt möjlighet till gemensamma måltider och aktiviteter. Seniorboende är vanliga bostäder på marknaden avsedda för äldre personer. De kallas även 55-plus-bostäder eller 65-plus-bostäder. För att flytta till dessa boenden krävs inget beslut av kommunen.

I april 2019 trädde ändringar i socialtjänstlagen i kraft som förtydligar kommunernas möjlighet att inrätta särskilda boendeformer för äldre som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service, och som därutöver har behov av att bryta önskad isolering. Boendeformen

benämns biståndsbedömt trygghetsboende. Det är frivilligt för kommunen att inrätta denna boendeform (prop. 2017/18:273, bet. 2018/19:SOU4, rskr. 2018/19:11).

Stöd till bostäder för äldre personer

Enligt förordningen (2016:848) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer kan stöd lämnas för

- ny- och ombyggnad av särskilda boendeformer för äldre med stöd av socialtjänstlagen
- ny- och ombyggnad av hyresbostäder för äldre (över 65 år) på den ordinarie bostadsmarknaden (seniorboenden, trygghetsboenden)
- anpassning av gemensamma utrymmen i befintliga hyres- eller bostadsrättshus.

Med hyresbostäder för äldre personer på den ordinarie bostadsmarknaden avses bostadslägenheter och gemensamma utrymmen för de boendes måltider, samvaro, hobby och rekreation som främjar gemenskap och trygghet. I eller i anslutning till bostadslägenheterna och de gemensamma utrymmena ska det antingen finnas daglig personal som på olika sätt kan stödja de boende under vissa angivna tider, eller tillgång till andra gemensamma tjänster. Med anpassning av gemensamma utrymmen avses förbättringar som underlättar för äldre personer att bo kvar genom ökad tillgänglighet och trygghet. Stödet gäller förbättringar av gemensamma utrymmen i eller i anslutning till en byggnad som upplåts med hyresrätt, kooperativ hyresrätt eller bostadsrätt. Det kan t.ex. röra sig om förbättringar i trapphus, tvättstugor, soprum och andra gemensamma utrymmen.

Länsstyrelserna beslutar om stödet. Under 2023 kom 518 ansökningar in motsvarande 367,8 miljoner kronor. Detta var en minskning jämfört med året innan då det kom in 540 ansökningar motsvarande 570 miljoner kronor. Minskningen kan antas ha samband med den allmänna nedgången i bostadsbyggandet. Däremot ökade ansökningarna för anpassning av gemensamma utrymmen från 67,7 miljoner kronor 2022 till 74,2 miljoner kronor 2023. Ökningen kan bero på att bostadsrättsföreningar och andra fastighetsägare har blivit mer medvetna om stödet och därmed ansöker i större utsträckning. Under året beviljades sammanlagt 565 miljoner kronor och vid årsskiftet 2023/24 fanns det inte några färdighandlagda ansökningar i kö. Detta har varit möjligt då bemyndiganderamen för 2023 höjdes från 800 miljoner kronor till 990 miljoner kronor (Rapport 2024:2, Årsredovisning 2023, Boverket 2024).

Boverkets bostadsmarknadsenkät 2024

Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2024 visar att underskottet på senior- och trygghetsboenden i kommunerna ökar. Av de 202 kommuner som uppger att de har seniorbostäder svarar 95 att det är balans på bostadsmarknaden för

seniorbostäder i kommunen. 86 av de 202 kommunerna uppger dock att de har ett underskott på seniorbostäder. Fyra kommuner säger att det finns ett överskott. Av kommunernas kommentarer framgår bl.a. att bedömningen är att det generellt behövs ett större och mer varierat utbud av bostäder för äldre personer, som kan möta de olika behov som finns och som de äldre har möjlighet att efterfråga. När det gäller trygghetsboenden uppger 41 procent av de 176 kommuner som har sådana bostäder att det är balans på bostadsmarknaden för boendeformen medan 52 procent uppger att de har ett underskott på trygghetsbostäder. 101 kommuner uppger att de saknar trygghetsbostäder, men drygt 50 procent av dessa uppger att det finns ett behov av trygghetsbostäder i kommunen. När det gäller särskilda boendeformer för äldre har antalet kommuner som bedömer att de har balans i utbudet av dessa boendeformer ökat något i 2024 års enkät jämfört med 2023, från 140 kommuner 2023 till 148 kommuner 2024.

Statens Bostadsomvandling AB

Statens Bostadsomvandling AB:s (SBO) samhällsuppdrag berör bostads-, äldre- och landsbygdspolitiken. SBO har i uppdrag att förvärva offentligt ägda och privatägda fastigheter med det främsta syftet att säkerställa bostäder för äldre till rimlig hyra på orter med svag bostadsmarknad. Genom att SBO bygger om befintliga fastigheter bidrar bolagets verksamhet till ökad rörlighet och ett effektivare nyttjande av bostadsbeståndet. Därmed kan fler seniorer hitta ett boende att flytta till samtidigt som husen de lämnar blir tillgängliga för nya familjer. I huvudsak handlar verksamheten om att underutnyttjade eller otillgängliga fastigheter omvandlas till moderna bostadslägenheter för personer som är 65 år eller äldre. Genom blockförhyrningsavtal med en kommun, dess helägda bostadsbolag eller stiftelse, ser SBO till att bostäderna kommer äldre personer till del. När marknaden är i bättre balans säljs den utvecklade fastigheten på marknadsmässiga villkor.

SBO:s verksamhet har påverkats av högre material- och energipriser, vilket har försvårat för bolaget att investera i fastighetsombyggnationer. Under 2023 hade SBO fyra pågående ombyggnationer som omfattade 61 nya bostäder för äldre och bolaget sålde två fastigheter i Hultsfreds kommun. Vidare hade SBO under 2023 pågående programarbeten för ombyggnadslösningar av fastigheter i åtta kommuner med syfte att skapa omkring 122 nya bostäder för äldre med möjlig inflyttning inom ett till tre år. Bolaget genomförde också dialoger om programarbete med ytterligare tre kommuner (prop. 2024/25:1 utg.omr. 18).

Tidigare behandling

Utskottet behandlade och avstyrkte motionsyrkanden om fler bostäder för äldre våren 2023 i betänkande 2022/23:CU10. Utskottet hänvisade till pågående arbete. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att det behövs olika typer av boenden för att tillgodose de äldres behov. Precis som på bostadsmarknaden i stort måste människors behov och efterfrågan vara styrande för hur bostadsbeståndet utvecklas. Utskottet vill i detta sammanhang peka på det stöd som finns att söka för ny- och ombyggnad av olika boendeanternativ för äldre personer som också kan erbjuda trygghet och social samvaro. Stödet ger också möjlighet att anpassa gemensamma utrymmen i befintliga hyres- och bostadsrättsbostäder så att de fungerar bättre för äldre personer som vill bo kvar.

Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2024 visar att underskottet på senior- och trygghetsboenden i kommunerna ökar. Samtidigt kommer behovet av bostäder för äldre att öka i framtiden, och den ökande efterfrågan ställer krav på en god planering inom kommunerna. Som utskottet har redogjort för i föregående avsnitt har det nyligen genomförts ändringar i bostadsförsörjningslagen som innebär att alla kommuner ska ta ställning till behovet av tillskott av bostäder i den egna kommunen och redovisa bedömningen i en handlingsplan för bostadsförsörjningen. Bedömningen ska grunda sig på en analys av bl.a. vilka bostadsbehov som inte tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden. Det kan t.ex. finnas ett behov av att bygga bostäder som är anpassade till en åldrande befolkning, vilket i så fall bör framgå av kommunens handlingsplan.

Vidare vill utskottet peka på SBO:s verksamhet som bidrar till att fler bostäder kan skapas för äldre personer, särskilt på svaga bostadsmarknader.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns skäl för ett tillkännagivande från riksdagens sida om bostäder för äldre. Motionsyrkandena i detta avsnitt avstyrks därmed.

Åtgärder mot segregation och utanförskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder mot segregation och utanförskap. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 22 (S) och 23 (C, MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3075 anför Jennie Nilsson m.fl. (S) att det är helt centralt att bryta segregationen för att stärka sammanhållningen i landet. Motionärerna anser därför att det behövs en bostadspolitik där det byggs blandat i hela landet i stället för särlösningar som hotar att ytterligare splittra vårt land (yrkande 3). Motionärerna vill vidare att regeringen tar fram en konkret plan för hur boendesegregationen ska brytas och föreslår ett statligt ägt fastighetsbolag som kan agera med kraft i utsatta områden för att vända utvecklingen (yrkande 15).

Enligt kommittémotion 2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) spelar bostads- och utbildningspolitik en central roll i fråga om att motverka segregation, och motionärerna föreslår ett tillkännagivande om att en blandad bebyggelse ska säkerställas, där varje del av kommunen har en mångfald av upplåtelseformer, bostadsstorlekar och boendekostnader (yrkande 23). Även i kommittémotion 2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. anförs att blandade upplåtelseformer, levande stadsmiljöer och en framåtsyftande samhällsbyggnadspolitik är viktiga verktyg för att minska segregationen. Motionärerna föreslår därför att goda exempel på samhällsbyggnadsområdet behöver spridas så att det är möjligt att utarbeta strategier för hur bättre planering kan minska segregationen (yrkande 20).

I motion 2024/25:427 av Serkan Köse (S) begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska ta fram en nationell strategi mot bostadssegregation. Motionären anför bl.a. att regeringen bör utveckla en nationell plan som främjar en blandad bebyggelse och införa ett omfattande program för att renovera och modernisera miljonprogramsområdena. I motion 2024/25:1586 av Lawen Redar (S) anför motionären att regeringen bör genomföra en bostadspolitik som motverkar segregation och som bidrar till att inga områden ska vara "utsatta". Samma motionär föreslår i motion 2024/25:1651 (S) att regeringen bör överväga att utreda förutsättningarna för att upprusta miljonprogrammet och anför bl.a. att den sociala och hälsomässiga miljön i de utsatta områdena påverkas av fastigheternas förfall. I motion 2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att en social bostadspolitik ska utvecklas för att bryta segregationen.

Bakgrund

Ny inriktning för arbetet mot utanförskap

Riksdagen beslutade 2023 om ett nytt mål för området Utanförskap på utgifts-område 13 Integration och jämställdhet. Den tidigare benämningen för området var segregation. Det nya målet för området är att antalet människor som lever i utanförskap ska minska, att parallella samhällsstrukturer ska bekämpas, att det egna ansvaret att bli en del av samhället ska uppmuntras samt att människors trygghet och livschanser ska öka (prop. 2023/24:1 utg.omr. 13, bet. 2023/24:AU1, rskr. 2023/24:102).

I politikens inriktning för området Utanförskap i budgetpropositionen för 2025 anför regeringen bl.a. att arbetet har fått en ny inriktning, med fokus på riktade insatser där utanförskapet är som störst. Regeringen hänvisar till den fördjupade analysen av områden där utanförskapet är särskilt stort (se nedan) och att regeringen avser att fortsätta att göra arbetet mot utanförskap mer träffsäkert.

Statistikverktyg för analys på områdesnivå

Delegationen mot segregation (Delmos) lanserade 2021 Segregationsbarometern, som är ett verktyg med platsdata inriktat på socioekonomisk segregation och områdets olika socioekonomiska förutsättningar. I samband med att Delmos lades ned i slutet av 2022, övergick ansvaret till Boverket.

Boverket har i regleringsbrev fått i uppdrag att fortsätta förvalta och utveckla verktyget med platsdata och ge stöd till användare av verktyget. Verktyget ska ge stöd för områdesspecifika analyser och möjliggöra uppföljning och utvärdering på nationell, regional och lokal nivå. Statistiska analyser på områdesnivå ska kunna fånga faktorer som påverkar människors livsvillkor när det gäller bl.a. arbetsmarknad, utbildning, hälsa, brottslighet och otrygghet, boendesituation och segregation. Verktyget ska också ge underlag för riktade insatser för att förbättra livsvillkoren i områden där utanförskapet är stort. I regleringsbrevet för 2024 fick Boverket även i uppdrag att föreslå de förändringar i sin instruktion som bedöms lämpliga för att myndigheten ska få en varaktig uppgift om verktyg för statistik och analys på områdesnivå. Boverkets förslag presenteras i rapport 2024:20.

Fördjupad analys om utanförskap

I december 2023 gav regeringen Statistiska centralbyrån (SCB) och Boverket i uppdrag att genomföra en fördjupad analys av olika områdens förutsättningar, behov och problem kopplat till utanförskap. Genom analysen skulle myndigheterna dels identifiera geografiska områden där utanförskapet bedöms vara särskilt stort genom att göra en sammanvägd bedömning av olika områdens förutsättningar, behov och problem, dels identifiera områden som har särskilda behov när det gäller insatser från det offentliga. Regeringen framhåller i uppdraget att det behövs mer kunskap om vilka förutsättningar, behov och problem kopplat till utanförskap som finns i olika områden för att kunna vidta träffsäkra åtgärder. I uppdraget ingick även att lämna förslag på hur resultatet av den fördjupade analysen kan hållas aktuell och integreras i den nuvarande ordningen för förvaltning och uppdatering av statistik (A2023/01649).

SCB och Boverket överlämnade i november 2024 en gemensam slutredovisning av uppdraget till regeringen (SCB rapport 2024:2). I rapporten presenterar myndigheterna en ny metod för att identifiera och analysera utanförskap. En mängd statistik har samlats in om befolkningens sammansättning och förutsättningar i samtliga regionala statistikområden (RegSO) i Sverige (3 363 stycken). Därefter har uppgifter om utmaningar i dessa områden vägts in, bl.a. bidragsberoende, svag etablering på arbetsmarknaden, trångboddhet och kriminalitet. Områden med liknande utmaningar och förutsättningar har sedan sorterats i olika grupper. Av 3 363 RegSO bedöms 180 områden, fördelade på 66 kommuner, ha en stor sammanvägd problematik kopplad till utanförskap. Bland de 180 områdena bedöms 40 ha en särskilt stor sammanvägd problematik.

Boverkets årsrapport om boendesegregation 2024

Boverket presenterade 2023 och 2024 årsrapporter om utvecklingen av boendesegregationen i Sverige. I 2024 års rapport görs en uppföljning och uppdatering av den socioekonomiska boendesegregationens utveckling t.o.m. 2022. Av redovisningen framkommer att majoriteten av Sveriges invånare 2022 bodde i områden med goda socioekonomiska förutsättningar (knappt 55 procent). Samtidigt har antalet områden som har stora socioekonomiska utmaningar respektive områden med socioekonomiska utmaningar ökat sedan 2011. År 2022 bodde ca 13,4 procent av rikets befolkning i sådana områden, vilket var i stort sett oförändrat jämfört med året innan. I dessa områden är utbildningsnivån lägre än genomsnittet i riket, den ekonomiska standarden lägre, fler är arbetslösa, fler får långvarigt ekonomiskt bistånd och andelen utrikes födda är betydligt högre än genomsnittet i riket. En majoritet bor i hyresrätt, 58 procent i områden med socioekonomiska utmaningar och 79 procent i områden med stora socioekonomiska utmaningar, vilket kan jämföras med knappt 30 procent i riket som helhet.

Pågående arbete

Nationell samordnare för arbetet mot utanförskap

I april 2024 gav regeringen en nationell samordnare i uppdrag att kartlägga och skapa en sammanhängande bild av det arbete som bedrivs mot utanförskap på kommunal nivå (dir. 2024:38). Samordnaren ska bl.a. inhämta erfarenheter från lokala aktörer i kommuner med områden där utanförskapet är stort, kartlägga framgångsrikt arbete mot utanförskap, sammanställa och sprida goda exempel samt lämna förslag i syfte att stärka och utveckla kommunernas arbete mot utanförskap. Utredningstiden har förlängts genom tilläggsdirektiv (dir. 2024:126) och ska redovisas senast den 30 juni 2025.

Uppdrag till Boverket

I regleringsbrevet för 2025 har Boverket fått i uppdrag att fortsätta tillgängliggöra och utveckla verktyget för sammanställning av statistik på områdesnivå. Av uppdraget framgår att verktyget även ska inkludera resultatet av Boverkets och Statistiska centralbyråns fördjupade analys om utanförskap. Boverket ska vidare främja kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan andra berörda statliga myndigheter, regioner, kommuner och andra samhällsaktörer i arbetet mot utanförskap. Boverket ska med utgångspunkt i analysen om utanförskap lämna en samlad redovisning om människors livsvillkor i områden där utanförskapet är stort. Redovisningen ska vara sektorsövergripande och beakta faktorer som är viktiga i arbetet mot utanförskap. Myndigheten ska inhämta underlag och synpunkter från andra berörda statliga myndigheter. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2025.

Svar på skriftlig fråga

Statsrådet Andreas Carlson anförde den 16 oktober 2024 följande som svar på en skriftlig fråga (fr. 2024/25:145) om vilka konkreta bostadspolitiska åtgärder som regeringen avser att vidta för att minska boendesegregationen och skapa mer jämlika förutsättningar för invånarna i socioekonomiskt utsatta områden:

I delar av samhället finns ett utbrett utanförskap. Regeringen vidtar därför flera åtgärder för att bryta och motverka utanförskap. Låt mig redogöra för några av dessa åtgärder.

Regeringen har gett Statistiska centralbyrån och Boverket i uppdrag att genomföra en fördjupad analys av områdets förutsättningar, behov och problem kopplat till utanförskap. Analysen förväntas ge regeringen och andra aktörer förutsättningar att med större träffsäkerhet kunna rikta åtgärder och resurser till områden där utanförskapet är stort. Myndigheterna ska lämna en gemensam slutredovisning av uppdraget senast den 12 november 2024.

Regeringen har också gett en särskild utredare i uppdrag att överväga en utvidgning av systemet med ägarlägenheter och införandet av en lagreglerad modell för hyrköp av bostäder (dir. 2023:62). Ett ökat eget ägande och en blandning av upplåtelseformer är viktiga faktorer för att få till stånd en positiv utveckling i bostadsområden som präglas av utanförskap. Utredningsuppdraget ska redovisas senast den 2 december 2024.

Regeringen har dessutom gett en särskild utredare i uppdrag att analysera i vilken omfattning samverkan bör vara obligatorisk mellan det offentliga och fastighetsägare i syfte att stärka trygghet, attraktivitet och det lokala näringslivet (dir. 2023:99). Utredaren, vars uppgift även innefattar att lämna förslag om andra insatser som bidrar till ökad trygghet och brottsförebyggande åtgärder i den byggda miljön, ska redovisa uppdraget senast den 17 januari 2025.

Till detta kommer att regeringen nyligen överlämnade lagrådsremissen Åtgärder för en bättre bostadsförsörjning till Lagrådet. Regeringen bedömer att förslagen i lagrådsremissen ökar möjligheterna för kommunerna att minska boendesegregationen och därmed förbättra förutsättningarna för att minska utanförskapet. Reservationer och förturer vid bostadsförmedling kan användas i detta syfte, liksom riktlinjer för markanvisningar. Förslaget om att kommunerna ska ta hänsyn till behovet av samordning med andra kommuner bedöms också motverka utanförskapet på bostadsmarknader som omfattar flera kommuner.

Regeringen följer löpande effekterna av beslutade reformer och överväger kontinuerligt behovet av ytterligare åtgärder.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare, senast våren 2023 i betänkande 2022/23:CU10, behandlat motionsförslag om åtgärder för att minska segregation och trångboddhet. Utskottet avstyrkte motionsyrkanden med hänvisning till pågående arbete. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

För att bryta segregationen och utanförskapet i våra bostadsområden krävs åtgärder inom olika politikområden och på nationell, regional och lokal nivå. Utskottet noterar att regeringen har ändrat inriktningen för arbetet mot utanförskap till ett tydligare fokus på riktade insatser i områden där utanförskapet är stort. Enligt utskottet kan denna inriktning ge bättre förutsättningar för ett mer träffsäkert och effektivt arbete.

Utskottet konstaterar att flera åtgärder har vidtagits eller planeras för att möjliggöra ett mer träffsäkert arbete. Till att börja med har SCB och Boverket på uppdrag av regeringen tagit fram en metod för att identifiera och analysera utanförskap som möjliggör att beslut om åtgärder och resurser kan riktas till områden där behoven är som störst. Av analysen framgår att 180 områden i 66 kommuner har så stora utmaningar att de kan betecknas som utanförskapsområden. Boverket har vidare ett fortsatt uppdrag att utveckla verktyg för sammanställning av statistik på områdesnivå som bl.a. kan användas av kommuner för att göra områdesspecifika analyser av människors livsvillkor som kan användas som underlag vid planeringen av bostadsförsörjningen i kommunen. En nationell samordnare har tillsatts med uppdrag att bl.a. kartlägga och sprida goda exempel på framgångsrikt arbete mot utanförskap i kommunerna.

Inom bostadspolitiken pågår ytterligare arbete som har betydelse för att bryta och motverka boendesegregationen och utanförskapet. Bland annat bereds förslag om obligatorisk områdessamverkan och andra åtgärder som bidrar till ökad trygghet och brottsförebyggande åtgärder i den byggda miljön. Förslag som bidrar till en ökad blandning av upplåtelseformer och som ger fler möjlighet att äga sitt boende, t.ex. det förslag om ägarlägenheter och hyrköp som nu bereds, är andra viktiga åtgärder för att få till stånd en positiv utveckling i bostadsområden som präglas av utanförskap. Den som äger sin egen bostad känner ett större ansvar för sitt boende och sin boendemiljö. Utskottet vill även peka på de åtgärder som vidtagits för en bättre bostadsförsörjning och som kan öka möjligheterna för kommunerna att minska boendesegregationen i kommunen.

Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns skäl för ett tillkännagivande från riksdagen. Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Trygga och levande bostadsområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om trygga och levande bostadsområden. Utskottet hänvisar bl.a. till regeringens nya strategi för levande och trygga städer och till att det pågår beredning i Regeringskansliet.

Jämför reservation 24 (SD) och 25 (MP).

Motionen

I kommittémotion 2024/25:1386 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) begärs flera tillkännagivanden om åtgärder för att skapa trygga bostadsområden. Motionärerna vill se en säkrare närvaro för polis, annan blåljuspersonal och ordningsvakter i bostadsområden genom stadsplaneringen (yrkande 1). Vidare anser motionärerna att det finns ett behov av att kartlägga otrygga områden och identifiera behoven av trygghetsskapande åtgärder (yrkande 2). Motionärerna föreslår också att det tas fram en nationell handlingsplan för trygga bostadsområden (yrkande 3).

I kommittémotion 2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 4 anför motionärerna att en av de effektivaste åtgärderna för att skapa hållbara och levande städer är att integrera mer natur i stadsmiljöerna. Motionärerna begär ett tillkännagivande till regeringen om att satsa på hälsofrämjande miljöer genom att underlätta för sociala aktiviteter, utomhusvistelse och vardagsmotion där människor lever, arbetar, studerar eller leker.

I motion 2024/25:620 anför Rasmus Ling (MP) bl.a. att tillit är avgörande för sammanhållningen i ett samhälle och att tillit växer fram när människor möts. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande om att stimulera fler mötesplatser (yrkande 3).

Bakgrund

Regeringens strategi för levande och trygga städer

Den 30 januari 2025 presenterade regeringen en ny inriktning för stadsutvecklingspolitiken i skrivelsen Ny strategi för levande och trygga städer (skr. 2024/25:96). Regeringen vill stärka förutsättningarna för kommunerna att utveckla levande, trygga och robusta stadsmiljöer samt stärka möjligheterna för regioner, statliga myndigheter, näringslivet och civilsamhället att bidra till arbetet. Regeringen presenterar ett nytt nationellt mål för stadsutveckling och 13 fokusområden för den nationella stadsutvecklingspolitiken presenterade under tre rubriker – levande städer, trygga städer och robusta städer.

När det gäller trygga städer framhåller regeringen bl.a. att det är viktigt att utveckla förebyggande insatser som riktas mot tillfällen eller platser där brott ofta begås, s.k. situationell prevention, i vilken en väl genomtänkt gestaltning

och fysisk utformning av den byggda miljön kan vara en viktig del. Regeringen anser att det behövs mer kunskap om betydelsen av planeringens och den byggda miljös utformning för trygghet och brottsförebyggande arbete i en svensk kontext samt att det är viktigt att integrera perspektiv på brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete i samhällsbyggnadsprocessen. Regeringen framhåller vidare vikten av att många krafter i samverkan tar ansvar för en god förvaltning och en hållbar utveckling av den byggda miljön, och hänvisar till betänkandet Avgift för områdessamverkan – och andra åtgärder för trygghet i byggd miljö (SOU 2025:5), som bereds inom Regeringskansliet. Betänkandet har lämnats av utredningen om åtgärder för stärkt trygghet i den byggda miljön.

Regeringen framhåller vidare att utformningen av vardagsmiljöerna har betydelse för folkhälsan och att det genom stadsutveckling finns möjligheter att bidra till goda förutsättningar för idrott, fysisk aktivitet och ökad rörelse i vardagen för invånarna. Regeringen vill också främja nya trädgårdsstäder där grönska är en central del. Parker, trädplanterade gator och privata trädgårdar ger de boende tillgång till natur och rekreation på nära håll.

När det gäller levande städer lyfter regeringen bl.a. fram natur och grönska som erbjuder mötesplatser, aktivitet och återhämtning som en viktig förutsättning för en levande stad.

Rådet för levande städer

Den 18 december 2018 beslutade regeringen att inrätta Rådet för hållbara städer. Uppdraget var att stärka kommunernas förutsättningar att utveckla levande och hållbara städer och samhällen. Den 30 januari beslutade regeringen att byta namn på rådet till Rådet för levande städer och att anpassa rådets uppdrag till regeringens nya strategi för levande och trygga städer (LI2025/00210).

Rådet för levande städer ska enligt uppdraget bidra till en hållbar utveckling av attraktiva städer. Rådet ska verka för att genomföra regeringens politik för stadsutveckling och vara ett forum för myndighetscheferna vid ett antal myndigheter som bedöms vara viktiga för förutsättningarna för det långsiktiga arbetet med stadsutveckling, bl.a. Boverket, Brottsförebyggande rådet, Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket och Trafikverket. Rådets primära målgrupp är Sveriges kommuner.

Rådets arbete ska syfta till att:

- skapa förutsättningar för myndighetssamarbete som bidrar till att det nationella målet för stadsutveckling kan nås
- bidra till en långsiktig utveckling av levande och trygga städer i enlighet med det nationella målet för stadsutveckling
- underlätta dialog med och involvera kommuner och regioner samt övriga berörda aktörer i näringslivet och civilsamhället

- skapa förutsättningar för myndighetssamarbete som bidrar till att mål 11 Hållbara städer och samhällen i Agenda 2030 kan uppnås
- utveckla möjligheterna att stödja kommuner som vill arbeta med utveckling av nya trädgårdsstäder.

Boverkets vägledning om brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen

Boverket har på uppdrag av regeringen tagit fram en vägledning för hur man kan arbeta med brottsförebyggande och trygghetsskapande aspekter i samhällsbyggnadsprocessen. Vägledningen innehåller exempel på arbetssätt och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessens alla delar, från region-, översikts- och detaljplanering till byggprocess och förvaltning med goda exempel från kommuner och andra aktörer inom samhällsbyggnadsprocessen. I regleringsbrevet för 2024 fick Boverket i uppdrag att uppdatera, utveckla och sprida kunskapsstöd och vägledningar. Arbetet presenterades i rapporten Trygga och jämställda stads- och boendemiljöer (2024:27). Rapporten innehåller bl.a. en uppdaterad version av vägledningen och en uppdaterad och utvecklad beskrivning av olika verktyg och metoder för att ta fram underlag inför det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Boverkets vägledningar om ekosystemtjänster i den byggda miljön och grönplanering

I avsnittet Innovativt, miljövänligt och hållbart byggande finns en beskrivning av Boverkets vägledning om hur ekosystemtjänster och stadsgröniska kan tas till vara och integreras i planering, byggande och förvaltning av den byggda miljön. Vägledningen omfattar bl.a. ett avsnitt om hälsa och rekreation.

Vidare har Boverket tillsammans med Naturvårdsverket tagit fram en gemensam vägledning om grönplanering för att stötta kommunernas arbete med att främja och utveckla grönstruktur i planeringen och skapa långsiktigt hållbara, hälsosamma och attraktiva livsmiljöer. Vägledningen består av två delar: en om grönplaneringens sammanhang och en om hur man praktiskt kan ta fram en grönplan.

Brottsförebyggande rådets trygghetsundersökning

Människors upplevda trygghet eller otrygghet utomhus i det egna bostadsområdet bedöms ge en relativt god bild av de många skiftande faktorer som tillsammans beskriver den sociala hållbarheten i boendemiljön. Enligt Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning (rapport 2024:8) uppgick andelen personer i åldern 16 till 84 år som kände sig otrygga vid utevistelse sent på kvällen i det egna bostadsområdet till 24 procent 2024, vilket är en minskning jämfört med 2023. Andelen otrygga var relativt oförändrad under perioden 2007–2015, men ökade påtagligt året därpå. Nivån var sedan åter stabil fram t.o.m. 2021, därefter har en svagt nedåtgående trend syns. Under hela tidsperioden har kvinnor i betydligt högre utsträckning än

män uppgett att de känner sig otrygga, dock har utvecklingen över tid sett likartad ut. Bland kvinnor uppgav 31 procent att de kände sig otrygga 2024, motsvarande andel bland män var 17 procent.

Andelen otrygga skiljer sig också mellan olika grupper i befolkningen, exempelvis när det gäller socioekonomiska områdestyper och bostadstyp, där andelen är större bland de som bor i områden med socioekonomiska utmaningar och bland de som bor i flerfamiljshus.

Pågående arbete

Utredning om åtgärder för stärkt trygghet i den byggda miljön

Regeringen gav i juni 2023 en särskild utredare i uppdrag att analysera i vilken omfattning samverkan bör vara obligatorisk mellan det offentliga och fastighetsägare i syfte att stärka trygghet, attraktivitet och det lokala näringslivet samt lämna nödvändiga författningsförslag (dir. 2023:99). I uppdraget ingick även att föreslå andra insatser som bidrar till ökad trygghet och brottsförebyggande åtgärder i den byggda miljön. Uppdraget redovisades den 17 januari 2025 i betänkandet Avgift för områdessamverkan – och andra åtgärder för trygghet i byggd miljö (SOU 2025:5).

I betänkandet föreslår utredningen ett nytt begrepp – områdessamverkan för den samverkan som utredningens förslag omfattar. Med områdessamverkan avses att flera olika aktörer med en gemensam plan för långsiktigt förbättringsarbete går samman för att med gemensamma resurser utveckla ett geografiskt avgränsat område. Utredningens utgångspunkt är att frivillig områdessamverkan fortsatt kommer att vara den vanligaste formen av områdessamverkan. För att säkerställa en långsiktig och förutsebar finansiering för samverkan mellan det offentliga och fastighetsägare föreslår utredningen en ny lag om avgift för områdessamverkan, som innebär två alternativa möjligheter att införa en obligatorisk avgift för alla fastighetsägare inom ett samverkansområde. Enligt förslaget ska avgiften kunna initieras om en majoritet av fastighetsägarna inom det berörda samverkansområdet själva väljer att göra så. Även kommunen ska vid behov kunna initiera en avgift för områdessamverkan, men ska innan avgiften införs försöka uppnå samma mål med mindre ingripande åtgärder.

Utredningen föreslår vidare att ett nationellt kunskapscentrum för trygghet och säkerhet i den bebyggda miljön ska inrättas och placeras vid ett universitet. Kunskapscentrumet ska få i uppdrag att ansvara för kunskapsspridning, bedriva utbildning och forskning samt ge stöd till organisationer som arbetar med trygghet och säkerhet i den byggda miljön.

Utredningen bedömer att tillsynen av den byggda miljön inte är tillräcklig och föreslår därför att den frågan utreds närmare. Vidare föreslås en utredning om att införa ett krav på tillstånd för att fastighetsägare ska få ta ut hyra av bostadshyresgäster.

Betänkandet är ute på remiss och remissvaren ska ha kommit in till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet senast den 10 maj 2025.

Uppdrag till Boverket

Boverket fick i regleringsbrevet för 2025 i uppdrag att vägleda kommuner i hur de genom planering av trädgårdsstäder kan bidra till ökad bostadsnära natur för att främja livskvalitet, hälsa och välbefinnande samt öka möjligheterna till friluftsliv och fysisk aktivitet. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2026.

Ytterligare ett uppdrag i regleringsbrevet för 2025 är att myndigheten ska fortsätta att utveckla och sprida kunskapsstöd och vägledningar för brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder inom samhällsbyggnadsprocessen riktad till bl.a. kommunala och privata aktörer på bostadsmarknaden. Även det uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2026.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare, senast våren 2023 i betänkande 2022/23:CU10, behandlat motsvarande motionsyrkanden om trygga bostadsområden. Utskottet avstyrkte motionsförslagen med hänvisning bl.a. till pågående arbete. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

I motion 2024/25:1386 (SD) yrkandena 1–3 finns flera förslag om att skapa trygga bostadsområden, bl.a. genom kartläggning av otrygga områden och behov av trygghetsskapande åtgärder och genom att ta fram en nationell handlingsplan för trygga bostadsområden. I motion 2024/25:620 (MP) yrkande 3 framhåller motionären att det behövs fler mötesplatser för att öka tilliten och sammanhållningen i samhället.

I motion 2024/25:1315 (MP) yrkande 4 anför motionärerna att det behöver satsas mer på hälsofrämjande miljöer genom att underlätta för sociala aktiviteter, utomhusvistelse och vardagsmotion där människor lever, arbetar, studerar eller leker.

Utskottet konstaterar att flera åtgärder som regeringen har vidtagit eller planerar för ligger i linje med motionsförslagen som behandlas i detta avsnitt. Till att börja med vill utskottet peka på regeringens nya inriktning för stadsutvecklingspolitiken som nyligen presenterades i skrivelse Ny strategi för levande och trygga städer (skr. 2024/25:96). Som framgår ovan behandlar strategin frågor om såväl hur brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete kan integreras i samhällsbyggnadsprocessen som hur stadsmiljöns utformning kan bidra till ökad fysisk aktivitet och erbjuda mötesplatser som bidrar till ökad social interaktion och trygghet. Regeringen föreslår ett nytt nationellt mål för stadsutveckling och vill bl.a. stärka förutsättningarna för kommunerna att utveckla levande, trygga och robusta stadsmiljöer. Därtill har Rådet för levande städer (tidigare Rådet för hållbara städer) fått ett nytt uppdrag att bl.a. bidra till en långsiktig utveckling av levande och trygga städer i enlighet med det nationella målet för stadsutveckling.

När det gäller förslagen om att skapa trygga bostadsområden noterar utskottet vidare att utredningen om åtgärder för stärkt trygghet i den byggda miljön har haft i uppdrag att analysera obligatorisk samverkan mellan det offentliga och fastighetsägare och att föreslå andra insatser som bidrar till ökad trygghet och brottsförebyggande åtgärder i den byggda miljön. Utredningens förslag om bl.a. en ny lag om avgift för områdessamverkan och att ett nationellt kunskapscentrum för trygghet och säkerhet inrättas och placeras vid ett universitet bereds nu inom Regeringskansliet. Utskottet vill även framhålla Boverkets vägledning för brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen som enligt utskottet är ett värdefullt stöd i kommunernas arbete.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2024/25:1386 (SD) yrkandena 1–3 och motion 2024/25:620 (MP) yrkande 3, och utskottet ser inte heller skäl för något tillkännagivande från riksdagen med anledning av förslaget i motion 2024/25:1315 (MP) yrkande 4 om att satsa på planering av hälsofrämjande miljöer. När det gäller det sistnämnda yrkandet vill utskottet även lyfta fram Boverkets vägledning om hur ekosystemtjänster och stadsgrönka kan tas till vara bl.a. utifrån perspektivet hälsa och rekreation och den vägledning som Boverket har tagit fram tillsammans med Naturvårdsverket för att stötta kommunernas arbete med att främja och utveckla grönstruktur i planeringen.

Sammanfattningsvis avstyrks samtliga motionsyrkanden i detta avsnitt.

Bostadsanpassningslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bostadsanpassningslagen. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Motionerna

I motion 2024/25:2078 av Kjell Jansson (M) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att pröva förutsättningarna och möjligheterna att reformera bostadsanpassningsbidraget i enlighet med Boverkets utredning (Boverkets rapport 2023:11).

I motion 2024/25:2448 av Lena Hallengren och Tomas Kronståhl (båda S) begärs ett tillkännagivande till regeringen om en översyn av bostadsanpassningsbidraget för att öka och stimulera till mer återanvändning. När en person som har beviljats anpassning och/eller utrustning flyttar så övertar fastighetsägaren utrustningen utan krav på att återlämna den. Motionärerna anför att det ur ett samhällsekonomiskt och miljömässigt perspektiv vore mer effektivt om utrustningen i dessa fall återlämnas till kommunen. En översyn bör därför göras så att återanvändning av utrustning blir huvudregel i de fall som det är möjligt.

Bakgrund

Lagen om bostadsanpassningsbidrag

Den 1 juli 2018 infördes en ny lag om bostadsanpassningsbidrag (prop. 2017/18:80, bet. 2017/18:CU6, rskr. 2017/18:210). Lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag ersatte den tidigare lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. Lagen syftar till att ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till ett självständigt liv i eget boende genom bidrag till anpassning av bostäder (1 §). Bostadsanpassningsbidraget lämnas för att anpassa och komplettera fasta funktioner i och i anslutning till en bostad. Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig för sökanden (5 §). Bidrag kan även lämnas för reparation av anordning eller inredning som har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag (11 §) och för återställning av anpassningsåtgärder (12 §).

Förutom bidrag i form av kontantbidrag är det möjligt för kommunen att lämna bidraget i form av ett åtagande från kommunens sida och/eller i form av en begagnad anordning. Ett kommunalt åtagande och/eller begagnad anordning förutsätter dock att sökanden och kommunen är överens om att använda sig av dessa bidragsformer (16 §). För att kommunen ska kunna erbjuda begagnade produkter möjliggör lagen att en kommun får avtala om att ta över en anordning som tidigare har installerats med stöd av bostadsanpassningsbidrag. Kommunen får också lämna ekonomiskt stöd för kostnader som kan uppstå i samband med ett sådant övertagande (15 §). Det är upp till respektive kommun att bestämma vilka anordningar som kan bli aktuella för återanvändning, så länge dessa tidigare har finansierats med stöd av bostadsanpassningsbidrag (prop. 2017/18:80 s. 79).

Det är den kommun där bostaden är belägen som prövar en ansökan om bidrag. Boverket utövar tillsyn över tillämpningen av lagen.

Boverkets rapport om bostadsanpassningsbidrag

Av Boverkets rapport Bostadsanpassningsbidragen 2023 (2024:16) framgår att 53 943 bidrag beviljades 2023, vilket var en ökning med 6 procent jämfört med 2022. Kommunernas sammanlagda kostnader för bostadsanpassningsbidrag och reparationsbidrag under 2023 var ca 951 miljoner kronor, vilket är det högsta beloppet sedan 2018. Motsvarande kostnad för 2022 uppgick till 872 miljoner kronor.

Förutom bidrag i form av ett kontantbidrag är det möjligt för kommunen att under vissa omständigheter lämna bostadsanpassningsbidrag i form av begagnade anordningar. Av kommunerna har 88 procent uppgett att de vid något tillfälle under 2023 tillgodosåg en sökandes behov av anpassning med en begagnad anordning. Totalt rör det sig om 568 ärenden under året. Andelen kommuner som använder begagnade anordningar är oförändrad medan antalet ärenden var något lägre under 2023 än under 2022.

Pågående arbete

Regeringen gav den 26 augusti 2021 Boverket i uppdrag att utvärdera lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag och analysera hur den har påverkat utvecklingen av bostadsanpassningsbidraget (S2020/06045). Boverket redovisade uppdraget den 28 februari 2023 i Utvärdering av lagen (2018:222) om bostadsanpassningsbidrag (rapport 2023:11).

Boverket har inte funnit något som tyder på att lagändringen 2018 skulle ha påverkat möjligheten att vare sig ansöka om bidrag eller att bevilja bidrag från kommunernas sida. Förändringen när det gäller antal beviljade ansökningar har pågått en längre tid och påverkats av en mängd faktorer, bl.a. demografi, ett bostadsbestånd med moderna tillgänglighetskrav och förbättrad hälsa hos äldre.

Boverket hade även i uppdrag att lämna förslag på åtgärder om myndigheten skulle finna hinder för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till nödvändiga anpassningar i bostaden. I uppdraget nämndes en dom där Högsta förvaltningsdomstolen funnit att ett lätt flyttbart rullstolsgarage inte var en komplettering av en fast funktion enligt 5 § lagen om bostadsanpassningsbidrag. Rullstolsgaraget ansågs därmed inte vara bidragsberättigat (HFD 2020 ref. 70). Efter att domen meddelades kunde Boverket konstatera en markant nedgång av antalet beviljade bostadsanpassningar i form av rullstolsgarage. Boverket föreslår därför åtgärder för att åter göra rullstolsgarage bidragsberättigat. Boverket ser också ett behov av att ge ökade möjligheter för ägare av flerbostadshus att överta bostadsanpassningsbidrag och möjliggöra för reparationsbidrag efter ett övertagande. Boverket bedömer att några av de förslag som lämnas i rapporten innebär ökade incitament för att reparera produkter i stället för att ersätta dessa med nya vilket borde vara mer miljövänligt.

Boverkets rapport har varit på remiss och bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade och avstyrkte motionsyrkanden om översyn av bostadsanpassningslagen 2023 i betänkande 2022/23:CU10. Utskottet hänvisade till pågående arbete. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Som redovisas ovan har Boverket haft i uppdrag att utvärdera lagen om bostadsanpassningsbidrag. Utskottet konstaterar att Boverkets rapport 2023:11 har varit på remiss och nu bereds inom Regeringskansliet. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl för ett tillkännagivande från riksdagen. Motion 2024/25:2078 (M) avstyrks därmed.

När det gäller förslaget i motion 2024/25:2448 (S) om en översyn av bostadsanpassningsbidraget för att stimulera till mer återanvändning konstaterar utskottet att det i dag finns en möjlighet för kommunerna att lämna

bostadsanpassningsbidraget i form av en begagnad anordning och att 88 procent av kommunerna vid något tillfälle under 2023 använde sig av den möjligheten. Utskottet finner därför inte skäl för ett tillkännagivande i frågan. Motionen avstyrks.

Energieffektivisering av bostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om energieffektivisering. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete. Jämför reservation 26 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 152 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att införa skarpa mål för energieffektivisering av bostadshus och lokaler samt en handlingsplan för genomförandet.

I motion 2024/25:447 begär Serkan Köse (S) ett tillkännagivande till regeringen om energieffektivisering i bostäder. Motionären anför bl.a. att det är avgörande att stöd och avdrag i större grad uppmuntrar till energieffektivisering för att säkerställa att fler hushåll har råd att genomföra de åtgärder som krävs för att Sverige ska nå sina klimatmål.

I motion 2024/25:858 av Jamal El-Haj (-) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att åtgärder för ökad energieffektivisering av bostadsbeståndet behöver komma på plats (yrkande 1). Reglering som påskyndar energieffektiviseringen behöver kombineras med åtgärder för att säkerställa att privatpersoner har möjlighet att göra nödvändiga investeringar (yrkande 2). Motionären begär vidare ett tillkännagivande till regeringen om att energieffektivisering av hyresbeståndet bör komma till stånd samtidigt som hyresnivåerna kan hållas ned (yrkande 3).

Bakgrund

EU-direktiv om byggnaders energiprestanda

Under 2021 presenterade kommissionen 55-procentpaketet (Fit for 55), ett lagstiftningspaket som syftar till att genomföra den europeiska gröna given och uppnå EU:s skärpta klimatmål. Som en del av lagstiftningspaketet ingick en revidering av direktivet om byggnaders energiprestanda. Ett omarbetat direktiv trädde i kraft den 28 maj 2024 (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 av den 24 april 2024 om byggnaders energiprestanda (omarbetning)).

Syftet med det omarbetade direktivet är att förbättra byggnaders energiprestanda och minska utsläppen av växthusgaser från byggnader, med målet att hela byggnadsbeståndet i EU ska uppfylla kriterierna för s.k. nollutsläppsbyggnader senast 2050. I direktivet finns krav på medlemsländerna att säkerställa en viss renovering av befintliga lokal- och bostadsbyggnader till 2030 och framåt. Varje medlemsstat ska fastställa en nationell byggnadsrenoveringsplan för att säkerställa renovering av det nationella bostadsbyggnadsbeståndet och lokalbyggnadsbeståndet i syfte att omvandla befintliga byggnader till nollutsläppsbyggnader. Byggnadsrenoveringsplanen ska bl.a. innehålla en färdplan med nationellt fastställda mål och mätbara framstegsindikatorer. Utöver krav på renoveringar av byggnader innehåller direktivet också särskilda bestämmelser om bl.a. solenergi, laddinfrastruktur, energiklassning, energideklarationer, gemensamma kontaktpunkter och renoveringspass.

Det omarbetade direktivet ska vara genomfört i nationell lagstiftning senast den 29 maj 2026.

Energideklaration för byggnader

Det svenska systemet med energideklarationer är ett marknadsstyrmedel som har sin grund i direktivet om byggnaders energiprestanda. En energideklaration är ett dokument med uppgifter om hur mycket energi som går åt i en byggnad när den används. Syftet med energideklarationerna är att främja effektiv energianvändning och samtidigt säkerställa gott inomhusklimat i byggnader. Energideklarationerna regleras i lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader, förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader och Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2007:4) om energideklaration för byggnader.

Regeringen gav i juni 2024 Boverket i uppdrag att utreda hur systemet med energideklarationer kan utvecklas för att bli ett mer effektivt styrmedel (KN2024/01303). Uppdraget ingår som en del av genomförandet av det omarbetade direktivet om byggnaders energiprestanda. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 december 2025.

Stöd till energieffektivisering av byggnader

Den 1 oktober 2021 infördes ett tidsbegränsat stöd för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus (prop. 2020/21:1 utg.omr. 18 anslaget 1:7, bet. 2020/21:CU1, rskr. 2020/21:100). Syftet med stödet var att förbättra energiprestandan i befintliga flerbostadshus genom energieffektiviserande renoveringar. Stödet var sökbart t.o.m. den 31 december 2021, då det avvecklades. Till och med den 30 december 2023 hade 1 557 ansökningar beviljats stöd om sammanlagt 2 265 miljoner kronor.

Sedan juli 2023 finns ett bidrag för energieffektivisering av småhus som är el- eller gasuppvärmda. Syftet med stödet är att underlätta en snabb minskning av behovet av el och gas i småhus. Berättigad att söka stödet är den som

stadigvarande bor i ett småhus. Bestämmelser om stödet finns i förordningen (2023:402) om bidrag för energieffektivisering i småhus.

Informationscentrum för hållbart byggande

Boverket har sedan hösten 2021 ett uppdrag att inrätta och förvalta ett informationscentrum för hållbart byggande med fokus på energieffektiviserande renovering. Informationscentrumet ska främja en ökad energieffektivisering vid renovering och förvaltning av det befintliga byggnadsbeståndet. Centrumet ska samla in och sprida resultat, information och kunskap från aktörer, forskningsprojekt och demonstrationssatsningar. I arbetet med uppdraget har Boverket tagit fram en digital energiguide för hållbar renovering som finns på Boverkets webbplats. Informationen vänder sig till småhusägare och till ägare av flerbostadshus.

Energimyndighetens beställarnätverk för energieffektiva flerbostadshus

Energimyndigheten har ett nätverk för energieffektiva flerbostadshus som kallas BeBo (Beställargrupp Bostäder). Nätverket utgörs av fastighetsägare med intresse för att driva energieffektiviseringsarbete, och medlemmarna består av fastighetsägare både från allmännyttan och från den privata sektorn. Huvudinriktningen för nätverksarbetet är att minska beroendet av energi i form av el i flerbostadshus, och därmed minska påverkan på miljön. BeBo-nätverkets aktiviteter ska genom en samlad beställarkompetens leda till att energieffektiva system och produkter kommer ut på marknaden tidigare. Nätverket är ett av Energimyndighetens viktigaste styrmedel för att stimulera energieffektivisering av flerbostadshus och att kraven i EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda uppfylls.

Kommunal energi- och klimatrådgivning

Den kommunala energi- och klimatrådgivningen erbjuder kostnadsfria, oberoende och opartiska råd och kunskap till såväl privatpersoner som föreningar och företag om energieffektivisering och förnybar energi, i bl.a. byggnader och verksamheter. Kommunerna har möjlighet att söka statligt stöd för verksamheten. Rådgivning finns i dag i 289 av landets 290 kommuner.

I regleringsbrevet för 2024 fick Energimyndigheten i uppdrag att analysera hur den kommunala energi- och klimatrådgivningen kan utvecklas med anledning av omarbetade EU-direktiv på energiområdet.

Pågående arbete

Uppdrag till Boverket att ta fram underlag för genomförandet av det omarbetade direktivet om byggnaders energiprestanda

Boverket fick i juni respektive december 2024 fem olika regeringsuppdrag om att ta fram underlag inför Sveriges genomförande av det omarbetade direktivet om byggnaders energiprestanda. Uppdragen omfattar olika delar av direktivet och avser:

- att genomföra en översyn av systemet med energideklarationer (KN2024/01303)
- att fastställa metoder och definitioner (KN2024/01304)
- att ta fram underlag för genomförandet av krav inom hållbar mobilitet (KN202401374)
- att ta fram underlag för genomförandet av krav inom solenergi (KN2024/01373)
- att ta fram underlag till den nationella byggnadsrenoveringsplanen (KN2024/02516)

I oktober 2024 presenterade Boverket en delredovisning med preliminära beräkningar av gränsvärden för energiprestanda i befintliga lokalbyggnader inom ramen för uppdraget om att fastställa metoder och definitioner enligt direktivet (Boverket, oktober 2024). Övriga uppdrag ska redovisas vid olika tidpunkter under 2025 och 2026.

Regeringen gav i maj 2024 även Statens energimyndighet i uppdrag att ta fram underlag för genomförande av delar av bl.a. det omarbetade direktivet om byggnaders energiprestanda (KN2024/01007). Uppdraget slutredovisades i mars 2025 (rapport 2025:09).

Uppdrag till Statens energimyndighet

Statens energimyndighet har i regleringsbrevet för 2025 fått i uppdrag att främja effektivare och minskad energi- och effektanvändning inom alla samhällets sektorer i enlighet med det omarbetade direktivet om byggnaders energiprestanda och enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet. Arbetet ska fokusera på utveckling av insatser såsom nätverksaktiviteter och informations- och kompetenshöjande insatser om energieffektivitet med syftet att använda resurser på ett effektivt sätt, öka den privata finansieringen till energieffektiviseringsåtgärder samt bidra till ett hållbart samhälle och konkurrenskraft. Insatserna ska kunna bidra till att delar av EU-direktiven genomförs i svensk rätt.

Uppdraget ska delredovisas senast den 1 oktober 2025 och slutredovisas senast den 1 februari 2026.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade senast våren 2024 motionsförslag om energieffektivisering av bostäder (bet. 2023/24:CU13). Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till pågående arbete. Riksdagen följde utskottets förslag. Motionsförslag om stöd för energieffektivisering samt mål och handlingsplan för genomförande av energieffektivisering avstyrktes vidare i utskottets yttrande till miljö- och jordbruksutskottet över regeringens klimathandlingsplan och följdmotioner (yttr. 2023/24:CU4y). Utskottet avstyrkte bl.a. förslag om att återinföra det statliga stödet för energieffektivisering av flerbostadshus med hänvisning till att stödet är under avveckling sedan några år tillbaka. Miljö- och jordbruksutskottet, liksom riksdagen, följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Energieffektivisering av byggnadsbeståndet är en viktig del av arbetet för att minska klimatutsläppen. Det omarbetade direktivet om byggnaders energiprestanda som trädde i kraft i maj 2024, innebär att kraven för energieffektivisering i byggnader skärps. Direktivet ställer bl.a. krav på medlemsländerna att säkerställa en viss renovering av befintliga byggnader, t.ex. ska varje medlemsstat fastställa en nationell byggnadsrenoveringsplan med en färdplan med nationellt fastställda mål och mätbara indikatorer. Utskottet konstaterar att regeringen har vidtagit flera åtgärder för att förbereda genomförandet av direktivet i svensk lagstiftning, bl.a. genom uppdrag till Boverket.

Utskottet kan vidare konstatera att såväl Boverket som Energimyndigheten löpande arbetar med informationsfrämjande insatser för att öka energieffektiviseringen av det befintliga bostadsbeståndet. Boverket har i uppdrag att driva ett informationscentrum för hållbart byggande med fokus på energieffektiviserande renovering. Boverket har också tagit fram en digital energiguide med information om energieffektiviserande åtgärder riktade till småhusägare och till ägare av flerbostadshus. Därtill finns sedan juli 2023 ett bidrag för energieffektivisering av småhus som är el- eller gasuppvärmda.

Mot den bakgrunden, och med hänvisning till tidigare ställningstaganden, anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att ta ett initiativ om energieffektivisering av bostäder. Motionsyrkandena i detta avsnitt avstyrks därmed.

Innovativt, miljövänligt och hållbart byggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn, ökat byggande i trä samt takytor som strategisk resurs. Utskottet hänvisar till vidtagna åtgärder och pågående arbete.

Jämför reservation 27 (S, V, C), 28 (MP), 29 (SD), 30 (C) och 31 (S, C) samt det särskilda yttrandet (SD).

Motionerna

Cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn

I partimotion 2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör låta utreda hur återbruket av byggmaterial kan öka.

I kommittémotion 2024/25:1383 yrkande 19 anför Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) att förutsättningarna för aktörer som vill bygga med återbrukat material ska förbättras genom en översyn på området.

I kommittémotion 2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att se över möjligheterna att öka återbruk och återvinning av byggmaterial (yrkande 117).

I kommittémotion 2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) begärs flera tillkännagivanden till regeringen om rivning och återbruk inom byggsektorn. Till att börja med anför motionärerna att det mest klimat- och resurssmarta alternativet i stort sett alltid är att återanvända och återbruka hela fastigheter utan att riva dem. Motionärerna anser därför att när stöd ges till bostadsbyggande ska påbyggnad och ombyggnation av befintliga byggnader premieras (yrkande 14). Vidare vill motionärerna se ett nationellt mål för att öka andelen byggmaterial som återbrukas eller återanvänds från rivning, renovering och nybyggnation (yrkande 17). I yrkande 18 begärs ett tillkännagivande till regeringen om att låta utreda effekterna av ekonomiska och andra nationella styrmedel, inklusive en översyn av skattesystemet, samt utreda vilka styrmedel som skulle leda till en högre grad av återanvändning av byggmaterial vid nybyggnation eller renovering. Vidare föreslås att regeringen låter utreda om producenter och återförsäljare kan underlätta återbruk genom bredare producentansvar samt hur återförsäljare kan öka utbudet av återbrukade produkter (yrkande 37). Motionärerna vill även låta utreda krav och nya system för byggmaterialhandlare för att återta oanvänt byggmaterial som blivit över vid byggprojekt (yrkande 38). Därtill anser motionärerna att det behövs åtgärder för att motverka svinn som uppstår på grund av kvalitetsbrister vid nybyggnation (yrkande 42). Motionärerna anför vidare att ansvarsfrågan för kvaliteten på byggmaterial är ett hinder för det cirkulära byggandet och föreslår därför att regeringen låter utreda dels ett förtydligande av den juridiska ansvarsfördelningen i garantifrågan när det gäller återanvända

byggmaterial (yrkande 43), dels hur återbrukade material ska certifieras (yrkande 44). Motionärerna föreslår även att regeringen låter utreda hur digitalisering kan användas som ett effektivt verktyg för att underlätta och påskynda den cirkulära omställningen (yrkande 45). Inom detta arbete föreslår motionärerna att det även bör tydliggöras hur man på bästa sätt kan få tillgång till statistik över avfallsfraktioner vid bygg- och rivningsprojekt (yrkande 46). Motionärerna anför vidare att vissa byggmaterial kan vara olämpliga för återbruk och återvinning och föreslår därför ett nationellt mål för att minska skadliga kemikalier vid nybyggnation och utfasning vid användning av återbrukade material (yrkande 47). Motionärerna vill även att det implementeras styrmedel och stödsystem för att fasa ut skadliga kemikalier i byggmaterial (yrkande 48). Slutligen begärs ett tillkännagivande om att Boverket ska ta en ledande roll i arbetet med att sprida information och att vägleda myndigheter och berörda aktörer om omställning till en cirkulär ekonomi i byggsektorn (yrkande 49).

I motion 2024/25:1228 begär Larry Söder (KD) ett tillkännagivande till regeringen om att skapa incitament för företag, kommuner och organisationer som aktivt främjar och praktiserar återbruk i byggsektorn.

Ökat byggande i trä

I kommittémotion 2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 31 begärs ett tillkännagivande till regeringen om byggnation i trämaterial. I motionen anför bl.a. att satsningar bör göras på forskning och utveckling inom modern träbyggnadsteknik samt en gradvis anpassning av byggregler för att underlätta användningen av nya träbaserade material och byggmetoder.

I kommittémotion 2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) anför motionärerna att det finns ett behov av styrmedel som bidrar till att minska nya byggnaders klimatpåverkan genom exempelvis ökat byggande i trä (yrkande 120).

I motion 2024/25:466 av Isak From och Malin Larsson (S) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om fler industriellt producerade byggnader i trä. I motion 2024/25:749 föreslår Magnus Manhammar (S) att regeringen bör studera förutsättningarna för att stärka incitamenten för husbyggnation i trä. Även i motion 2024/25:2724 av Sten Bergheden (M) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att se över möjligheten att underlätta för ett ökat trähusbyggande i Sverige.

Taktytor som strategisk resurs

I kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande till regeringen om möjligheten att nyttja byggnadstaken bättre för elproduktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster (yrkande 12).

I kommittémotion 2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) föreslår motionärerna att taktyor bör betraktas som en strategisk resurs för energi-produktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster (yrkande 119).

Bakgrund

Regeringens strategi för cirkulär ekonomi m.m.

Regeringen har tagit fram en strategi för cirkulär ekonomi, Cirkulär ekonomi – strategi för omställningen i Sverige (M2020/01133). I strategin beskrivs en cirkulär ekonomi som ett verktyg för att nå miljö- och klimatmålen och de globala målen i Agenda 2030. Visionen i strategin är ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter jungfruliga material. I strategin pekas bygg- och fastighetssektorn, inklusive bygg- och rivningsavfall, samt plastmaterial ut som prioriterade material- och produktströmmar.

I januari 2021 fattade regeringen beslut om handlingsplanen Cirkulär ekonomi – Handlingsplan för omställning av Sverige (M2021/00125). I handlingsplanen presenteras aktuella styrmedel och åtgärder som regeringen har beslutat eller har för avsikt att besluta om. Vissa av dessa åtgärder avser byggsektorn. Regeringen har t.ex. beslutat om ett nytt etappmål för bygg- och rivningsavfall inom ramen för miljömålssystemet (M2021/00060). Enligt målet ska förberedande för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av icke-farligt bygg- och rivningsavfall, med undantag av jord och sten, årligen fram till 2025 uppgå till minst 70 viktprocent.

I februari 2022 fattade regeringen beslut om handlingsplanen Sveriges handlingsplan för plast – en del av den cirkulära ekonomin (M2022/00351). Handlingsplanen omfattar även åtgärder för hållbar plastanvändning i byggsektorn.

Regeringens klimathandlingsplan

Regeringen presenterade i december 2023 skrivelsen Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (skr. 2023/24:59). I de delar av handlingsplanen som berör bygg- och fastighetsmarknaden framkommer bl.a. följande.

Till att börja med bedömer regeringen att ett mer effektivt användande av det befintliga byggnadsbeståndet är både resurs- och klimatsmart. Regeringen hänvisar bl.a. till satsningen på stimulansåtgärder till kommuner som antar detaljplaner som möjliggör omvandling av lokaler till bostäder, Boverkets översyn av ombyggnadsbegreppet i plan- och bygglagen och förslag om att underlätta privatpersoners uthyrning av bostäder.

När det gäller klimatdeklarationer och gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan, bedömer regeringen att kravet på klimatdeklarationer vid uppförande av byggnader är ett viktigt verktyg för att ge bättre förutsättningar att minska klimatpåverkan från byggandet. Klimatdeklarationerna bör utvidgas för att anpassas till EU:s regelverk och för att omfatta fler

byggnadsdelar och processer samtidigt som den administrativa bördan begränsas. Regeringen avser också att överväga om det ska vara obligatoriskt att deklarerat koluttag i trä- och biobaserade produkter samt produkter som består av infångat kol från atmosfären. Regeringen bedömer vidare att revideringen av byggproduktförordningen kan bidra till en utveckling av marknaden för återvunnet och återanvänt material samt till en minskad klimatpåverkan. Bland annat förväntas förordningen möjliggöra harmoniserade testmetoder av återbrukade byggprodukter och att det blir obligatoriskt för producenter att redovisa byggprodukters klimatpåverkan.

Vidare vill regeringen se ett ökat byggande i trä och biobaserade material och bedömer bl.a. att en analys bör göras om nationella åtgärder bör införas som ett komplement till den finansiering som kan bli resultatet av EU:s certifieringsramverk i syfte att främja byggande i trä. Vidare bör en analys göras av vilka hinder som kan finnas för byggande med trä och biobaserade material.

Budgetpropositionen för 2025

I politikens inriktning i budgetpropositionen för 2025 lyfter regeringen bl.a. fram behovet av ett fortsatt arbete med omställning till en cirkulär ekonomi inom bygg- och fastighetssektorn och nämner i det sammanhanget Boverkets analys av vilka hinder som finns för ökad användning av hållbara och innovativa konstruktionslösningar inom bostadsbyggandet (se nedan).

Regeringen anför vidare att EU:s nya byggproduktförordning kommer att innebära nya och utökade krav såväl på produkter och aktörer som på tillsyn. I statens budget för 2025 tillfördes därför medel till Boverket för tillsyn och för den kompetensutveckling av berörda myndigheter och branschen som den nya förordningen medför.

Vidare tillfördes Boverket medel för myndighetens arbete med att verka som samlande aktör och sprida kunskap om hur byggfel kan minska. I en interpellationsdebatt i riksdagen den 14 februari 2025 framhöll statsrådet Andreas Carlson bl.a. att färre byggfel leder till minskat slöseri med byggmaterial och en stärkt cirkulär ekonomi i byggbranschen (ip. 2024/25:361).

Klimatdeklarationer och gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan

Den 1 januari 2022 trädde lagen (2021:787) om klimatdeklaration för byggnader i kraft (prop. 2020/21:144, bet. 2020/21:CU23, rskr. 2020/21:407). Lagen innebär att byggherrar ska upprätta och lämna in en klimatdeklaration till Boverket som speglar den klimatpåverkan som uppstår vid uppförandet av en ny byggnad. Lagen infördes som ett led i styrningen mot minskad klimatpåverkan från byggnader ur ett livscykelperspektiv. Syftet med klimatdeklarationer är att dessa ska utgöra ett stöd för aktörer inom byggsektorn att genomföra åtgärder som minskar klimatpåverkan. Genom kravet på klimatdeklarationer skapas förutsättningar för att det på sikt ska vara

möjligt att vid byggande ställa minimikrav på byggnadens klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv (prop. 2020/21:144 s. 28).

Boverket har tagit fram en digital handbok om klimatdeklarationer. Det finns även en webbutbildning och en klimatdatabas som innehåller data för klimatpåverkan från byggprodukter som kan användas när en klimatdeklaration ska upprättas.

Livscykelanalyser för byggnader

Boverket har på regeringens uppdrag tagit fram en vägledning om livscykelanalyser för byggnader. Livscykelanalyser ska hjälpa till att minska miljö- och klimatpåverkan från byggsektorn. I livscykelanalyserna ingår även frågor om val av byggmaterial samt återanvändning och återvinning av byggmaterial. Syftet med vägledningen är att få fler som ska uppföra en byggnad att efterfråga och beställa livscykelanalyser. Vägledningen riktar sig i första hand till privata och offentliga byggherrar, projektörer och byggnadsentreprenörer. Vägledningen kan också användas som kunskapsunderlag för beslutsfattare och andra intresserade.

Boverket och Upphandlingsmyndigheten har vidare utarbetat hållbarhets-kriterier och upphandlingsstöd i syfte att underlätta för beställare och byggherrar att ställa krav på minskad miljö- och klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv vid byggande.

Boverkets information och vägledning om cirkulär ekonomi inom bygg- och fastighetssektorn

Boverket har inom ramen för regeringsuppdraget om att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn (Fi2019/01146, Fi2022/00506), tagit fram information och vägledning om cirkulär ekonomi på sin webbplats. Det finns bl.a. information om återbruk av byggnader och byggmaterial, goda exempel på cirkulärt byggande och vägledningar om vilka krav som ställs på återbruk av bärverksdelar och om hur kommunerna kan underlätta återbruk i planering och bygglov.

Boverkets vägledning om ekosystemtjänster

Boverket har tagit fram en vägledning om hur stadsgrönka och ekosystemtjänster kan integreras i den byggda miljön. Vägledningen riktar sig till personer som arbetar med planering, byggande och förvaltning av den byggda miljön i städer och tätorter. Vägledningen är uppdelad i fem avsnitt som behandlar vilka ekosystemtjänster och funktioner som kan eftersträvas och ger information om vilka lösningar som kan vara lämpliga. De fem avsnitten har följande uppdelning:

- klimatanpassning – dagvattenhantering och temperaturregulering
- öka den ekologiskt aktiva ytan – gröna tak och gröna väggar

- biologisk mångfald – gynna biologisk mångfald med buskar, träd och urbana ängar
- hälsa och rekreation – gynna människors hälsa, främja estetik och sociala relationer
- bullerreducering – när grönska används för att reducera ljud.

Under varje avsnitt presenteras exempel på hur andra har gjort. Boverket har även tagit fram en matris för gröna lösningar. Den redovisar en översiktlig bedömning av vilka ekosystemtjänster en specifik naturbaserad lösning ger och vilken nytta lösningen kan ge för ekosystemtjänsten. Matrisen kan även användas för att se vilka konstruktioner som kan vara lämpliga att använda för att en ekosystemtjänst ska skapas.

Boverkets analys av hinder för hållbara och innovativa konstruktionslösningar

I regleringsbrevet för 2024 fick Boverket i uppdrag att analysera vilka hinder som kan finnas för ökad användning av hållbara och innovativa konstruktionslösningar inom bostadsbyggandet, exempelvis industriellt träbyggande, och vid behov föreslå och vidta lämpliga åtgärder. Uppdraget slutredovisades i november 2024 (rapport 2024:25).

Boverket konstaterar i rapporten att det finns försvårande omständigheter och upplevda hinder, bl.a. när det gäller reglering av byggrätter i detaljplan, men att de inte går att härleda till reglerna eller processernas utformning. Boverket konstaterar däremot att det finns flera hinder utanför Boverkets verksamhetsområde, t.ex. när det gäller möjligheten att försäkra träbyggnader. Kunskapsnivån och tilltron till hållbara och innovativa konstruktionslösningar är vidare låg och det finns inga incitament att bygga hållbart. Enligt Boverket finns det ett behov av kunskaphöjande och kunskapspridande insatser bland beställare, konstruktörer, projektörer och kommunala handläggare. Det finns också behov av forskning som syftar till att verifiera och visa att nya material, tekniker och innovativa lösningar fungerar och är gångbara alternativ. Boverket lyfter även fram att en utvecklad klimatdeklaration som möjliggör att tillgodoräkna sig bundet förnybart biogent kol skulle kunna innebära ett incitament för ett ökat användande av biobaserade material.

Rapporten har enligt uppgift från Regeringskansliet lagts till handlingarna.

Inom ramen för regeringsuppdraget har Boverket initierat ett arbete med en kunskapsöversikt över pågående metodutveckling och fortsatt utvecklingsbehov inom trähusbyggande som planeras att slutföras under 2025. Boverket har också tagit fram en vägledning om hur reglering i detaljplan kan påverka möjligheten att bygga i olika material.

Cirkulär ekonomi på EU-nivå

Inom EU har det tagits fram strategier, handlingsplaner och finansieringsformer för att bidra till en cirkulär ekonomi inom bl.a. byggsektorn. Den

europiska gröna givna är ett initiativ av Europeiska kommissionen för att EU ska bli klimatneutralt till 2050. Den innehåller ett paket av olika styrmedel och åtgärder som ska bidra till att EU ställer om till en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi där det 2050 inte längre förekommer några nettoutsläpp av växthusgaser och där den ekonomiska tillväxten har frikopplats från resursförbrukningen. Cirkulär ekonomi pekas ut som en central komponent i den gröna omställningen.

Våren 2020 presenterade kommissionen handlingsplanen En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin – För ett renare och mer konkurrenskraftigt Europa (COM(2020) 98). Kommissionen har i handlingsplanen identifierat ett antal prioriterade sektorer, däribland byggsektorn, som kommer att vara avgörande för att uppnå klimatneutralitet senast 2050. I handlingsplanen presenteras även initiativ såsom renoveringsvägen, revideringen av byggproduktförordningen och en ny förordning om ekodesign för hållbara produkter. En ny byggproduktförordning trädde i kraft den 7 januari 2025 (se vidare nedan).

Ett annat initiativ från EU är Det nya europeiska Bauhaus – Vackert, hållbart, tillsammans (COM(2021) 573), som uttrycker EU:s ambition att koppla den europeiska gröna givna till våra livsmiljöer. En av målsättningarna med initiativet är att ge alla medborgare tillgång till varor som är cirkulära och mindre koldioxidintensiva.

Level(s), EU:s ram för hållbara byggnader, är vidare ett EU-gemensamt system för att bedöma och rapportera hur hållbara byggnader och stadsdelar är för miljö och klimat. Det är tänkt som ett verktyg för att tillämpa cirkulära principer i den byggda miljön, både som stöd för att göra förbättringar och för att rapportera genom hela livscykeln. Inom Level(s) finns sex makromål med tillhörande indikatorer. Ett av makromålen är resurseffektivitet och cirkulära materiallivscyklar. Indikatorerna för detta mål handlar om materialmängder, rivningsmängder, design för anpassning och renovering samt design för demontering och återanvändning.

Pågående arbete

Boverkets rapport Uppdrag att främja en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn

I rapporten Uppdrag att främja en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn (rapport 2024:26) lämnar Boverket sin slutredovisning av ett regeringsuppdrag om att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn (Fi2019/01146, Fi2022/00506). I uppdraget ingick bl.a. att kartlägga hur återanvändning och återvinning fungerar i dag och föreslå åtgärder för att främja cirkulärt byggande och cirkulär förvaltning, vilket innefattar giftfria materialkretslopp. I rapporten konstaterar Boverket bl.a. att det finns ett växande intresse för cirkulär ekonomi inom bygg- och fastighetssektorn men att det är en omogen marknad. Det finns brister i statistik och uppföljning när det gäller materialåtervinning

och återbruk. Boverket presenterar fyra förslag för att främja utvecklingen mot en mer cirkulär bygg- och fastighetssektor. Det första förslaget handlar om utveckling av information och vägledning där Boverket bl.a. föreslår att myndigheten ska få i uppdrag att fortsätta att utveckla och kommunicera information och vägledning för omställning till cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn och att ta fram mål och en nationell strategi för omställningen i sektorn. Det andra förslaget handlar om att utveckla klimatdeklarationerna genom att nationella referensvärden eller jämförelsevärden för byggnaders klimatpåverkan vid ombyggnad tas fram. Det tredje förslaget omfattar flera olika digitaliseringsförslag som syftar till att underlätta delning av byggnadsinformation. Det fjärde förslaget innebär att bestämmelsen om kontrollplan i 10 kap. 6 § plan- och bygglagen delas upp i två separata bestämmelser där de uppgifter som syftar till att ge förutsättningar för återbruk, återvinning och avfallshantering flyttas till en egen bestämmelse om resurshushållningsplan. Boverket föreslår vidare indikatorer för att följa utvecklingen av en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn.

Boverkets rapport är ute på remiss och remissvaren ska ha kommit in till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet senast den 14 maj 2025.

Naturvårdsverkets rapport Rätt plast på rätt plats

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2022 i uppdrag att bl.a. kartlägga plastflöden och analysera och föreslå ytterligare styrmedel som behövs för att rätt plast används på rätt plats i en cirkulär och fossilfri ekonomi. I slutredovisningen som lämnades till Regeringskansliet i mars 2024 konstaterar myndigheten att materialflödena inom byggsektorn är stora och miljöpåverkan hög. Naturvårdsverket föreslår därför att regeringen utreder ytterligare styrning för omställning av byggsektorn och att en sådan utredning bör ta ett helhetsgrepp om byggsektorn, från producenter av byggmaterial och byggprodukter till avfallshanteringen, och inkludera samtliga materialslag. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan och en utökad klimatdeklaration

I rapporten Gränsvärde för byggnaders klimatpåverkan och en utökad klimatdeklaration (rapport 2023:20) har Boverket bl.a. lämnat förslag om gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan. Förslaget avser moduler som i dag omfattas av klimatdeklaration och kan införas tidigast från den 1 juli 2025. Boverket föreslår även att klimatdeklarationen ska utökas till att omfatta hela byggnadens livscykel från 2027. Vidare föreslår Boverket att kravet på klimatdeklaration även ska gälla vid vissa ändringar av befintliga byggnader.

Rapporten bereds i Regeringskansliet. Regeringen har remitterat den del av förslaget som avser införande av gränsvärden tidigast från den 1 juli 2025. När det gäller förslaget om en utökning av klimatdeklarationen, så att hela byggnadens livscykel omfattas från 2027, hänvisar regeringen i remissen till

att det pågående arbetet med ändrade EU-bestämmelser på området kan påverka förslaget till en utökad klimatdeklaration (se nedan).

Uppdrag till Boverket om underlag för genomförandet av EU-direktivet om byggnaders energiprestanda och att förbereda införandet av EU:s nya byggproduktförordning

Som redovisas i avsnittet Energieffektivisering av bostäder har Boverket fått fem olika uppdrag om att lämna underlag för genomförandet av olika delar av det omarbetade EU-direktivet om byggnaders energiprestanda i svensk rätt. Ett av uppdragen avser bl.a. underlag för att genomföra de krav som ställs i direktivet på att beräkna och redovisa växthusgasutsläpp under byggnadens hela livscykel (s.k. livscykel-GWP, där GWP är förkortning av global warming potential) för nya byggnader. Dessutom ska medlemsländerna ta fram en nationell färdplan om införande av gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan. EU-kommissionen ska senast i december 2025 anta en delegerad akt som förtydligar vilka krav som ska ställas på beräkningen av byggnadens klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv. Boverket ska redovisa förslag angående gränsvärden senast den 1 juni 2026 och förslag om färdplan senast den 1 oktober 2026 (KN2024/02516).

Vidare har Boverket fått i uppdrag att förbereda införandet av EU:s nya byggproduktförordning som trädde i kraft den 7 januari 2025 (LI2024/02407). Den nya förordningen – Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/3110 av den 27 november 2024 om fastställande av harmoniserade regler för saluföring av byggprodukter och om upphävande av förordning (EU) nr 305/2011 – innebär att arbetet med harmoniserade standarder för byggprodukter förändras. Till exempel ska tillverkare ange information om byggprodukter utifrån miljö- och klimataspekter i takt med att nya standarder uppdateras och antas i enlighet med den nya byggproduktförordningen. Därutöver innehåller den nya förordningen vissa materiella krav på produkter, som kan verifieras med hjälp av frivilliga harmoniserade standarder. Sådana krav avser bl.a. produktsäkerhet. Den nya förordningen omfattar även begagnade produkter. Slutligen innebär förordningen att byggprodukters dokumentation ska digitaliseras genom att digitala produktpass införs och att databärare numera tillåts på CE-märkningen.

Boverket ska inom ramen för uppdraget även genomföra en informationskampanj. Uppdraget ska slutredovisas i årsredovisningen för 2026.

Betänkandet Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi

Regeringen beslutade den 16 juni 2022 att tillsätta en kommitté i syfte att utreda inom vilka områden och på vilka sätt ekonomiska styrmedel kan användas för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi (dir. 2022:67). Genom tilläggsdirektiv förlängdes utredningstiden (dir. 2023:141).

I betänkandet Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi (SOU 2024:67) presenterar kommittén en bedömning av vilka olika områden

som finns där ekonomiska styrmedel skulle kunna spela en viktig roll för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi, bl.a. styrmedel för byggnader och fysisk infrastruktur. Enligt kommittén råder det brist på incitament för att återanvända byggprodukter och att utforma dem så att de är enkla att materialåtervinna, vilket kan motivera nya styrmedel. Det behövs därför styrmedel som skapar incitament för återbruk, insamling och materialåtervinning. Kommittén hänvisar i denna del även till Boverkets analys och förslag när det gäller omställningen till en cirkulär ekonomi inom bygg- och fastighetssektorn. Kommittén för vidare fram att det finns flera regleringar som kan skapa incitament till renoveringar som inte är samhällsekonomiskt motiverade och till ineffektiv användning av ytor. Enligt kommittén behövs en mer fullständig översyn av hur dagens regelverk motverkar ett effektivt användande av ytor och/eller skapar en efterfrågan på renoveringar som inte är samhällsekonomiskt motiverade.

Betänkandet har remitterats och remissvaren ska ha kommit in till Finansdepartementet senast den 11 mars 2025.

Fossilfritt Sverige

Regeringen beslutade den 7 juli 2016 att tillsätta en särskild utredare i rollen som nationell samordnare för Initiativet Fossilfritt Sverige (dir. 2016:66). Inom ramen för uppdraget har 23 olika branscher, bl.a. bygg- och anläggningssektorn, tagit fram färdplaner för att visa hur de kan stärka sin konkurrenskraft genom att bli fossilfria eller klimatneutrala senast 2045. Uppföljningsrapporter om genomförandet av färdplanerna har överlämnats till regeringen 2021 och 2022. I december 2024 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv som bl.a. innebär att utredaren ska stödja näringslivets arbete med att utveckla, genomföra, följa upp och uppdatera sina färdplaner för klimatomställningen (dir. 2024:121). Utredaren ska också främja ökad efterfrågan på fossilfria och resurseffektiva produkter och tjänster, exempelvis genom samordnad kravställning i den offentliga upphandlingen. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2026.

Förslag för att öka träbyggandet

I Bioekonomiutredningens slutbetänkande En hållbar bioekonomistrategi – för ett välmående fossilfritt samhälle (SOU 2023:84) föreslås bl.a. att en nationell plan för industriellt träbyggande tas fram. En sådan nationell plan skulle enligt utredningen stödja de träbyggnadsstrategier som flera kommuner redan har tagit fram, samt främja ytterligare lokala och regionala initiativ. Planen bör enligt utredningen ha fokus på innovationer och nya affärsmodeller, samt på en ökad träanvändning som gynnar ett cirkulärt förhållningssätt, inklusive en ökad återanvändning. Samverkan bör ske med Boverket, som har ett uppdrag om cirkulär ekonomi i byggsektorn, och med Centrum för cirkulärt byggande som initierat en gemensam arena för cirkulärt byggande i samhällsbyggnadsbranschen. Vidare bör offentlig upphandling inkluderas i en nationell

plan som ett styrmedel för att öka efterfrågan på träbyggande. Utredningen anser att planen bör vara långsiktig, inte minst för att hantera fastighetsmarknadens och byggbranschens konjunktursvängningar. Utredningen påpekar också att en plan för ökat industriellt träbyggande skulle vara i linje med EU-initiativet Det nya europeiska Bauhaus. Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

I sitt delbetänkande SOU 2025:21 Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) bedömer Miljömålsberedningen bl.a. att det framtida behovet av byggnation av bostäder till stor del bör mötas med ökat byggande i trä vilket kommer att öka kolinlagringen i träprodukter. Beredningen föreslår att Boverket får i uppdrag att utöka klimatdeklarationen för uppförande av nya byggnader med en separat redovisning av mängden kol i långlivade byggprodukter som byggts in i byggnaden. Beredningen menar bl.a. att gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan kan spela en roll för att stimulera byggande i trä. Vidare föreslår Miljömålsberedningen att Boverket får i uppdrag att främja återbruk av byggmaterial, inklusive långlivade träprodukter. Uppdraget bör innefatta bl.a. att ta fram uppföljningsbara mål, riktade informationsinsatser, åtgärder för att öka spårbarhet av material för återbruk samt ekonomiska styrmedel som främjar återbruk av byggmaterial. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden om olika åtgärder för att minska byggsektorns miljöpåverkan genom bl.a. ökad återvinning och återbruk samt ökat byggande i trä. Senast avstyrktes liknande motionsyrkanden i utskottets yttrande till miljö- och jordbruksutskottet över regeringens klimathandlingsplan (2023/24:CU4y) med hänvisning till pågående arbete. Miljö- och jordbruksutskottet, liksom riksdagen, följde utskottets förslag. Motionsyrkanden om innovativt, miljövänligt och hållbart byggande, inklusive frågor om styrmedel och taktytor som strategisk resurs behandlades och avstyrktes också våren 2023 i betänkande 2022/23:CU10 med hänvisning till pågående arbete. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn

En betydande del av samhällets klimat- och miljöpåverkan kommer från bygg- och fastighetssektorn. För att Sverige ska nå klimatmålen måste samhällets omställning mot lägre utsläpp även omfatta denna sektor. Utskottet ser cirkulär ekonomi som ett avgörande verktyg för att minska klimatutsläppen samtidigt

som det kan bidra till en ökad resurseffektivitet och stärkt svensk konkurrenskraft. Därutöver kan cirkulär ekonomi bidra till att kulturvärden bevaras och förs vidare.

Intresset för cirkulär ekonomi är mycket stort i branschen och på kommunal nivå och utskottet kan konstatera att regeringen bedriver ett aktivt arbete på området. Till att börja med vill utskottet hänvisa till regeringens strategi för cirkulär ekonomi där bygg- och fastighetssektorn, inklusive bygg- och rivningsavfall, samt plastmaterial pekas ut som prioriterade material- och produktströmmar. Boverket har på regeringens uppdrag utvecklat arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn. Regeringen har nyligen remitterat Boverkets slutrapport som innehåller en kartläggning och analys av hur återanvändning och återvinning av befintligt byggmaterial, byggnadsdelar och byggnadsverk fungerar i dag samt förslag på åtgärder för att främja cirkulärt byggande, inklusive giftfria materialkretslopp. Utskottet förutsätter att Boverkets omfattande arbete tas vidare framåt.

Utskottet konstaterar vidare att flera åtgärder har vidtagits för ett bättre utnyttjande av det befintliga byggnadsbeståndet. Regeringen har bl.a. infört stimulansåtgärder för omvandling av lokaler till bostäder och gett Boverket i uppdrag att föreslå lättnader i byggkraven vid ändring och ombyggnad. Utskottet ser också positivt på att Boverket har tillförts särskilda medel för att verka som samlande aktör och sprida kunskap om hur byggfel kan minska. Färre byggfel leder till minskat slöseri med byggmaterial och därmed till en stärkt cirkulär ekonomi i byggbranschen. Därtill har regeringen förlängt uppdraget till Initiativet Fossilfritt Sverige som är ett viktigt initiativ för att stärka genomslaget för cirkulär ekonomi i bygg- och anläggningsbranschen. Utskottet ser positivt på att initiativet nu får ett tydligare fokus på att bl.a. främja efterfrågan på fossilfria och resurseffektiva produkter och tjänster så att lönsamhet driver omställningen. Utskottet konstaterar därtill att förslag från Kommittén om ekonomiska styrmedel för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi bereds inom Regeringskansliet.

Sedan den 1 januari 2022 gäller krav på klimatdeklarationer vid uppförande av nya byggnader. Klimatdeklarationerna är ett verktyg för att samla branschen för minskad klimatpåverkan ur ett värdeperspektiv. Utskottet konstaterar att det pågår ett arbete med att utveckla klimatdeklarationerna. Boverkets förslag om införande av gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan bereds inom Regeringskansliet. Vidare innebär EU:s omarbetade direktiv om byggnaders energiprestanda nya krav på beräkning och redovisning av växthusgasutsläpp under byggnadens livscykel för nya byggnader. Medlemsländerna ska också ta fram en nationell färdplan om införandet av gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan. Boverket har fått i uppdrag att ta fram underlag för genomförandet i Sverige.

Även på EU-nivå görs flera satsningar för att utveckla en cirkulär ekonomi med resurseffektiva materialkretslopp. Här kan bl.a. nämnas kommissionens handlingsplan för en cirkulär ekonomi och en ny byggproduktförordning som nyligen trätt i kraft. Förordningen kommer att underlätta bedömningen av

byggmaterials miljöpåverkan och bidra till utveckling av marknaden för återvunnet och återanvänt material. Boverket har fått i uppdrag att förbereda införandet av den nya byggproduktförordningen.

På myndighetsnivå har Boverket tagit fram information och vägledningar inom ramen för uppdraget om att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi inom bygg- och fastighetssektorn. Boverket har även tagit fram en vägledning om livscykelanalyser för byggnader där byggprojektens miljöpåverkan under byggnadens hela livscykel beräknas. Boverket och Upphandlingsmyndigheten har också utarbetat hållbarhetskriterier och upphandlingsstöd som underlättar för beställare och byggherrar att ställa krav på minskad miljö- och klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv.

Vidare har Boverket analyserat vilka hinder som kan finnas för ökad användning av hållbara och innovativa konstruktionslösningar. Boverket har bl.a. tagit fram en vägledning om hur reglering inom detaljplan kan påverka möjligheten att bygga i olika material och även initierat ett arbete med en kunskapsöversikt över pågående metodutveckling och fortsatt utvecklingsbehov inom trähusbyggande.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl för något tillkännagivande från riksdagens sida med anledning av motionsförslag om olika styrmedel och andra åtgärder för att påskynda den cirkulära omställningen i byggsektorn, öka återanvändning och återvinning av byggmaterial och minimera och fasa ut skadliga kemikalier. Motionerna 2024/25:1992 (V) yrkande 12, motion 2024/25:1383 (SD) yrkande 19, motion 2024/25:3169 (C) yrkande 117, motion 2024/25:1753 (MP) yrkandena 17, 18, 37, 38, 42–49 samt motion 2024/25:1228 (KD) bör därför avslås.

Utskottet ser heller inte skäl till ett tillkännagivande till regeringen om att påbyggnad och ombyggnation av befintliga byggnader ska premieras när stöd ges för byggande. Utskottet anser, i likhet med motionärerna, att det mest grundläggande sättet att hushålla med resurserna och minska avfallsmängderna i bygg- och fastighetssektorn är att använda befintliga byggnader så länge som möjligt. Som regeringen lyfter fram i bl.a. den nationella klimathandlingsplanen är ett mer effektivt användande av det befintliga byggnadsbeståndet både resurs- och klimatsmart. Även i detta sammanhang vill utskottet peka på att regeringen bl.a. har infört stimulansåtgärder till kommuner som antar detaljplaner som möjliggör omvandling av lokaler till bostäder och nyligen beslutat att höja stödnivån. Vidare har Boverket fått i uppdrag att föreslå lättnader i byggkraven vid ändring och ombyggnad. Med detta avstyrks även motion 2024/25:1753 (MP) yrkande 14.

Ökat byggande i trä

När det gäller motionsförslag om att öka byggandet i trämaterial konstaterar utskottet att regeringens arbete, som beskrivs ovan, styr mot ett mer hållbart byggande med förnybara material, exempelvis trä. Även i detta sammanhang vill utskottet lyfta fram Boverkets uppdrag att analysera vilka hinder som finns

för ökat byggande i bl.a. trä, inklusive industriellt träbyggande och att myndigheten bl.a. initierat ett arbete med en kunskapsöversikt över pågående metodutveckling och fortsatt utvecklingsbehov inom trähusbyggande. Vidare bereds inom Regeringskansliet olika förslag som syftar till att öka träbyggandet. Därmed anser utskottet inte att det finns anledning för riksdagen att ta något initiativ för att främja byggande i trä. Motionerna 2024/25:1370 (SD) yrkande 31, motion 2024/25:3169 (C) yrkande 120, motion 2024/25:466 (S) yrkande 1, motion 2024/25:749 (S) och 2024/25:2724 (M) bör därför avslås.

Taktytor som strategisk resurs

När det gäller förslagen i motionerna 2024/25:3109 (S) yrkande 12 och 2024/25:3169 (C) yrkande 119 om att taktytor bör betraktas som en strategisk resurs och nyttjas bättre för elproduktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster, hänvisar utskottet till Boverkets vägledning om hur stadsgrönka och ekosystemtjänster kan integreras i den byggda miljön. Vägledningen tar bl.a. upp hur tak kan användas för att förbättra den byggda miljön när det gäller dagvattenhantering, reglering av temperatur och ekosystemtjänster. Utskottet finner därför inte skäl till ett tillkännagivande i frågan. Motionsyrkandena avstyrks.

Klimatanpassning av bebyggd miljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om klimatanpassning av bebyggd miljö. Utskottet hänvisar till vidtagna åtgärder och pågående arbete.

Jämför reservation 32 (S) och 33 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om behovet av klimatsäkring av strategisk infrastruktur och byggnader, och motionärerna anför bl.a. att de vill se över statens roll i detta arbete.

I kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 160 föreslår motionärerna att det införs en obligatorisk grönytefaktor i bebyggd miljö. Motionärerna anför bl.a. att natur, gröna ytor och genomsläpplig mark dämpar effekterna av klimatförändringar som översvämningar och höga temperaturer. I kommittémotion 2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) begärs ett tillkännagivande om att det finns behov av att tydliggöra ansvarsförhållanden både när det gäller genomförandet av förebyggande klimatanpassningsåtgärder och för uppkomna skador (yrkande 4). I yrkande 14 begärs vidare ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda hur

styrningen av kommunerna behöver förändras för att fler konkreta klimat- anpassningsåtgärder för befintlig bebyggelse ska komma på plats. Slutligen föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att införa en nationell uppföljning av kommunernas klimatanpassningsarbete (yrkande 15).

Bakgrund

Allmänt om hanteringen av klimataspekter i planeringsfrågor

Vid användningen av mark- och vattenområden ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen, se 2 kap. 1 § plan- och bygglagen (PBL). Mark får bara bebyggas om den är lämplig för det. Planläggning ska främja bl.a. en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder. Den ska även främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt (2 kap. 3 § PBL).

Byggnadsverk och bebyggelse ska dessutom lokaliseras till mark som är lämpad bl.a. med hänsyn till människors säkerhet och hälsa och med beaktande av risken för olyckor, översvämning och erosion (2 kap. 5 § PBL). Vidare ska hänsyn tas till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns bl.a. parker, grönområden och lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse (2 kap. 7 § PBL).

De angivna intressena av hälsa och säkerhet ger stöd för en kommun att i en översiktsplan exempelvis översiktligt redovisa riskobjekt och områden som av olika skäl är olämpliga att bebygga enligt kommunens bedömning. Behovet av grönområden kan översiktligt redovisas i en översiktsplan och sedan närmare utvecklas i efterföljande planer och program. De enskilda riskerna, behov av grönområden eller parkeringstal m.m. kan sedan hanteras i detaljplanen som anger var byggnader ska placeras och hur de ska vara utformade för att passa området förutsättningar. Om det behövs kan kommunen i detaljplanen föreskriva om skyddsåtgärder för att motverka vissa risker som t.ex. olika störningar (4 kap. 12 § PBL). Detaljplanen kan även innehålla bestämmelser om t.ex. andelen grönytor.

Förordning om myndigheters klimatanpassningsarbete

Enligt förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete har myndigheterna en skyldighet att initiera, stödja och utvärdera arbetet med klimatanpassning. Länsstyrelserna ska inom sitt uppdrag även initiera, stödja och följa upp kommunernas klimatanpassningsarbete.

Boverkets arbete med klimatanpassning för den byggda miljön

Boverket bedriver ett kontinuerligt arbete med vägledning och utbildning riktat till framför allt kommuner om hur klimatanpassning kan säkerställas både vid planering av ny bebyggelse och inom befintlig bebyggelse. I Boverkets kunskapsbank för plan- och bygglagen finns flera vägledningar,

bl.a. om klimatrisker i översiktsplaneringen och om ekosystemtjänster i den byggda miljön. Utöver vägledning till kommunerna arbetar Boverket också med tillsynsvägledning till länsstyrelserna. Därutöver har Boverket sedan 2018 i uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön (8 § 2 förordningen [2022:208] med instruktion för Boverket). Boverket ska bl.a. samordna och tillgängliggöra underlag som expertmyndigheter och forskning tillhandahåller om klimateffekter och klimatanpassning av bebyggelse och bedriva främjande och vägledande arbete om de verktyg och processer som är relevanta för klimatanpassning av den byggda miljön.

Nationella expertrådet för klimatanpassning

Nationella expertrådet för klimatanpassning är ett särskilt beslutsorgan inom Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI). Rådet och dess ledamöter är tillsatta av regeringen. Rådet ska vart femte år besluta om en rapport som innehåller förslag på inriktning av det nationella arbetet för klimatanpassning, en prioritering av anpassningsåtgärder utifrån en bedömning av risk, kostnad och nytta, en sammanfattande analys av klimatförändringens effekter på samhället och en uppföljning och utvärdering av det nationella arbetet med klimatanpassning (9 b § förordningen [2009:974] med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut). Den första rapporten överlämnades till regeringen i februari 2022.

Riksrevisionens granskning av statens insatser för klimatanpassning av den byggda miljön och regeringens skrivelse

Riksrevisionen har granskat om de statliga insatserna för att stödja kommunernas klimatanpassning av den byggda miljön är effektiva (RiR 2022:29). Riksrevisionen lämnade ett antal rekommendationer till regeringen i frågor som rör styrning och uppföljning av kommunernas klimatanpassningsarbete. Rekommendationerna handlade bl.a. om behovet av uppföljningssystem och förändrad styrning av kommunerna så att fler konkreta klimatanpassningsåtgärder i befintlig bebyggelse kommer till stånd.

Regeringen redovisade sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer i skrivelse 2022/23:111. Regeringen anförde bl.a. att regeringen avsåg att beakta Riksrevisionens rekommendationer vid utformningen av den nya strategin för klimatanpassning.

Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning

I mars 2024 presenterade regeringen skrivelsen Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97). I skrivelsen redovisar regeringen inriktningen för det nationella arbetet med klimatanpassning. Regeringen anför att det under den innevarande mandatperioden behöver vidtas en rad åtgärder för att skapa förutsättningar för

ett strukturerat, samordnat och samhällseffektivt arbete med klimatanpassning och för att påskynda klimatanpassningsåtgärder.

I handlingsplanen anger regeringen närmare hur strategin ska genomföras och inriktningen för arbetet. Regeringen hänvisar bl.a. till Klimatanpassningsutredningen som ska utreda och vid behov föreslå ny eller anpassad lagstiftning som förtydligar och möjliggör långsiktiga ansvars- och finansieringsmodeller. För att säkerställa att ett strategiskt och kostnads-effektivt klimatanpassningsarbete utvecklas avser regeringen att se över hur ett nationellt uppföljningssystem kan etableras och hänvisar bl.a. till ett uppdrag till SMHI om att ta fram förslag på ett nationellt uppföljningssystem för klimatanpassning och till den klimat- och sårbarhetsanalys som Nationella expertrådet för klimatanpassning ska göra. Regeringen anför vidare att myndigheters arbete med att initiera, stödja, utvärdera och samordna klimatanpassning i olika områden fortsatt är viktig och att regeringen avser att se över hur myndigheternas arbete kan utvecklas för att bidra till målet om samhällsekonomiskt effektiv, strategisk och åtgärdsinriktad klimatanpassning. Regeringen bedömer bl.a. att förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete bör förtydligas.

När det gäller klimatanpassning i den fysiska samhällsplaneringen avser regeringen att verka för att kommuner har förutsättningar att i sin planering hantera risker kopplade till klimatförändringar. Staten ska tillhandahålla relevant planeringsstöd, och Boverkets roll som expertmyndighet i frågor som rör klimatanpassning i planering och byggande kan utvecklas. Fortsatt samverkan mellan berörda myndigheter är viktig för att staten ska kunna ge enhetlig och ändamålsenligt stöd till kommuner och andra aktörer. Regeringen avser att återkomma med överväganden kring förslagen från förstudien Nationell fysisk planering om att hantera klimatanpassningsåtgärder i en regional kontext i stället för på den kommunala nivån.

Regeringens strategi för levande och trygga städer

Som har redovisats tidigare i betänkandet presenterade regeringen nyligen en ny inriktning för stadsutvecklingspolitiken i skrivelsen Ny strategi för levande och trygga städer (skr. 2024/25:96).

När det gäller utvecklingen av robusta städer framhåller regeringen bl.a. att förändringar i klimatet och den biologiska mångfalden ställer krav på stadsutvecklingen om den ska vara robust. För att möta utvecklingen och lösa de utmaningar som städer står inför spelar forskning och innovation inom samhällsbyggnadsområdet en viktig roll. Regeringen avser bl.a. att förlänga uppdraget till Formas om ett nationellt forskningsprogram om hållbart samhällsbyggande. Regeringen anför vidare att tätheten i städer utgör en god grund för lösningar som kan medverka till minskad klimatpåverkan, exempelvis medför funktionsblandade städer kortare och effektivare transporter. Regeringen framhåller att det krävs åtgärder för klimatanpassning för att öka motståndskraften mot klimatförändringarnas effekter för att nå

målet om robusta städer. Genomförande av fysiska åtgärder, naturbaserade, tekniska och cirkulära lösningar för effektivare resurshandling, behöver enligt regeringen påskyndas. Som exempel nämns att skapa multifunktionella ytor, bygga erosions- eller översvämningsskydd, grönytor och dammar för lagring av vatten och temperaturregulering eller cirkulära lösningar för återvinning eller återanvändning av vatten, näringsämnen och energi ur avloppsvatten. Vidare framhåller regeringen att det är viktigt med grön och blå infrastruktur för att skapa robusta städer och göra det möjligt att nyttja de ekosystemtjänster som sådana infrastrukturer kan åstadkomma.

Pågående arbete

Klimatanpassningsutredningen

Regeringen beslutade i mars 2024 om direktiv till en särskild utredare att analysera och vid behov föreslå ny eller anpassad lagstiftning som förtydligar och möjliggör långsiktiga ansvars- och finansieringsmodeller för att effektiva klimatanpassningsåtgärder ska kunna genomföras (dir. 2024:31). Syftet är att bidra till ett samhälle som är bättre rustat för klimatförändringarnas effekter. Utredaren ska även identifiera möjliga finansieringsmodeller för att långsiktigt fördela kostnaderna mellan de aktörer som drar nytta av klimatanpassningsåtgärden.

Utredaren ska bl.a.

- identifiera hinder mot att kunna planera, genomföra och förvalta effektiva klimatanpassningsåtgärder
- bedöma om det är motiverat och finns möjlighet att ge kommunerna ett samordningsansvar för klimatanpassningsåtgärder som berör den byggda miljön inom ramen för kommunens geografiska område
- identifiera möjliga finansieringsmodeller för åtgärder som genomförs av och gynnar flera aktörer utan att det innebär ökade statliga åtaganden eller statlig finansiering.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2025.

Förstudien Nationell fysisk planering

I förstudien Nationell fysisk planering (Ds 2023:28) beskriver utredaren att flera aktörer påtalar svårigheter med att hantera klimatanpassningsåtgärder i planeringen och att avsaknaden av verktyg för att på ett effektivt och ekonomiskt sätt hantera klimatanpassningsåtgärder främst kopplade till vatten kan leda till att problemen hamnar i en enskild detaljplan. Det innebär att problem som skulle behöva lösas i ett större, mellankommunalt sammanhang, reduceras till att handla om en teknisk lösning på en specifik plats. I förstudien föreslås därför att klimatanpassningsåtgärder hanteras regionalt i stället för på den kommunala nivån. Förstudien bereds inom Regeringskansliet.

Uppdrag till SMHI om nationellt uppföljningssystem för klimatanpassning

I regleringsbrevet för 2024 fick SMHI, i samarbete med Naturvårdsverket, i uppdrag att utveckla förslag om ett nationellt system för uppföljning och utvärdering av klimatanpassningsarbetet. Syftet med systemet ska vara att följa upp och möjliggöra utvärdering av samhällsekonomiska risker och sårbarheter kopplat till ett förändrat klimat för att därigenom effektivisera klimatanpassningsarbetet. Inom ramen för uppdraget ska SMHI inhämta synpunkter och information från berörda myndigheter. SMHI ska även föreslå former och struktur för uppföljningen och utvärderingen, analysera vilken myndighet som skulle vara bäst lämpad att hantera uppgiften, uppskatta kostnaderna för en sådan uppgift samt föreslå lämplig finansiering.

Uppdraget ska redovisas till Klimat- och näringslivsdepartementet senast den 28 februari 2025.

Tidigare behandling

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat frågor om klimatanpassning av bebyggd miljö. Motionsyrkanden om att tydliggöra ansvarsförhållanden när det gäller genomförandet av förebyggande klimatanpassningsåtgärder behandlades av utskottet våren 2023 i betänkande 2022/23:CU10 och våren 2024 i utskottets yttrande 2023/24:CU6y till miljö- och jordbruksutskottet. Utskottet föreslog i båda fallen att motionsyrkandena skulle avslås med hänvisning till pågående arbete, och riksdagen följde utskottets förslag.

Motionsyrkande om krav på grönytefaktor i bebyggd miljö har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast i utskottets yttrande 2023/24:CU4y till miljö- och jordbruksutskottet. Utskottet hänvisade till gällande rätt, och miljö- och jordbruksutskottet liksom riksdagen följde utskottets förslag.

Motionsyrkanden om styrning och uppföljning av kommunernas klimatanpassningsarbete behandlades och avstyrktes av utskottet våren 2024 i betänkande 2023/24:CU13 med hänvisning till pågående arbete. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, liksom motionärerna, att det är viktigt att åtgärder vidtas för att skapa förutsättningar för ett strukturerat, samordnat och samhälls effektivt arbete med klimatanpassning som leder till att minska sårbarheten för klimatförändringarna. Utskottet konstaterar att ett flertal åtgärder som handlar om att vägleda och stödja kommunernas arbete med att klimatanpassa den bebyggda miljön har vidtagits under de senaste åren. Ett exempel är Boverkets uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön. Samordningsuppdraget är ett komplement till länsstyrelsernas uppgift att stödja kommunerna och syftar till att skapa förutsättningar för länsstyrelserna att ställa likvärdiga krav på kommunerna och därmed bidra till en effektiv

klimateanpassning av den byggda miljön. Samtidigt har, som nämns ovan, Riksrevisionen påtalat brister i hur de statliga insatserna har utformats och genomförts. Utskottet ser därför positivt på att regeringen har beaktat Riksrevisionens rekommendationer i den nationella strategi och handlingsplan för inriktningen av det nationella arbetet med klimateanpassning som presenterades i mars 2024. Som framgår av skrivelsen avser regeringen att vidta åtgärder för att öka tydligheten i fråga om bl.a. ansvar, rådighet, kostnader och finansiering för att på så sätt förbättra förutsättningarna för samhällets aktörer att planera och genomföra nödvändiga fysiska och andra anpassningsåtgärder.

Utskottet konstaterar vidare att regeringen har vidtagit ytterligare åtgärder. Bland annat har en särskild utredare fått i uppdrag att vid behov föreslå ny eller anpassad lagstiftning som förtydligar och möjliggör långsiktiga ansvars- och finansieringsmodeller utifrån de nya förutsättningar som följer av ett förändrat klimat. Därtill bereds inom Regeringskansliet förslag från förstudien Nationell fysisk planering som syftar till en bättre samordning av kommunernas klimateanpassningsåtgärder. Vidare har SMHI nyligen på uppdrag av regeringen redovisat ett förslag om ett uppföljningssystem för det nationella arbetet med klimateanpassning. Dessutom har Nationella expertrådet i uppdrag att göra en nationell klimat- och sårbarhetsanalys.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns skäl för ett tillkännagivande från riksdagens sida med anledning av det som framförs i motionerna 2024/25:3109 (S) yrkande 14, 2024/25:2627 (MP) yrkandena 4, 14 och 15. Motionsyrkandena bör därför avslås.

När det gäller motionsyrkandet om att införa en obligatorisk grönytefaktor i bebyggd miljö konstaterar utskottet att det finns regler i plan- och bygglagen som gör det möjligt att ta hänsyn till miljö- och klimatfrågor i samhällsplaneringen. Utskottet ser därför inte, i likhet med i tidigare ställningstagande, att det finns skäl för ett tillkännagivande om en obligatorisk grönytefaktor i bebyggd miljö. Motion 2024/25:2613 (MP) yrkande 160 bör därför avslås.

Reservationer

1. Åtgärder på bostadsmarknaden, punkt 1 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 1, 2, 16 och 36,

bifaller delvis motion

2024/25:882 av Magnus Manhammar (S) och avslår motionerna

2024/25:45 av Martina Johansson (C),

2024/25:475 av Josef Fransson (SD),

2024/25:537 av Yasmine Bladelius (S),

2024/25:620 av Rasmus Ling (MP) yrkande 6,

2024/25:792 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1,

2024/25:947 av Amalia Rud Stenlöf och Johan Büser (båda S) yrkande 1,

2024/25:1386 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 9 och 10,

2024/25:1485 av Amalia Rud Stenlöf och Adrian Magnusson (båda S) yrkande 3,

2024/25:1587 av Lawen Redar (S),

2024/25:1700 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 1,

2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 2 och 7,

2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 1,

2024/25:2190 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),

2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 5,

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 29,

2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 1 och 30,

2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 30,

2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 3,

2024/25:3087 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 1 och

2024/25:3090 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Bostadsbyggandet befinner sig i en allvarlig kris. Under den första halvan av regeringens mandatperiod har Sverige gått från ett rekordhögst bostadsbyggande till en tvärnit i nyproduktionen av bostäder. Den byggkris vi nu ser begränsar inte bara människors livsval, den hotar också jobb och tillväxt. Sverige har inte råd att låta bostadsbyggandet kollapsa. Hela byggsektorn går igenom ett stålbad och staten bör därför skyndsamt bidra med fler aktiva åtgärder. Bland annat vill vi se ett statligt ägt fastighetsbolag med uppdrag att förvärva och bygga fastigheter i hela landet och i olika typer av bostadsområden. Ett statligt fastighetsbolag kan bl.a. vara en stötdämpare under konjunkturnedgångar och bidra till en hållbar omställning genom att bygga energieffektiva fastigheter och satsa på förnybara energilösningar.

Vi menar att det allvarliga läget på bostadsmarknaden kräver ett gemensamt politiskt ansvarstagande. Sverige har vid ett flertal tidigare kriser visat att det är möjligt att ta ett gemensamt ansvar i svåra situationer. Både 90-talskrisen och de blocköverskridande bostadspolitiska samtalen under 2016 är goda exempel på det. Vi är beredda att medverka i ett arbete som syftar till att klargöra vilka akuta åtgärder som är nödvändiga att vidta och som kan få en bred uppslutning i riksdagen. Vi vill därför att regeringen tillsätter en bostadskommission med representanter från byggbranschen, parterna och politiker för att på ett konstruktivt sätt gemensamt möta utmaningarna på såväl kort som lång sikt.

Att utveckla en hållbar social bostadspolitik är en av vår tids stora utmaningar. Det behöver byggas fler och hållbara bostäder, den sociala segregationen måste motverkas för att förbättra förutsättningarna för jämlika uppväxt- och levnadsvillkor och det måste vara möjligt för ekonomiskt svaga grupper att lösa sitt bostadsbehov. Vi anser att en god bostad ska betraktas som en social rättighet för alla, inte något som endast är möjligt för vissa.

Det är en uppgift för regeringen att vidta åtgärder för att bygga bort bostadsbristen så att det skapas en balans som kan bidra till att lösa trångboddheten. Regeringen behöver enligt vår mening också överväga åtgärder för att minska skillnaderna i boendekostnader mellan det hyrda och det ägda boendet.

Det vi anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

2. Åtgärder på bostadsmarknaden, punkt 1 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 2 och 7,

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 29 och
2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 30 och
avslår motionerna
2024/25:45 av Martina Johansson (C),
2024/25:475 av Josef Fransson (SD),
2024/25:537 av Yasmine Bladelius (S),
2024/25:620 av Rasmus Ling (MP) yrkande 6,
2024/25:792 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1,
2024/25:882 av Magnus Manhammar (S),
2024/25:947 av Amalia Rud Stenlöf och Johan Büser (båda S) yrkande 1,
2024/25:1386 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 9 och 10,
2024/25:1485 av Amalia Rud Stenlöf och Adrian Magnusson (båda S) yrkande
3,
2024/25:1587 av Lawen Redar (S),
2024/25:1700 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 1,
2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 1,
2024/25:2190 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),
2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 5,
2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 1 och 30,
2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 3,
2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 1, 2, 16 och 36,
2024/25:3087 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 1 och
2024/25:3090 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Sverige behöver en ny bostadspolitik som kan möta de utmaningar vi står inför i form av hemlöshet, bostadssegregation och klimatomställning. Vi behöver en hållbar och långsiktig bostadspolitik som tar ansvar för att bygga bort bostadsbristen, bryta boendesegregationen och minska bostadssektorns klimatpåverkan. Det kräver en bostadspolitik med betydligt högre ambitioner än vad som varit fallet de senaste decennierna, och inte minst sedan den sittande regeringen tillträdde.

Fastighetsspekulationen har på bekostnad av hyresgästernas trygghet pågått länge över hela världen. I Sverige har riskkapitalbolagsägda fastighetsbolag köpt upp hyresfastigheter, renoverat lägenheterna och höjt hyrorna kraftigt. De hyresgäster som inte klarat av att betala de högre hyrorna har tvingats flytta. I mars 2019 riktade FN:s rapportör för bostadsfrågor skarp kritik mot den dåvarande regeringens bostadspolitik. Rapportören betonade att Sverige inte lever upp till sina åtaganden vad gäller internationella konventioner och uppmanade regeringen att vidta åtgärder för att återupprätta bostaden som en social rättighet. Jag delar FN:s uppfattning och anser därför att regeringen bör ta fram en nationell strategi för att säkerställa allas rätt till en bostad till en

överkomlig kostnad och som ska ligga till grund för regeringens övergripande bostadspolitik.

Det finns i dag ett litet antal stora aktörer på den svenska bostadsmarknaden, vilket innebär dels svårigheter för mindre aktörer, dels höga vinstmarginaler som pressar både bostadspriser och hyror uppåt. Det är tydligt att det behövs åtgärder för att få byggbolagen att öka produktiviteten. Jag anser att det behövs ett statligt byggbolag som är affärsdrivande men har måttliga avkastningskrav. Ett statligt byggbolag skulle innebära en bättre politisk styrning och säkra långsiktigheten i samhällsbyggandet. Ett statligt byggbolag kan också ta regionala hänsyn och satsa på områden som andra byggbolag bedömer riskabla, t.ex. mindre landsbygdskommuner. Regeringen bör därför låta utreda hur ett statligt allmännyttigt byggbolag med uppgift att bygga lägenheter, främst hyresrätter, som alla ska ha råd att efterfråga, kan utformas.

Avslutningsvis vill jag också ansluta mig till det som framförs i reservation 4 (MP) om att regeringen bör ta initiativ till att införa krav på aktiva åtgärder mot diskriminering på bostadsmarknaden och säkerställa att det kan bildas nya kollektiva boendeformer som passar olika ändamål. Detta är frågor som jag och mitt parti driver i olika sammanhang.

Det jag har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

3. Åtgärder på bostadsmarknaden, punkt 1 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 1 och 30 samt avslår motionerna

2024/25:45 av Martina Johansson (C),

2024/25:475 av Josef Fransson (SD),

2024/25:537 av Yasmine Bladelius (S),

2024/25:620 av Rasmus Ling (MP) yrkande 6,

2024/25:792 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1,

2024/25:882 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:947 av Amalia Rud Stenlöf och Johan Büser (båda S) yrkande 1,

2024/25:1386 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 9 och 10,

2024/25:1485 av Amalia Rud Stenlöf och Adrian Magnusson (båda S) yrkande 3,

2024/25:1587 av Lawen Redar (S),

2024/25:1700 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 1,

2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 2 och 7,
2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 1,
2024/25:2190 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),
2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 5,
2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 29,
2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 30,
2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 3,
2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 1, 2, 16 och 36,
2024/25:3087 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 1 och
2024/25:3090 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Bostadsmarknaden befinner sig i ett allvarligt läge. Det har länge varit tydligt att Sverige behöver genomgripande bostadspolitiska reformer, men tyvärr har politiken inte förmått ta sitt ansvar. Det gäller t.ex. viktiga reformer av hyres-sättningen i nyproduktion. Jag menar därför att regeringen bör tillsätta en kommission som ska lägga förslag som kan åtgärda de strukturproblem som genomsyrar bostads- och fastighetsmarknaderna. Uppdraget bör vara brett och dels syfta till att förbättra bostads- och fastighetsmarknadernas funktionssätt, dels öka byggtakten.

Sverige behöver också reformer som leder till en modern social bostads-politik. Det behövs insatser som säkerställer att ekonomiskt utsatta kan få tillgång till bostäder och det behövs kraftfulla insatser mot den strukturella hemlösheten. Detta förutsätter att det finns en väl fungerande social bostads-sektor. För att nå dit behöver olika möjliga vägar utvärderas. Det kan t.ex. handla om investeringsstöd specifikt för sociala ändamål eller icke vinst-drivande bostadsbolag eller stiftelser. Jag anser därför att regeringen snarast bör ta initiativ till ett utrednings- och reformarbete för att utforma en modern social bostadspolitik.

Det jag har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

4. Åtgärder på bostadsmarknaden, punkt 1 (MP)

av Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 29,
2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 30 och
2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 3 och
avslår motionerna
2024/25:45 av Martina Johansson (C),
2024/25:475 av Josef Fransson (SD),
2024/25:537 av Yasmine Bladelius (S),
2024/25:620 av Rasmus Ling (MP) yrkande 6,
2024/25:792 av Jamal El-Haj (-) yrkande 1,
2024/25:882 av Magnus Manhammar (S),
2024/25:947 av Amalia Rud Stenlöf och Johan Büser (båda S) yrkande 1,
2024/25:1386 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 9 och 10,
2024/25:1485 av Amalia Rud Stenlöf och Adrian Magnusson (båda S) yrkande
3,
2024/25:1587 av Lawen Redar (S),
2024/25:1700 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 1,
2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkandena 2 och 7,
2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 1,
2024/25:2190 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),
2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 5,
2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 1 och 30,
2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 1, 2, 16 och 36,
2024/25:3087 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkande 1 och
2024/25:3090 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)
yrkandena 1–3.

Ställningstagande

För att förhindra diskriminering och säkerställa att alla har lika möjligheter att hitta ett hem behöver bostadsmarknaden regleras. Jag anser därför att det behöver införas krav på aktiva åtgärder mot diskriminering på bostadsmarknaden i syfte att skapa en mer rättvis bostadsmarknad.

Möjligheten att bo tillsammans med andra måste finnas för människor i alla åldrar och även för dem som inte har en egen familj. Boendefrågan är central för att motverka ofrivillig ensamhet. Jag anser att det krävs konkreta förändringar för att möta de behov som finns nu och som kan öka framöver. Det kan handla om att bygga fler delningsbostäder samt fler traditionella eller nya former av kollektivhus och generationsboenden. Regeringen bör därför låta utreda vilka regelverk som behöver förändras och hur sektorn kan stimuleras för att säkerställa att nya kollektiva boendeformer som passar olika ändamål kan bildas. Jag anser att det också behöver införas stöd till bo- och bygggemenskaper och till kollektiv- och generationsboenden.

Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ.

Det jag har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

5. Finansiering av bostadsbyggande, punkt 2 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 9,
bifaller delvis motion
2024/25:1575 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S) och
avslår motionerna
2024/25:792 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,
2024/25:883 av Magnus Manhammar (S),
2024/25:946 av Heléne Björklund m.fl. (S),
2024/25:1513 av Malin Larsson och Peder Björk (båda S),
2024/25:1700 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 3,
2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 12,
2024/25:1807 av Annika Strandhäll (S) yrkande 1,
2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 2,
2024/25:2205 av Linus Sköld m.fl. (S) yrkandena 1–3,
2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 2,
2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 37 och 38,
2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 21 och 22 samt
2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Byggandet av bostäder har tvärnitat. Stora och för landet avgörande industri-etableringar hotas av att bostäder saknas och inte byggs i kommuner där framtidens industri vill etablera storskaliga anläggningar. Sverige har inte råd att låta bostadsbyggandet kollapsa. Regeringens åtgärder för att öka bostadsbyggandet är både oklara och otillräckliga. Det allvarliga läget på bostadsmarknaden kräver att staten skyndsamt bidrar med fler aktiva åtgärder.

I vårt budgetalternativ för 2025 presenterade vi två åtgärder för att aktivt stödja bostadsbyggandet: dels en statlig byggstimulans i form av ett produktionsstöd för byggande av studentbostäder och byggande på mindre orter och i arbetsmarknadsregioner med stora industrietableringar, dels statliga byggkrediter i form av en förmånlig statlig medfinansiering till nyproduktion.

Men vi menar att staten därutöver bör kunna bidra med fler aktiva åtgärder, t.ex. genom att införa ett landsbygdslån. Vi anser därför att regeringen ska låta utreda formerna för hur staten ska kunna bidra med fler aktiva åtgärder inom bostadspolitiken.

Det vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

6. Finansiering av bostadsbyggande, punkt 2 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 37 och 38 samt
2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 21 och 22 samt
avslår motionerna

2024/25:792 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,
2024/25:883 av Magnus Manhammar (S),
2024/25:946 av Heléne Björklund m.fl. (S),
2024/25:1513 av Malin Larsson och Peder Björk (båda S),
2024/25:1575 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),
2024/25:1700 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 3,
2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 12,
2024/25:1807 av Annika Strandhäll (S) yrkande 1,
2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 2,
2024/25:2205 av Linus Sköld m.fl. (S) yrkandena 1–3,
2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 2,
2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 2 och
2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 9.

Ställningstagande

Det finns jobb på Sveriges landsbygder, och där finns växande företag. När en överväldigande majoritet av landets kommuner anger att de har underskott på bostäder är det uppenbart att bostadsbrist är allt annat än en storstadsföreteelse. Också på Sveriges landsbygder liksom i medelstora städer och samhällen efterfrågas fler bostäder. Men på landsbygder och på mindre orter finns andra utmaningar än i storstadsregionerna, där höga markpriser och byggkostnader täcks av stora värden på färdigställda bostäder. Behovet av att bygga bostäder på Sveriges landsbygder ställer därför krav på ytterligare åtgärder.

Sverige har alltför länge dopat bostadsmarknaden med generella subventioner riktade till hela bostadsmarknaden, inte minst till de större städerna. Sådana generella subventioner riskerar att snedvrída bostadsmarknaden ytterligare. Däremot bör ett investeringsstöd som är riktat till bostadsbyggande i landsbygdskommuner utredas.

Vidare bör ett landsbygdslån för bostadsbyggande införas. Det utredningsförslag om landsbygdslån som Boverket lagt fram innebär emellertid att kommunerna skulle åläggas att ta en betydande risk. Det vore enligt min mening olyckligt, i synnerhet som vi redan sett hur inflationen och räntorna stigit kraftigt. Därför bör ett sådant förslag ses över innan det kan genomföras för att inte redan ekonomiskt utsatta kommuner ska tvingas ta ännu högre risker i sin strävan att utvecklas.

Redan i dag är delar av regelverken för kreditgarantierna utformade för att stötta byggande på svaga marknader. Jag välkomnar att regeringen avser att införa en möjlighet att subventionera kreditgarantiavgifter i etablerings- och omställningskommuner. För att ge kreditgarantierna större effekt bör emellertid ytterligare justeringar göras för att tydligare fokusera stödet mot byggande i landsbygdskommuner. Dessutom finns det skäl att överväga ett återinförande av kreditgarantier för småhus.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ för att förverkliga de förslag jag förordar.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

7. Finansiering av bostadsbyggande, punkt 2 (MP)

av Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 12 och

2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 2 och avslår motionerna

2024/25:792 av Jamal El-Haj (-) yrkande 2,

2024/25:883 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:946 av Heléne Björklund m.fl. (S),

2024/25:1513 av Malin Larsson och Peder Björk (båda S),

2024/25:1575 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),

2024/25:1700 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S) yrkande 3,

2024/25:1807 av Annika Strandhäll (S) yrkande 1,

2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 2,

2024/25:2205 av Linus Sköld m.fl. (S) yrkandena 1–3,
2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 2,
2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 37 och 38,
2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 21 och 22 samt
2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 9.

Ställningstagande

Investeringar krävs för att både upprätthålla en verksamhet långsiktigt och för att kunna utveckla nytt. I dag vittnar många företag och privatpersoner om hur svårt det är att få lån till investeringar på landsbygden och i glesbygden. En familj som vill ta jobb i en glesbygdskommun och renovera ett hus eller bygga nytt för att bilda sig ett hem på den nya orten får inte lån, vilket i sin tur försvårar rekryteringar för såväl offentlig som privat sektor. Det behövs därför åtgärder som förbättrar förutsättningarna för finansiering för att bygga på landsbygden. Vidare bör möjligheten till statliga lån för renovering av hus som står öde eller renovering av hus i områden med lågt fastighetsvärde utredas.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

8. Bostadsbyggande vid grön industrietablering, punkt 3 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt avslår motionerna

2024/25:466 av Isak From och Malin Larsson (båda S) yrkande 2,

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 5 och

2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 20.

Ställningstagande

I flera delar av Sverige ser vi en grön nyindustrialisering. Där stora satsningar görs uppstår också behov av såväl bostäder som infrastruktur. Om vi inte ser till att investera i bostäder och kommunikationer riskerar satsningar från näringslivets sida att gå om intet. Välbehövligena reformer för en bättre fungerande bostadsmarknad skulle också bidra till att möta det behov av bostäder som uppstår på orter som ser en snabb befolkningsutveckling.

Jag konstaterar att samordnaren för samhällsomställning i övre Norrland lämnade sin slutrapport 2024. Flera av de förslag som tas upp där är värda att överväga, och regeringen bör därför gå vidare med dessa förslag. Om utvecklingen fortsätter kan det dock komma att bli aktuellt med fler åtgärder. Jag anser därför att arbetet bör fortsätta, t.ex. genom en samordnare för samhällsplanering kopplat till den gröna nyindustrialiseringen. Eftersom de gröna investeringarna görs på fler platser än i övre Norrland bör ett sådant uppdrag även omfatta förslag till åtgärder i fler delar av landet.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

9. Bostadsbyggande vid grön industrietablering, punkt 3 (MP)

av Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 5 och

2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 20 och

avslår motionerna

2024/25:466 av Isak From och Malin Larsson (båda S) yrkande 2 och

2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkandena 11 och 12.

Ställningstagande

För att små kommuner ska kunna hantera den ökade efterfrågan på bostäder som följer av en ökad inflyttning med anledning av den gröna omställningen, är det avgörande att de får stöd till bostadsbyggande. Genom att främja byggandet av bostäder kan en hållbar befolkningsökning i dessa kommuner stödjas och det kan säkerställas att de som flyttar dit har tillgång till boende. Det bidrar också till att skapa en mer balanserad och hållbar utveckling mellan olika delar av landet. Jag föreslår därför att det införs ett stöd till bostadsbyggande i små kommuner som upplever ett behov av inflyttning på grund av grön omställning.

En tillfällig guldrusch i en landsdel när en grön industri etableras får inte heller leda till att de människor som redan bor på platsen inte har råd att flytta eller att det skapas omfattande spekulation på bostäder på en liten ort. Jag vill därför att det även ska införas statliga garantier så att tillfälliga bostäder snabbt kan tas fram där utbildning och etablering leder till en dramatisk ökning av bostadsbehovet i närheten av gröna industrietableringar.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

10. Redovisningsregler, punkt 4 (SD, V, C)

av Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD), Alireza Akhondi (C) och Mats Hellhoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna
2024/25:1386 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 8,
2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 21,
2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 36 och
2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 19.

Ställningstagande

Det är viktigt att det finns förutsättningar att bygga bostäder i hela landet och inte bara i storstadsområdena. Vi menar att regelverket när det gäller nedskrivningar utgör ett hinder för bostadsbyggande på svagare marknader och på landsbygden. Eftersom byggkostnaderna i dessa fall ofta överstiger marknadsvärdet tvingas bostadsbolagen göra stora nedskrivningar av byggnadens värde vid nyproduktion. Det får till följd att det i många kommuner inte är ekonomiskt lönsamt att bygga nya hyresrätter trots att det finns en efterfrågan. Frågeställningen är inte ny utan har diskuterats under många år. Bokföringsnämnden har haft i uppdrag att se över nämndens allmänna råd och bedömt att ändringar av ned- och avskrivningsreglerna inte är förenliga med årsredovisningslagen och det EU-direktiv som lagen grundas på.

För att säkerställa bostadsbyggande i hela landet anser vi att arbetet med att se över regelverket måste fortsätta. Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppdrag att utreda och föreslå lämpliga förändringar i årsredovisningslagen som inte kolliderar med EU:s statsstödsregler.

Det vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

11. Bostadsförsörjning, punkt 5 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 5–7, 28 och 37 samt

2024/25:3197 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 9 och

avslår motionerna

2024/25:947 av Amalia Rud Stenlöf och Johan Büser (båda S) yrkande 2,

2024/25:2191 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),

2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkandena 3–6 och

2024/25:2623 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 2, 3, 19, 23 och 25.

Ställningstagande

Utmaningarna på bostadsmarknaden behöver lösas av stat och kommun i samverkan. Vi ser ett behov av att staten tar en tydligare ledning i bostadsförsörjningen, visar den politiska viljeinriktningen och hanterar bostadsförsörjningen som den tvärspektoriella frågan den är. Staten har ett ansvar att bl.a. vara den part som kan förändra spelreglerna på bostadsmarknaden. Staten kan styra byggherrarnas ekonomiska förutsättningar att producera bostäder samt boendes möjlighet att betala och motverka ojämlikheter mellan hushållen. Staten är också den part som skapar förutsättningar för kommunernas agerande.

Huvudansvaret för bostadsförsörjningen ligger i dag på kommunerna. Många kommuner tar också sitt ansvar och det har under de två senaste mandatperioderna byggts bostäder i stor omfattning. Samtidigt ser vi tyvärr att vissa kommuner abdikerar i bostadsfrågan. Vi menar att alla kommuner måste ta ansvar för planering och byggande och därför bör staten kunna ålägga kommunerna att planera och bygga så att invånarna har tillgång till bra och hållbara bostäder. Kommuner som överlåter bostadsförsörjningsansvaret till grannkommunerna, t.ex. genom att inte tillse adekvat byggande, inte använda sig av möjligheten till förturer eller sociala kontrakt i bostadsförmedlingen eller genom s.k. social dumpning, ska inte heller kunna räkna med statens stöd när det gäller andra satsningar.

Social dumpning innebär att kommuner får enskilda personer eller barnfamiljer, oftast med försörjningsstöd, att flytta till en annan kommun utan att de själva har uttryckt en tydlig vilja att flytta. Detta förekommer både mellan kommuner i olika län och mellan kommuner inom ett och samma län. Det är

orimligt att kommuner som ofta har hög arbetslöshet och en hårt ansträngd ekonomi ska behöva överta ansvaret och kostnaderna för samhällets stöd från andra, ofta mer välbärgade, kommuner. För att motverka social dumpning gav den förra regeringen i juni 2022 en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till åtgärder och främja samverkan mellan kommuner (dir. 2022:56). Regeringen har dessvärre valt att lägga ned utredningen. Vi anser därför att en ny utredning som kan föreslå åtgärder för att motverka social dumpning bör till sättas.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

Det vi nu har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

12. Bostadsförsörjning, punkt 5 (MP)

av Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2623 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 2, 3, 19, 23 och 25 samt avslår motionerna

2024/25:947 av Amalia Rud Stenlöf och Johan Büser (båda S) yrkande 2,

2024/25:2191 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S),

2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkandena 3–6,

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 5–7, 28 och 37 samt

2024/25:3197 av Mikael Damberg m.fl. (S) yrkande 9.

Ställningstagande

Det behövs reformer för att motverka hemlöshet bland barnfamiljer och uppnå målsättningen att varje barn ska ha ett tryggt hem. Barnfamiljer ska inte kunna vräkas till hemlöshet. Om en vräkning av något skäl är oundviklig ska ett långsiktigt boende tillhandahållas så att uppbrott från barnens skola, förskola och vänner kan undvikas i så stor utsträckning som möjligt. För att möjliggöra detta krävs att kommunerna får ett tydligare ansvar för bostadsförsörjningen med ett tydligt direktiv om att de ska arbeta för att motverka hemlöshet. Vidare bör det utredas hur kommunernas ansvar för att tillhandahålla långsiktiga boendelösningar för barnfamiljer kan stärkas lagstiftningsmässigt.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

13. Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag, punkt 6 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1989 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) yrkandena 14, 15, 17 och 19–22 samt

avslår motionerna

2024/25:1562 av Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C) och

2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Vid utgången av 2022 fanns det 834 000 bostäder i det allmännyttiga bostadsbeståndet. Det motsvarar 41 procent av hyresrättsbeståndet och 16 procent av det totala bostadsbeståndet i Sverige. Allmännyttan har länge haft en särställning på den svenska bostadsmarknaden och är en viktig del av välfärds-samhället. Enligt min mening är en stark allmännytta avgörande för en social bostadspolitik och för att klara bostadsförsörjningen.

När lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag infördes 2011 förändrades förutsättningarna för allmännyttan bl.a. genom att det infördes ett krav på att de kommunala bostadsaktiebolagen ska bedriva sin verksamhet i enlighet med affärsmässiga principer, samtidigt som bolagen har till uppgift att främja bostadsförsörjningen. Kravet på affärsmässighet har fått allvarliga konsekvenser för allmännyttans bostadsförsörjningsuppdrag. Höga avkastningskrav drabbar på ett negativt sätt såväl nyproduktionsplaner som upprustningar av fastigheter. Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag ska bedrivas utifrån mål om social nytta och samhällsansvar – inte utifrån marknadsmässiga principer och avkastningskrav. Därför anser jag att kravet på att bolagen ska bedriva sin verksamhet i enlighet med affärsmässiga principer ska tas bort.

Jag vill värna allmännyttans roll och framtid. För att värna och utveckla allmännyttan föreslår jag här ett antal åtgärder. För att bidra till bra och billigt byggande av hyresrätter bör det vara obligatoriskt för alla kommuner att ha minst ett allmännyttigt bostadsbolag, om inte behovet kan uppfyllas genom regional samverkan. För att säkerställa att det sammantaget finns en tillräckligt stor andel allmännyttiga bostäder, måste såväl utförsäljningar som om-bildningar av allmännyttiga lägenheter motverkas. Jag föreslår därför att regeringen skyndsamt utreder hur man kan säkerställa ett långsiktigt förbud mot utförsäljningar inom allmännyttiga bostadsbolag och att det införs krav på

tillstånd från länsstyrelsen vid försäljning av bostäder som ägs av kommunala bostadsaktiebolag.

Lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag innehåller vidare bestämmelser som begränsar möjligheten att genomföra värdeöverföringar från bostadsbolagen till kommunerna. Trots detta finns flera exempel på att kommuner beslutat att använda pengar från sina allmännyttiga bostadsbolag till andra verksamheter i kommunen. Även om majoriteten av bolagen följer reglerna är det sammantaget stora belopp som varje år förs från de allmännyttiga bostadsbolagen till andra verksamheter. Jag vill därför se följande ändringar i lagen: För det första ska det generösa undantag från begränsningen av värdeöverföringar som finns i lagen tas bort. Vidare ska kommunerna åläggas att tydligare redogöra för de ändamål som värdeöverföringen går till. Slutligen ska kommunen bli återbetalningsskyldig till det kommunala bostadsbolaget om en olovlig värdeöverföring har genomförts.

Regeringen bör ta fram förslag till lagstiftning som tillgodoser detta och återkomma till riksdagen.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

14. Allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag, punkt 6 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1562 av Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C) och avslår motionerna

2024/25:1989 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) yrkandena 14, 15, 17 och 19–22 samt

2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag (Allbolagen) infördes 2011. Syftet med lagen var att klargöra att kommunerna har rätt att driva allmännyttiga bostadsaktiebolag, men att det måste ske i sådana former att konkurrensen inte snedvrids. Lagen har utformats så att det svenska regelverket inte strider mot EU:s konkurrens- och statsstödsregler.

Allbolagen har två bärande principer som jag anser är ganska motsägelsefulla: de allmännyttiga bostadsaktiebolagen ska kunna ta samhällsansvar och samtidigt vara affärsmässiga i sitt agerande. Tolkningen över tid har lett till

ökad tyngd på affärsmässigheten. Det överdrivna kravet på affärsmässighet i de allmännyttiga bostadsbolagen har lett till att i princip inga hyreslägenheter byggs på landsbygden och i dess tätorter, trots att det finns en efterfrågan. Detta driver på urbaniseringstrenden och den regionala klyvningen av Sverige.

De allmännyttiga kommunala bostadsbolagens samhällsansvar och marknadskompletterande funktion behöver förstärkas. Jag anser därför att det är hög tid att reformera lagstiftningen och dess tillämpning så att den inte försvårar för de allmännyttiga bostadsbolagen att bygga på mindre orter.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

15. Bostadsförmedling och förtur för vissa grupper, punkt 7 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 40 och avslår motionerna

2024/25:854 av Alexandra Völker och Azadeh Rojhan (båda S) yrkande 2,

2024/25:899 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:1487 av Aida Birinxhiku (S) yrkandena 1–6,

2024/25:1989 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) yrkandena 27 och 29,

2024/25:2623 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 11,

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 87,

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 5 och

2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 40.

Ställningstagande

Kommunernas ansvar för att kvinnor och barn som utsätts för våld ska få en trygg bostad behöver förtydligas. Till att börja med bör våldutsatta kvinnor få förtur till allmännyttiga bostäder i samtliga kommuner i Sverige. Dessutom är det, med anledning av det ekonomiska våld som ofta förekommer i våldsamma relationer, angeläget att hitta lättnader i inkomstkraven och ta bort kravet på skuldfrihet för att beviljas lägenhet för våldutsatta kvinnor. Vidare bör bostadsbyten över kommungränserna säkerställas, eftersom det i många fall är farligt att bo kvar i samma kommun som förövaren. Kommunerna är emellertid inte rustade att ta hand om detta samhällsproblem på egen hand. Det

krävs därför nationella insatser och nationell samordning. Vi vill se över möjligheten att införa en nationell bostadskö för våldsutsatta kvinnor och barn som snabbt kan ge förtur till ett tryggt boende. Därutöver behöver ytterligare reformer utredas för att förbättra bostadssituationen för våldsutsatta kvinnor och barn.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ i linje med det vi anført ovan.

Det vi nu anført bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

16. Bostadsförmedling och förtur för vissa grupper, punkt 7 (V)

av Malcolm Momodou Jallow (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1989 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) yrkandena 27 och 29 samt

avslår motionerna

2024/25:854 av Alexandra Völker och Azadeh Rojhan (båda S) yrkande 2,

2024/25:899 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:1487 av Aida Birinxhiku (S) yrkandena 1–6,

2024/25:2623 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 11,

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 40,

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 87,

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 5 och

2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 40.

Ställningstagande

Förutom att det behöver byggas fler hyresrätter måste hyresrätterna i det befintliga hyresbeståndet fördelas på ett rättvist och förutsägbart sätt. Ingen ska vara beroende av kontakter för att få ett förstahandskontrakt till en hyresrätt. Enligt 8 § lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar ska en kommun anordna en bostadsförmedling om det behövs för att främja bostadsförsörjningen. Dessvärre är det endast ett fåtal kommuner som i dag driver en bostadsförmedling. För att förtydliga kommunernas bostadsförsörjningsansvar, och för att säkerställa en rättvis och förutsägbar fördelning av hyresrätter, anser jag att samtliga kommuner bör vara skyldiga att i egen regi, eller genom regional samverkan, tillhandahålla en bostadsförmedling.

Bostadsförmedlingen ska genom transparenta regler förmedla hyresbostäderna, såväl privata som allmännyttiga, i kommunen. Regeringen bör ta initiativ till en lagändring som tillgodoser detta.

Därtill anser jag att de privata fastighetsägarna ska vara skyldiga att fördela 80 procent av sitt bostadsbestånd genom den kommunala bostadsförmedlingen så att fler bostadssökande får tillgång till det privata hyresbeståndet.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ och återkomma med lagförslag som tillgodoser det jag förordar.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

17. Bostadsförmedling och förtur för vissa grupper, punkt 7 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 5 och

2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 40 och avslår motionerna

2024/25:854 av Alexandra Völker och Azadeh Rojhan (båda S) yrkande 2,

2024/25:899 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:1487 av Aida Birinxhiku (S) yrkandena 1–6,

2024/25:1989 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) yrkandena 27 och 29,

2024/25:2623 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 11,

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 40 och

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 87.

Ställningstagande

Mäns våld mot kvinnor är ett akut och brett samhällsproblem. Våldet måste få ett slut och samhället måste fullt ut stötta den som väljer att lämna en våldsamt relation.

Att snabbt få tillgång till ett tryggt boende är en viktig del i att bygga upp sitt liv efter att ha lämnat en föröware. Att inte kunna känna trygghet i sin bostadssituation är en aspekt av svårigheterna i att lämna en farlig relation. För att människor som utsatts för våld snabbt ska kunna få förtur till ett tryggt boende bör en utredning skyndsamt tillsättas för att skapa en nationell bostadskö för våldsutsatta. Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

18. Bostadsförmedling och förtur för vissa grupper, punkt 7 (MP)

av Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2623 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 11 och avslår motionerna

2024/25:854 av Alexandra Völker och Azadeh Rojhan (båda S) yrkande 2,

2024/25:899 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:1487 av Aida Birinxhiku (S) yrkandena 1–6,

2024/25:1989 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V) yrkandena 27 och 29,

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 40,

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 87,

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 5 och

2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C) yrkande 40.

Ställningstagande

Under de senaste åren har antalet vräkningar av barn ökat. Under 2023 fick totalt 674 barn vara med om att deras familj eller en av deras föräldrar vräktes. Denna siffra ökade under 2024 med 5 procent, och då var det 711 barn som berördes av vräkningar. När ett barn vräks kan konsekvensen bli att barnet behöver lämna sitt sociala sammanhang samtidigt som familjen kan ha svårt att hitta ett nytt boende.

Mycket kan och behöver göras för att stötta familjer i att få trygg boendesituation. Mer långsiktiga boendelösningar behöver tillhandahållas för att undvika att barn drabbas av ständiga flyttar. Jag anser därför att bostadsförmedlingar ska få tydligare riktlinjer och större utrymme för förtur i bostadskön för prioriterade grupper såsom barnfamiljer och våldsutsatta eftersom konsekvensen av en långvarigt osäker boendesituation kan slå mycket hårt för dessa. Regeringen bör vidta de åtgärder som krävs för att förverkliga detta.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

19. Studentbostäder, punkt 8 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 3 och avslår motionerna

2024/25:1383 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkandena 10 och 11, 2024/25:1485 av Amalia Rud Stenlöf och Adrian Magnusson (båda S) yrkande 1 och

2024/25:2205 av Linus Sköld m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt Sveriges Förenade Studentkårers årliga rapport om boendesituationen för Sveriges studenter bor sju av tio av landets studenter i en stad som inte kan erbjuda en bostad under höstterminen. Det är helt oacceptabelt. Samtidigt kan vi konstatera att det inte finns några förslag från regeringen som bidrar till att fler studentbostäder byggs. Som framgår av vår reservation 5 har vi i vårt budgetalternativ för 2025 föreslagit en statlig byggstimulans i form av ett produktionsstöd för byggande av bl.a. studentbostäder. Regeringen har däremot endast lämnat en proposition med förslag om lättnader i byggkraven för studentbostäder, förslag som riskerar att leda till försämrad boendemiljö för Sveriges studenter. Vi anser därför att regeringen behöver vidta åtgärder för att säkerställa att studenter ska ha rätt till en god boendemiljö.

Det vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

20. Studentbostäder, punkt 8 (SD)

av Mikael Eskilanderesson (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Mats Hellhoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1383 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkandena 10 och 11 samt avslår motionerna

2024/25:1485 av Amalia Rud Stenlöf och Adrian Magnusson (båda S) yrkande 1,

2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S) yrkande 3 och

2024/25:2205 av Linus Sköld m.fl. (S) yrkande 4.

Ställningstagande

2023 rapporterade nästan hälften av landets 38 högskolekommuner underskott på bostadsmarknaden för studenter vid högskola eller universitet. Bristen på tillgängliga studentbostäder innebär att studenter kan behöva tacka nej till en utbildning de kommit in på, vilket i förlängningen kan få konsekvenser för arbetsmarknaden och för samhället i stort. För att främja byggande av studentbostäder föreslår vi att studentbostäder ska prioriteras redan vid kommunens markanvisningsbeslut. Dessutom behöver kommunerna planera tillsammans med lärosätena för att det ska finnas tillräckligt med studentbostäder för alla studenter. Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

Det vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

21. Bostäder för äldre personer, punkt 9 (MP)

av Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1311 av Katarina Luhr m.fl. (MP) och

2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Många äldre har en bostad som inte är ändamålsenlig för deras behov. Bostaden kan vara för stor och svårskött, vidare kan trappor och icke-funktionella badrum göra det svårt att använda hemmet. Det kan också vara så att man önskar mer social samvaro med andra i stället för att bo ensam. Genom att bygga bostäder som äldre efterfrågar kan denna grupp få ett bättre boende samtidigt som det frigörs bostäder i det befintliga beståndet för t.ex. unga och barnfamiljer som kan ha svårt att hitta en rymligare bostad. Samhället behöver planera bättre för en åldrande befolkning och ha en långsiktig bild av vilka bostäder som kommer behövas framöver. Jag anser därför att det behöver

utredas vilka åtgärder som kan vidtas för att understödja ett bostadsbyggande riktat mot äldre och vilka hinder som skulle behöva avhjälpas för att fler äldre ska kunna bo på det sätt som de önskar. Därtill bör Statens Bostadsomvandling AB få ett utökad uppdrag att bygga äldreboenden i kommuner med svaga ekonomiska förutsättningar. Det skulle bidra både till fler äldreboenden och till att befintliga bostäder kan erbjudas nya köpare. Regeringen bör ta de initiativ som krävs för att detta ska bli verklighet.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

22. Åtgärder mot segregation och utanförskap, punkt 10 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 3 och 15 samt avslår motionerna

2024/25:427 av Serkan Köse (S),

2024/25:1586 av Lawen Redar (S),

2024/25:1651 av Lawen Redar (S),

2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 6,

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 23 och

2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 20.

Ställningstagande

Den socioekonomiska boendesegregationen har ökat sedan 1990-talet. Boendesegregationen medför negativa konsekvenser både för människor som bor i områden med socioekonomiska utmaningar och för samhället som helhet. Att bryta segregationen är centralt för att stärka sammanhållningen i vårt land. Det behövs därför en offensiv bostadspolitik där det byggs blandat i hela landet i stället för särlösningar som hotar att splittra vårt land ytterligare. Vi vill också att regeringen tar fram en konkret plan för hur boendesegregationen ska brytas. Vidare vill vi se ett statligt ägt fastighetsbolag som kan agera med kraft för att vända utvecklingen i utsatta områden. Ett sådant fastighetsbolag med uppdrag att förvärva eller bygga fastigheter på marknaden i områden med socioekonomiska utmaningar, med marknadsmässig avkastning för sin ägare med beaktande av eventuellt särskilt samhällsuppdrag, skulle kunna vara en aktör som bidrar till att utveckla områden och fastighetsbestånd till gagn både för

dem som bor där och för samhällets utveckling. Vi menar att det kan vara ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt att förebygga, minska och motverka segregation och den brottslighet som segregationen kan medföra i områden med socioekonomiska utmaningar. Det kan bidra till att vända utvecklingen, främja jämlikhet och skapa områden där människor får bättre levnadsvillkor och företag får bättre förutsättningar att verka.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ i linje med det vi anför ovan.

Det vi nu anför bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

23. Åtgärder mot segregation och utanförskap, punkt 10 (C, MP)

av Alireza Akhondi (C) och Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 23 och
2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C) yrkande 20 och
avslår motionerna

2024/25:427 av Serkan Köse (S),

2024/25:1586 av Lawen Redar (S),

2024/25:1651 av Lawen Redar (S),

2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S) yrkande 6 och

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 3 och 15.

Ställningstagande

Segregationen mellan olika stadsdelar och bostadsområden är ett stort och allvarligt problem i Sverige. Bostadspolitiken spelar en central roll i att motverka segregation. Blandade upplåtelseformer, levande stadsmiljöer och en framåtsyftande samhällsbyggnadspolitik är viktiga verktyg för att minska segregationen. För att skapa mer inkluderande och rättvisa samhällsmiljöer bör regeringen vidta åtgärder för att säkerställa blandad bebyggelse där varje del av kommunen har en mångfald av upplåtelseformer, bostadsstorlekar och boendekostnader. Vi menar också att goda exempel på samhällsbyggnadsområdet behöver spridas så att man kan utarbeta strategier för att minska segregationen genom en bättre planering.

Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

Det vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

24. Trygga och levande bostadsområden, punkt 11 (SD)

av Mikael Eskilandersson (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Mats Hellhoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1386 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och avslår motionerna

2024/25:620 av Rasmus Ling (MP) yrkande 3 och

2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Otryggheten och brottsligheten ökar i utsatta områden. Utformningen av den fysiska miljön har stor betydelse för tryggheten och det brottsförebyggande arbetet i ett område. Det finns ett stort behov av att genom stadsplanering skapa säkrare närvaro för polis, annan blåljuspersonal och ordningsvakter i bostadsområden.

Vi anser att de problematiska platserna behöver kartläggas för att vi ska få en bättre bild av behovet av trygghetsskapande åtgärder. Det saknas i dag en tydlig nationell riktning för hur problematiken kring otrygghet i utsatta områden ska lösas. Vissa kommuner har tagit fram egna handlingsplaner, vilket är positivt. Det behövs emellertid även åtgärder på nationell nivå för att signalera ett större ansvarstagande för landet, få en helhetsbild och ge enskilda kommuner stöd i deras arbete med att skapa trygga bostadsområden. Vi föreslår därför att regeringen tar fram en nationell handlingsplan.

Nyligen remitterades förslagen från utredningen om åtgärder för stärkt trygghet i den byggda miljön, en utredning som tillsattes med stöd av Sverigedemokraterna. Vi ser fram emot den fortsatta beredningen av utredningens förslag.

Det vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

25. Trygga och levande bostadsområden, punkt 11 (MP)

av Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 4 och
avslår motionerna

2024/25:620 av Rasmus Ling (MP) yrkande 3 och

2024/25:1386 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

En av de effektivaste åtgärderna för att skapa hållbara och levande städer är att integrera mer natur i stadsmiljöerna. De sociala och hälsomässiga fördelarna är stora då tillgång till natur och gröna ytor har visat sig förbättra både fysisk och mental hälsa hos stadsbor samtidigt som gröna områden fungerar som mötesplatser och stärker den sociala sammanhållningen i städerna. Det finns således en rad skäl för att satsa på hälsofrämjande miljöer som underlättar för sociala aktiviteter, utomhusvistelse och vardagsmotion där människor lever, arbetar, studerar eller leker. Regeringen bör vidta de åtgärder som krävs för att detta ska bli verklighet.

Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

26. Energieffektivisering av bostäder, punkt 13 (MP)

av Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 152 och
avslår motionerna

2024/25:447 av Serkan Köse (S) och

2024/25:858 av Jamal El-Haj (-) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

El och uppvärmning är en sektor som kan komma ned till nollutsläpp genom bl.a. energieffektiviseringar. För att möjliggöra en snabb och hållbar omställning bör staten ta en mer aktiv roll i att stötta hushållen och företagen. Jag anser att det bör införas skarpa mål för energieffektivisering av befintliga bostadshus och lokaler. Det bör också tas fram en nationell handlingsplan för genomförandet. Regeringen bör vidta de åtgärder som krävs för att detta ska bli verklighet.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

27. Cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn, punkt 14 (S, V, C)

av Malcolm Momodou Jallow (V), Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S), Anna-Belle Strömberg (S) och Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna
2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12 och
2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 117 och
avslår motionerna
2024/25:1228 av Larry Söder (KD),
2024/25:1383 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 19 och
2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 14, 17, 18, 37, 38 och
42–49.

För att påskynda utvecklingen av en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn måste användningen av återbrukat byggmaterial öka. Många byggbolag som vill bygga hållbart och med återbrukat material ser emellertid att det finns flera problem som t.ex. att det saknas normer, klassificering och kvalitetsmärkning för återbrukat material. Det behöver också utvecklas styrmedel och andra insatser som främjar användande av återbrukat byggmaterial. Vi anser därför att det behövs en bred översyn på området och att regeringen bör låta utreda hur återbruket av byggmaterial kan öka.

Det vi nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

28. Cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn, punkt 14 (MP)

av Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkandena 14, 17, 18, 37, 38 och 42–49 samt

avslår motionerna

2024/25:1228 av Larry Söder (KD),

2024/25:1383 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 19,

2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 12 och

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 117.

Ställningstagande

Samhället står inför omfattande utmaningar både när det gäller att minska klimatutsläppen och att minimera resursförbrukningen. En mer hållbar resursanvändning inom byggsektorn är en stor och viktig del av denna omställning eftersom svenska byggnader beräknas stå för en femtedel av Sveriges totala klimatutsläpp. Vi behöver systematiskt ställa om till en mer cirkulär byggnadsprocess, där byggnader inte rivs om det inte är absolut nödvändigt och där byggmaterial inte längre ses som avfall utan som en resurs som i första hand återbrukas och återanvänds eller som sista alternativ återvinns. När stöd ges till bostadsbyggande bör därför påbyggnad och ombyggnation av befintliga byggnader premieras. Det är vidare viktigt att skapa incitament för att återvinna och återbruka byggmaterial både i nyproduktion och vid ombyggnation. Riksdagen bör anta ett nationellt mål för att öka andelen byggmaterial som återbrukas eller återanvänds från rivning, reovering och nybyggnation. För att skapa större incitament för branschen och köparna att använda mer återvunnet och återbrukat byggmaterial bör regeringen låta utreda vilka ekonomiska eller andra styrmedel som skulle leda till en högre grad av återanvändning av byggmaterial vid nybyggnation eller reovering.

Utbudet av återbrukat material är styrande för möjligheten att använda sig av detta vid byggnation, och incitament kan behövas för att återförsäljare ska få god tillgång till återbrukat material. Det bör därför utredas hur producenter och återförsäljare kan underlätta återbruk genom ett bredare producentansvar samt hur återförsäljare kan öka utbudet av återbrukade produkter. Krav och nya system för byggmaterialhandlare att återta oanvänt byggmaterial som

blivit över vid byggprojekt bör även utredas. Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

För att byggmaterial som hanteras vid renovering och rivning ska kunna återbrukas krävs det att det hanteras rätt under hela rivningsprocessen. Regeringen bör undersöka möjligheten till ett system med certifierade demonströrer som kan arbeta med ombyggnation, renovering eller rivning för återbruk. För att ytterligare uppmuntra kompetensutveckling och ökad styrfart bör offentlig upphandling gynna byggentreprenader som bidrar till att stödja utvecklingen inom miljöteknik och till att utbilda i hållbart byggande och som stärker den sociala hållbarheten.

En del av det svinn som uppstår vid nybyggnation eller renovering uppstår på grund av bristande kvalitet. Det bör vidtas åtgärder för att motverka detta, t.ex. genom möjlighet att ställa krav på bättre garantier och ett större ansvar på leverantörer att återta och återköpa produkter och material.

Ett hinder för det cirkulära byggandet är frågan vem som har ansvar för kvaliteten på materialet. Regeringen bör skyndsamt låta utreda den juridiska ansvarsfördelningen när det gäller garantier för återanvända byggmaterial och hur återbrukade material ska certifieras för en ökad trygghet.

Digitalisering kommer vara ett viktigt verktyg för att kartlägga, märka och dela kunskap om tillgång till återbrukade byggvaror. Det bör därför utredas hur digitalisering kan användas som ett effektivt verktyg för att underlätta och påskynda den cirkulära omställningen. Inom detta arbete bör det också tydliggöras hur man på bästa sätt kan få tillförlitlig statistik över vilka avfallsfraktioner som är tillgängliga vid olika bygg- och rivningsprojekt.

Vissa byggmaterial kan vara olämpliga för återbruk och återvinning. Byggmaterial som innehåller miljö- och hälsoskadliga kemikalier riskerar med ett ökat återbruk att cirkulera vidare i framtiden. Det är därför av största vikt att hälsofarliga ämnen fasas ut från byggmaterial för att säkerställa hälsosamma livsmiljöer och undvika att skadliga ämnen cirkulerar och hamnar i framtida byggprojekt. Regeringen bör ta fram ett nationellt mål om att minska skadliga kemikalier vid nybyggnation och om utfasning vid användning av återbrukade material. Det är också viktigt att styrmedel och stödsystem för att fasa ut skadliga kemikalier i byggmaterial kommer på plats.

För att den cirkulära ekonomin inom bygg- och fastighetssektorn ska komma igång på bred front behövs ledarskap, samordning och stöttning. Boverket bör därför få i uppdrag att ta en ledande roll i arbetet med att sprida information samt vägleda myndigheter och andra aktörer när det gäller omställningen till en cirkulär ekonomi i byggsektorn.

Det jag nu anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

29. Ökat byggande i trä, punkt 15 (SD)

av Mikael Eskilander (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Mats Hellhoff (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 31 och avslår motionerna

2024/25:466 av Isak From och Malin Larsson (båda S) yrkande 1,

2024/25:749 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:2724 av Sten Bergheden (M) och

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 120.

Ställningstagande

Träbyggandet har utvecklats snabbt under det senaste årtiondet och erbjuder betydande miljöfördelar jämfört med traditionella byggmaterial. Trä är en förnybar resurs som vid användning i byggprojekt bidrar till lägre koldioxidutsläpp genom substitutionseffekten och agerar som en kolsänka under byggnadens livslängd. Dessutom kan trämaterial från rivna byggnader återanvändas, vilket minskar miljöpåverkan jämfört med andra byggmaterial. För att stödja detta bör satsningar göras på forskning och utveckling inom modern träbyggnadsteknik samt en gradvis anpassning av byggregler för att underlätta användningen av nya träbaserade material och byggmetoder.

Det vi anfört ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

30. Ökat byggande i trä, punkt 15 (C)

av Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 120 och

avslår motionerna

2024/25:466 av Isak From och Malin Larsson (båda S) yrkande 1,

2024/25:749 av Magnus Manhammar (S),
2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 31 och
2024/25:2724 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Sverige ska vara världsledande när det gäller klimatsmart byggande. Klimatfrågan driver på tekniska framsteg inom byggsektorn, och politiken måste följa med i utvecklingen. Medvetenheten om utmaningarna är stor i byggbranschen, men mycket arbete återstår för att ställa om hela byggsektorn och nå nettonollutsläpp. Styrmedel och beslutad politik måste i praktiken leda till utsläppsminskningar och tydliga resultat för mer hållbart byggande. Jag anser att det bl.a. finns behov av styrmedel som bidrar till att minska nya byggnaders klimatpåverkan genom exempelvis ökat byggande i trä. Det är en uppgift för regeringen att ta nödvändiga initiativ.

Det jag anfört ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

31. Takytor som strategisk resurs, punkt 16 (S, C)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S), Anna-Belle Strömberg (S) och Alireza Akhondi (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 12 och

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 119.

Ställningstagande

Sverige behöver ligga i framkant när det gäller att planera hållbart. Med klimatförändringarna kommer våra hus och fastigheter att utsättas för nya prövningar, och våra byggnader behöver därför anpassas till ett förändrat klimat. Större krav kommer också att ställas på dagvattenhantering, energieffektivitet och hållbar mobilitet. I det här sammanhanget vill vi lyfta fram att taktytor bör betraktas som en strategisk resurs för energiproduktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster. Genom att installera fler grönytor och parker på byggnader, s.k. gröna tak, kan vi bidra till att ta emot större regnmängder och minska risken för översvämning. Det är en samhälls-ekonomiskt smart investering som både skyddar mot klimatförändringar och skapar gröna och trivsamma stadsmiljöer. Regeringen bör vidta de åtgärder som krävs för att detta ska bli verklighet.

Det vi anført ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

32. Klimatanpassning av bebyggd miljö, punkt 17 (S)

av Jennie Nilsson (S), Leif Nysmed (S), Laila Naraghi (S), Denis Begic (S) och Anna-Belle Strömberg (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 14 och avslår motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 160 och

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 4, 14 och 15.

Ställningstagande

Värmeböljor, skyfall och andra oväntade händelser har påmint oss om klimatets alltmer påtagliga påverkan på vår vardag. För att samhället ska fungera på ett säkert sätt även i framtiden är det nödvändigt att klimatsäkra strategisk infrastruktur och byggnader. Det är viktigt för att kunna upprätthålla samhällsviktiga tjänster, öka säkerheten för svenska folket och stabilisera ekonomin genom att på lång sikt minska de dyra kostnaderna för återuppbyggnad. Vi vill därför se över statens roll i arbetet med att skydda strategisk infrastruktur och byggnader mot klimatförändringar. Regeringen bör vidta de åtgärder som krävs för att detta ska bli verklighet.

Det vi anført ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

33. Klimatanpassning av bebyggd miljö, punkt 17 (MP)

av Märta Stenevi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 160 och

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 4, 14 och 15 samt

avslår motion

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 14.

Ställningstagande

Det pågår en global klimatförändring, som i Sverige medför stigande medeltemperatur, ökad nederbörd, mer långvariga värmeböljor och stigande havsnivåer. För att skapa en hållbar framtid måste samhället arbeta parallellt med att minska växthusgasutsläppen och med kontinuerlig anpassning till det förändrade klimatet.

Boverket har i uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön och ska stödja kommunerna i detta arbete. Kommunerna har kommit olika långt i sitt klimatanpassningsarbete, men framöver kommer alla kommuner att behöva vidta olika klimatanpassningsåtgärder för att skydda både människors liv och hälsa och viktig infrastruktur samt motverka skador på den bebyggda miljön. Många kommuner arbetar i dag med att skydda den bebyggda miljön mot översvämningar och skyfall, men det finns många utmaningar. Kostnaderna för dessa åtgärder är ofta relativt höga och ansvaret otydligt. Det gäller både vem som har ansvar för att hantera dagvatten och större regnmängder och vem som har ansvar för att utföra åtgärder för att förebygga andra klimatrelaterade risker. Dessutom är det otydligt vem som har ansvaret för att betala för uppkomna skador. Jag menar att det behövs en tydligare lagstiftning i detta hänseende. Vidare behöver det utredas hur styrningen av kommunerna behöver förändras för att fler konkreta klimatanpassningsåtgärder för befintlig bebyggelse ska komma på plats. Kommunernas klimatanpassningsarbete behöver också följas upp nationellt. Regeringen måste öka sin ambitionsnivå både när det gäller styrande åtgärder och finansiering av klimatanpassningsarbetet. Regeringen bör vidta de åtgärder som krävs för att uppnå detta.

Natur, gröna ytor och genomsläpplig mark dämpar effekterna av klimatförändringar som översvämningar och höga temperaturer. Jag anser därför att det bör införas en obligatorisk grönytefaktor i bebyggd miljö, dels för att bidra till kolinbindning, dels som klimatanpassningsåtgärd i stadsmiljöer. Det är regeringens uppgift att ta nödvändiga initiativ.

Det jag anført ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

Särskilt yttrande

Cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn, punkt 14 (SD)

Mikael Eskilander (SD), Roger Hedlund (SD), Rashid Farivar (SD) och Mats Hellhoff (SD) anför:

Som framgår av utskottets ställningstagande pågår ett omfattande arbete på området och vi har därför valt att inte reservera oss till förmån för vårt förslag i vår motion 2024/25:1383 yrkande 19. Vi vill samtidigt för egen del framhålla att den cirkulära ekonomin har fördelar på flera olika sätt. Cirkulära projekt kan t.ex. fungera som utbildningsplattformar för att sprida kunskap om hållbara byggmetoder samt traditionella hantverkstekniker och material som annars skulle gå förlorade. Vi kommer att fortsätta bevaka dessa frågor och vid behov återkomma i andra sammanhang.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:45 av *Martina Johansson (C)*:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda vilka hinder och möjligheter det finns för byggnation på landsbygden när det gäller både regelverk och kostnader, för en levande landsbygd, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:427 av *Serkan Köse (S)*:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram en nationell strategi mot bostadssegregation och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:447 av *Serkan Köse (S)*:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om energieffektivisering i bostäder och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:466 av *Isak From och Malin Larsson (båda S)*:

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler industriellt producerade byggnader i trä och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler bostäder i den gröna industriella omställningens spår och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:475 av *Josef Fransson (SD)*:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska utreda möjligheterna att genomföra ett program för att köpa upp och riva nedgångna lägenheter och villor i avfolkningskommuner och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:537 av *Yasmine Bladelius (S)*:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en social bostadspolitik och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:620 av *Rasmus Ling (MP)*:

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stimulera fler mötesplatser och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bostäder och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:749 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera förutsättningarna för att stärka incitamenten för husbyggnation och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:792 av Jamal El-Haj (-):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behöver byggas fler hyresrätter för unga och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra det statliga investeringsstödet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:854 av Alexandra Völker och Azadeh Rojhan (båda S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga kommuners skyldigheter och säkerställa möjligheten att ge förtur till bostad för våldsutsatta och deras barn och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:858 av Jamal El-Haj (-):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärder för ökad energieffektivisering av bostadsbeståndet behöver komma på plats och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglering behöver kombineras med åtgärder för att säkerställa att privatpersoner har möjlighet att göra nödvändiga investeringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att energieffektivisering av hyresbeståndet bör komma till stånd samtidigt som hyresnivåerna kan hållas nere och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:882 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bilda ett statligt fastighetsbolag och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:883 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att införa ett nytt investeringsstöd vid byggnation av hyresbostäder och bostäder för studenter och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:899 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera förutsättningarna för att underlätta för våldsutsatta kvinnor och barn att snabbt få en bostad och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:946 av Heléne Björklund m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra ett investeringsstöd för att öka bostadsbyggandet och minska bostadslösheten och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:947 av Amalia Rud Stenlöf och Johan Büser (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rätten till bostad bör tillgodoseas och prioriteras av samhället och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en nationell utredning som syftar till att följa upp hur kommunerna uppfyller sitt bostadsförsörjningsansvar och som därefter återkommer med förslag på hur kommunerna på bästa sätt kan uppfylla sitt ansvar i denna fråga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1228 av Larry Söder (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa incitament för företag, kommuner och organisationer som aktivt främjar och praktiserar återbruk i byggsektorn och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1311 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka åtgärder som kan vidtas för att understödja ett bostadsbyggande riktat mot äldre och vilka hinder som skulle behöva avhjälpas för att fler äldre ska kunna bo på det sätt som de önskar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1315 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på hälsofrämjande miljöer genom att underlätta för sociala aktiviteter, utomhusvistelse och vardagsmotion där människor lever, arbetar, studerar eller leker, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1370 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om byggnation i trämaterial och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1383 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras markanvisningar för studentbostäder i orter där studentbostäder behövs och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner där det finns universitet eller högskolor tillsammans med lärosätena bör planera för tillräckligt med studentbostäder och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för aktörer som vill bygga med återbrukat material och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1386 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hur en säkrare närvaro för polis, annan blåljuspersonal och ordningsvakter kan tillses genom stadsplanering i bostadsområden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga otrygga områden och identifiera behoven av trygghetsskapande åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell handlingsplan för trygga bostadsområden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en bostads- och infrastrukturberedning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera möjliggörande av egenägt boende i villa och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra K3-redovisningsreglerna så att bostadsbyggande på svaga bostadsmarknader inte hindras i onödan och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att skapa fler företagsbostäder och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillgodose behovet av flexibla företagsbostäder genom delningsbostäder och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1485 av Amalia Rud Stenlöf och Adrian Magnusson (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en bred översyn av boendesituationen för studenter och se över lämpliga åtgärder i motionens anda och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett statligt fastighetsbolag och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1487 av Aida Birinxhiku (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att säkerställa att våldsutsatta kvinnor ges förtur till allmännyttiga bostäder i alla kommuner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa lättnader i inkomstkraven för att beviljas lägenhet för våldsutsatta kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta bort kravet på skuldfrihet för att beviljas lägenhet för våldsutsatta kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att säkerställa bostadsbyten över kommungränserna för våldsutsatta kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en nationell bostadskö för våldsutsatta kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ytterligare reformer för att förbättra bostadssituationen för våldsutsatta kvinnor och barn och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1513 av Malin Larsson och Peder Björk (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra investeringsstödet i någon form för att öka bostadsbyggandet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1562 av Helena Lindahl och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera Allbolagen och dess tillämpning så att lagstiftningen inte försvårar bostadsbyggande på mindre orter för kommunala bostadsbolag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1575 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över formerna för hur staten ska kunna bidra med fler aktiva åtgärder inom bostadspolitiken och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1586 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en bostadspolitik som motverkar segregation och bidrar till att inga områden ska vara ”utsatta”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:1587 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka allmännyttans andel av det totala bostadsbeståndet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1651 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda förutsättningarna för att upprusta miljonprogrammet och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1700 av Niklas Sigvardsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa åtgärder som ökar allmännyttig småhusbyggnation och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett statligt investeringsstöd för bostäder och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda statliga lån för renovering av hus som står öde eller renovering av hus i områden med lågt fastighetsvärde och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att när stöd ges till bostadsbyggande ska det premiera påbyggnad och ombyggnation av befintliga byggnader och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt mål för att öka andelen byggmaterial som återbrukas eller återanvänds från rivning, renovering och nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna av ekonomiska och andra nationella styrmedel, inklusive en översyn av skattesystemet, för att undersöka vilka styrmedel som skulle leda till en högre grad av återanvändning av byggmaterial vid nybyggnation eller renovering och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om producenter och återförsäljare kan underlätta återbruk genom bredare producentansvar, liksom hur återförsäljare kan öka utbudet av återbrukade produkter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda krav och nya system för byggmaterialhandlare för att återta oanvänt byggmaterial som blivit över vid byggprojekt och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att motverka svinn som uppstår på grund av kvalitetsbrister vid nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga den juridiska ansvarsfördelningen omkring garantifrågan för återanvända byggmaterial och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda hur återbrukade material ska certifieras och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur digitalisering kan användas som ett effektivt verktyg för att underlätta och påskynda den cirkulära omställningen och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillgång till statistik över avfallsfraktioner vid bygg- och rivningsprojekt och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt mål för att minska skadliga kemikalier vid nybyggnation, och utfasning vid användning av återbrukade material och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att implementera styrmedel och stödsystem för att fasa ut skadliga kemikalier i byggmaterial och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Boverket ska ta en ledande roll i arbetet med att sprida information och vägleda myndigheter och berörda aktörer om omställning till en cirkulär ekonomi i byggsektorn och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1807 av Annika Strandhäll (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett investeringsstöd för bostadsbyggande och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1989 av Malcolm Momodou Jallow m.fl. (V):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag bör ändras så att begreppet "affärsmässiga principer" utgår och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett förfarande där det krävs tillstånd från länsstyrelsen vid försäljning av bostäder ägda av kommunala bolag bör återinföras och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör utreda hur man kan säkerställa ett långsiktigt förbud mot utförsäljningar inom allmännyttiga bostadsbolag och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör vara obligatoriskt för alla kommuner att ha minst ett allmännyttigt bostadsbolag, eller om behovet kan uppfyllas genom regional samverkan, och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den generösa undantagsklausulen, 5 § lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag bör tas bort och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör åläggas att tydligare redogöra för vilka ändamål värdeöverföringen har gått till för att säkerställa att den är korrekt genomförd och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en regel bör införas i lagen (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag som säkerställer att olovliga värdeöverföringar från allmännyttiga bostadsbolag återbetalas till det kommunala bostadsbolaget och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla kommuner ska vara skyldiga att i egen regi, eller genom regional samverkan, tillhandahålla en bostadsförmedling som genom transparenta regler förmedlar hyresbostäderna, såväl privata som allmännyttiga, i en kommun, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett krav bör införas på privata fastighetsägare att fördela 80 procent av sitt lediga bostadsbestånd, såväl lediga som nybyggda lägenheter, till en

kommunal eller regional bostadsförmedling och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1992 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram en nationell strategi för att säkerställa allas rätt till en bostad till en överkomlig kostnad och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över hur ett statligt byggbolag med uppgift att bygga främst billiga hyresrätter kan upprättas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur återbruket av byggmaterial kan öka och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nedskrivningsreglerna bör förändras så att fler hyresbostäder byggs i landsbygdskommuner och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2015 av Adrian Magnusson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka ungas ställning på bostadsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett investeringsstöd för studentbostäder och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studenter bör ha rätt till en god boendemiljö, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2078 av Kjell Jansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva förutsättningar och möjligheter att reformera bostadsanpassningsbidraget i enlighet med utredning av Boverket (Boverket 2023:11) och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2190 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att äldre bostadsbestånd ska kunna omfattas av statliga bidrag för renoveringar, såsom stambyten och åtgärder för att minska klimatpåverkan och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2191 av Kristoffer Lindberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta krafttag mot social dumpning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2205 av Linus Sköld m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta lånefinansieringen av bostadsbyggande i de delar av landet där marknadsvärdena i bostadsbeståndet är låga och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett tydligt riktat investeringsstöd för klimatsmarta lägenheter på landsbygden och i mindre samhällen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att inrätta ett upprustningsstöd för egnahem i glesbygden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att det ska byggas fler studentbostäder och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2448 av Lena Hallengren och Tomas Kronståhl (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn ska ske av bostadsanpassningsbidraget för att öka och stimulera till mer återanvändning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2470 av Kadir Kasirga m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag bör reformeras så att de kommunala allmännyttiga bostadsbolagen återigen ges möjlighet att upprätthålla samhällsnytta som övergripande mål och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett konjunktureddämpande system bör utvecklas för förmånliga statliga lån till bostadsbyggande och att kreditvillkoren tydligt bör styra mot sänkta boendekostnader och klimatneutralt byggande och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga infrastrukturinvesteringar bör villkoras med att kommuner tar sitt bostadsförsörjningsansvar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en byggbonus bör införas för att gynna de kommuner som tar sitt

bostadsförsörjningsansvar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell planeringskedja bör införas för bostadsförsörjningen och att regionala mål bör sättas för bostadsbyggande, infrastruktur och välfärdsverksamheter i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regelverket för regional fysisk planering bör införas på fler platser i landet så att regioner därigenom ges ökade verktyg för att tillse att bostäder planeras och byggs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2514 av Mathias Tegnér m.fl. (S):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av fler bostäder för en växande Stockholmsregion och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en social bostadspolitik ska utvecklas för att bryta segregationen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

152. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa skarpa mål för energieffektivisering av bostadshus och lokaler samt en nationell handlingsplan för genomförandet och tillkännager detta för regeringen.
160. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en obligatorisk grönytefaktor för bebyggd miljö och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2623 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur kommunernas ansvar för att tillhandahålla långsiktiga boendelösningar för barnfamiljer kan stärkas lagstiftningsmässigt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga kommunernas bostadsansvar och inkludera en skyldighet att motverka hemlöshet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bostadsförmedlingar ska få tydligare riktlinjer och större utrymme för förtur i bostadskön för prioriterade grupper och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kunskap och nationell statistik kring barns boendesituation kontinuerligt ska tas fram och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner i början av varje mandatperiod ska dela en handlingsplan för bostadsförsörjning med regeringen vilken ska ligga till grund för en nationell handlingsplan för bostadsförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett råd för social bostadsförsörjning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra ansvarsförhållanden när det gäller genomförandet av förebyggande klimatanpassningsåtgärder men även för uppkomna skador och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda hur styrningen av kommunerna behöver förändras för att fler konkreta klimatanpassningsåtgärder för befintlig bebyggelse ska komma på plats och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nationell uppföljning av kommunernas klimatanpassningsarbete och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till bostadsbyggande i små kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2643 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa blandad bebyggelse där varje del av kommunen har en mångfald av upplåtelseformer, bostadsstorlekar och boendekostnader, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på aktiva åtgärder mot diskriminering på bostadsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2724 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att underlätta för ett ökat trähusbyggande i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2950 av Alireza Akhondi m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kommission bör tillsättas för att lägga förslag som kan åtgärda de strukturproblem som genomsyrar bostads- och fastighetsmarknaderna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta vidare de förslag som lämnats av samordnaren för samhällsomställningen i övre Norrland, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt samordning med anledning av den gröna nyindustrialiseringen och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hur goda exempel på samhällsbyggnadsområdet kan spridas så att det är möjligt att utarbeta strategier för hur bättre planering kan minska segregationen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en modern social bostadspolitik och att ett utrednings- och reformarbete bör komma igång snarast, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärda nedskrivningsreglerna så att det blir möjligt att planera för bostadsbyggande också på svagare marknader och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kreditgarantierna tydligare bör riktas för att stödja byggande i landsbygdskommuner och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ett återinförande av kreditgarantier för småhus och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en reformering av nedskrivningsreglerna bör genomföras för bostadsbyggnation på svagare bostadsmarknader och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett investeringsstöd riktat till bostadsbyggande i landsbygdskommuner och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett landsbygdslån och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3055 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att nya kollektiva boendeformer som passar olika ändamål kan bildas och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för finansiering för att bygga på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa stöd till bo- och byggemenskaper och till kollektiv- och generationsboenden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Statens Bostadsomvandling AB ett utökad uppdrag att bygga äldreboendestäder i kommuner med svaga ekonomiska förutsättningar, för att därigenom bidra dels till äldreboenden, dels till att befintliga bostäder kan erbjudas nya köpare, och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa statliga garantier så att bostäder snabbt kan tas fram där utbildning och etablering leder till en dramatisk ökning av bostadsbehov i närheten av gröna industrietableringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3075 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bostaden som social rättighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skillnaderna i boendekostnader mellan dem som hyr och dem som äger behöver minska och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en bostadspolitik där det byggs blandat i hela landet i stället för särlösningar som hotar att ytterligare splittra vårt land och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna ska kunna åläggas planering och byggande så att invånarna har tillgång till bra och hållbara bostäder och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de kommuner som överlåter bostadsförsörjningsansvaret till grannkommunerna inte ska kunna ta för givet att kunna räkna hem statens stöd för andra satsningar och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten tydligare ska ta ledningen och hantera bostadsförsörjningen som den tvärssektoriella fråga den är och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda formerna för att staten ska kunna bidra med fler aktiva åtgärder inom bostadspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett statligt fastighetsbolag och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samla bransch, parter och politiken i en Bostadskommission för att på ett konstruktivt sätt gemensamt möta utmaningarna på såväl kort som lång sikt och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en nationell plan för bostadsförsörjning som inkluderar hänsyn till den utvidgade möjligheten till förverkande av hyresrätt och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga bort bostadsbristen och skapa en balans som kan bidra till att lösa trångboddheten och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åter tillsätta en utredning som kan föreslå åtgärder för att motverka social dumpning och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en nationell bostadskö och andra åtgärder för att hjälpa våldsutsatta barn och vuxna och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3087 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hur behövlig och obebyggd mark kan utnyttjas bättre och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3090 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hur behövlig och obebyggd mark kan utnyttjas bättre och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda småhusrörelsen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en modern egnahemsrörelse och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att nyttja byggnadstaken bättre för elproduktion, dagvattenhantering och ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om klimatsäkring av strategisk infrastruktur och byggnader och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

87. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om våldsutsatta kvinnors rätt till bostad och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska tillsätta en samordnare för att skapa en nationell bostadskö för våldsutsatta och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3164 av Ulrika Liljeberg m.fl. (C):

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en samordnare för nationell bostadskö för våldsutsatta och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C):

117. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att öka återbruk och återvinning av byggmaterial och tillkännager detta för regeringen.
119. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att taktytor bör betraktas som en strategisk resurs för dagvattenhantering och ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
120. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av styrmedel som bidrar till att minska nya byggnaders klimatpåverkan genom exempelvis ökat byggande i trä och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3197 av Mikael Damberg m.fl. (S):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som kan föreslå åtgärder för att motverka social dumpning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.